

Käytännön opas iän arvioinnista

Käytännön opas iän arvioinnista

Marraskuu 2025

Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirastosta (EASO) tuli 19. tammikuuta 2022 Euroopan unionin turvapaikkavirasto (EUAA). Kaikki viittaukset EASOon, EASOn tuotteisiin ja elimiin tulee ymmärtää viittauksiksi EUAA:han.

Käsikirjoitus on valmistunut marraskuussa 2025.

Kolmas painos

Euroopan unionin turvapaikkavirasto (EUAA) tai sen puolesta toimivat henkilöt eivät ole vastuussa siitä, miten tämän julkaisun sisältämiä tietoja käytetään.

Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2025

Print ISBN 978-92-9418-398-9 doi:10.2847/2204580 BZ-01-25-063-FI-C

PDF ISBN 978-92-9418-397-2 doi:10.2847/0994782 BZ-01-25-063-FI-N

© Euroopan unionin turvapaikkavirasto (EUAA), 2025

Jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan.

Sellaisten aineiston osien käyttö tai jäljentäminen, jotka eivät ole EUAA:n omaisuutta, saattaa edellyttää lupaa suoraan asianomaisilta oikeudenhaltijoilta. EUAA:lla ei ole tekijänoikeutta seuraaviin aineiston osiin:

Kansikuva: [Seventyfour](#), ID 571507909], © Adobe Stock, 2025.

Tietoa oppaasta

Mikä on oppaan tarkoitus? Euroopan unionin turvapaikkaviraston (EUAA) tehtävänä on helpottaa ja tukea EU:n jäsenvaltioiden ja muiden Schengenin säännöstöön osallistuvien maiden (EU+-maat ⁽¹⁾) toimintaa Euroopan yhteisen turvapaikkajärjestelmän (CEAS) täytäntöönpanossa. Uusi muuttoliike- ja turvapaikkasopimus ⁽²⁾ hyväksyttiin toukokuussa 2024. Turvapaikkamenettelyasetuksen ⁽³⁾ 25 artiklassa viitataan iän arviointimenettelyyn. Tämä päivitys perustuu viraston syyskuussa 2018 julkaiseman oppaan toiseen laitokseen, ja siinä otetaan huomioon uuteen muuttoliike- ja turvapaikkasopimukseen tehdyt lainsäädäntömuutokset.

Miten opas on laadittu? Ohjeiden yhdenmukaistamiseksi uuden lainsäädäntökehyksen kanssa EUAA teki yhteistyötä ulkoisen asiantuntijan kanssa ja sai arvokasta palautetta Euroopan komissiolta, UNHCR:ltä ja Unicefiltä. Ennen oppaan viimeistelyä kaikkien EU+-maiden kanssa järjestettiin EUAA:n haavoittuvuusasiantuntijoiden verkoston ja turvapaikkaprosessiverkoston kautta kuuleminen oppaasta. EUAA:n hallintoneuvosto hyväksyi oppaan marraskuussa 2025.

Keille opas on tarkoitettu? Opas on ensisijaisesti tarkoitettu henkilöstölle, jonka tehtävänä on pyytää ja suorittaa iän arviointimenettely, jos kansainvälistä suojelua hakevan henkilön iästä on olennaisia epäilyjä. Iän arviointimenettelystä vastaavat viranomaiset voivat vaihdella maittain. Iän arvioinnin yhteistyötä edellyttävän luonteen vuoksi on tärkeää, että siihen osallistuu monitieteinen ammattilaisten ryhmä. Tätä opasta tulisi siksi jakaa ja asettaa se kaikkien iän arviointimenettelyyn mahdollisesti osallistuvien osapuolten saataville. Näihin kuuluvat suoraan arvioijina, edunvalvojina, oikeudellisina neuvonantajina, asianajajina, lastensuojeluviranomaisina ja päätöksentekijöinä toimivat henkilöt sekä välillisesti mukana olevat henkilöt, jotka ohjaavat hakijan arvioitavaksi.

Miten opasta käytetään?

Ammattilaiset voivat tämän oppaan avulla

- päättää, onko iän arviointi tarpeen ja mahdollisesti tehokas keino henkilön ikää koskevien epäilyjen hälventämiseksi;
- varmistaa, että tarvittavat takeet ovat käytössä ja lasten oikeuksia kunnioitetaan koko menettelyn ajan, mukaan lukien oikeus tulla kuulluksi ja edunvalvojan tai vanhempien sekä asianajajan tai oikeudellisen neuvonantajan apu;
- varmistaa, että iän arviointimenettely on yhdenmukainen EU:n ja kansallisen lainsäädännön kanssa ja että se voidaan näin ollen tunnustaa vastavuoroisesti EU+maissa.

⁽¹⁾ EU:n 27 jäsenvaltiota sekä Islanti, Liechtenstein, Norja ja Sveitsi.

⁽²⁾ Euroopan komissio: Maahanmuutto- ja sisäasioiden pääosasto, uusi muuttoliike- ja turvapaikkasopimus, Euroopan komission verkkosivusto, 21. toukokuuta 2024, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.

⁽³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston [asetus \(EU\) 2024/1348](#), annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, kansainvälistä suojelua unionissa koskevan yhteisen menettelyn luomisesta ja direktiivin 2013/32/EU kumoamisesta (EUVL L, 2024/1348, 22.5.2024).

Näiden ohjeiden tarkoituksena on tukea toimivaltaisia viranomaisia ja muita iän arviointimenettelyihin osallistuvia toimijoita tarjoamalla

- yleiset tiedot iän arvioinnista ja uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen mukaisista oikeudellisista vaatimuksista (ks. luku [2 Oikeudet ja menettelylliset takeet](#));
- yleiset näkökohdat, jotka liittyvät iän arviointimenettelyn käytännön toteuttamiseen (ks. luku [3 Iän arviointimenettelyn käytännön toteutus](#));
- yleiskatsauksen ikää arvioivasta monivaiheisesta ja monitieteisestä lähestymistavasta, jossa selitetään erityisesti monitieteisten työryhmien rakenne ja toiminta sekä tarvittaessa lääkärintarkastuksia tukevien tahojen tehtävä (ks. osa [3.3.2 Lääketieteellinen arviointi: vähiten invasiivisen tutkimuksen asettaminen etusijalle](#));
- selvityksen siitä, miten iän arviointi tosiasiaa toteutetaan esittämällä eri menetelmät (ks. [Liite 1 – Iän arviointia koskeva puhuttelu](#) ja [Liite 2 – Psykososiaalinen arviointi](#));
- yleiset käytännön näkökohdat, jotka on otettava huomioon (ks. [Liite 3 – Tarkistuslistat – Sovellettavat standardit, tietojen toimittaminen, hoito ja turvallisuus](#)).

Mikä on tämän oppaan suhde kansalliseen lainsäädäntöön ja käytäntöön?

Tämä on lähentymisen pehmeä työkalu. Se ei ole oikeudellisesti sitova. Opas on laadittu edistämään iän arviointikäytäntöjen yhdenmukaistamista EU+-maissa. Sen tarkoituksena on auttaa ammattilaisia soveltamaan yhdenmukaisia, oikeuksiin perustuvia menettelyjä ja noudattamaan samalla EU:n ja kansallisia säädöksiä. Kaikissa uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen välineissä viitataan Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskevaan yleissopimukseen ⁽⁴⁾ (CRC), Euroopan unionin perusoikeuskirjaan ⁽⁵⁾ (perusoikeuskirja), Euroopan ihmisoikeussopimukseen ⁽⁶⁾ ja perusoikeuskehukseen, jotka on otettava huomioon turvapaikkamenettelyn kaikissa vaiheissa seulonnasta alkaen. Tässä yhteydessä turvapaikkamenettelyasetus tarjoaa keskeiset takeet, jotka ohjaavat iän arviointimenettelyjen suunnittelua ja toteuttamista.

Miten tämä opas liittyy muihin iän arviointia koskeviin työkaluihin, ohjeisiin ja suosituksiin?

EUAA, *Käytännön opas iän arvioinnista – kolmas laitos*, 2025 on osa laajempaa iän arvioinnin välineistöä, joka sisältää seuraavat osat:

- EUAA:n animaatio lapsille ”[All you need to know about age assessment](#)” (”Kaikki mitä sinun on tiedettävä iän arvioinnista”);
- esite: EUAA, [All You Need to Know on Age Assessment](#) (Kaikki mitä sinun on tiedettävä iän arvioinnista), tammikuu 2022;
- EUAA:n animaatio ammattilaisille ”[Age assessment - Why? When? How?](#)” (Iän arviointi – miksi, koska ja miten?) ja lapsille tarkoitetut tiedotusmateriaalit, jotka ovat saatavilla [Let's speak asylum](#) -portaalissa.

⁽⁴⁾ YK:n yleiskokous, [yleissopimus lapsen oikeuksista](#), Yhdistyneiden kansakuntien sopimussarja, osa 1577, s. 3, 20.11.1989, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

⁽⁵⁾ Euroopan unioni, [Euroopan unionin perusoikeuskirja](#), 26. lokakuuta 2012, 2012/C 326/02.

⁽⁶⁾ Euroopan neuvosto, [yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjoilla nro 11 ja 14](#), 4. marraskuuta 1950, Euroopan neuvoston sopimussarja nro 5.

Tätä opasta on käytettävä yhdessä seuraavien kanssa:

- EUAA/FRA, [The Asylum Procedure – Practical tool for guardians](#) (Turvapaikkamenettely – edunvalvojen käytännön työkalu), 2023 ja
- EUAA, *Käytännön opas lapsen edusta turvapaikkamenettelyssä – toinen laitos* (julkaistaan vuonna 2026).

Osa EUAA:n käytännön oppaista ja välineistä, joihin tässä käytännön oppaassa viitataan, julkaistaan ja/tai päivitetään asteittain vuosina 2025–2027. Päivityksissä julkaisut yhdenmukaistetaan uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen oikeudellisten välineiden kanssa. Julkaisut ovat saatavilla verkossa yhdessä muiden EUAA:n tuotteiden kanssa [EUAA:n verkkosivustolla](#).

Vastuuvapauslauseke

Tämä opas on laadittu rajoittamatta periaatetta, jonka mukaan ainoastaan Euroopan unionin tuomioistuim voi antaa määrävän tulkinnan EU:n lainsäädännöstä.

Sisällysluettelo

Lyhenneluettelo	8
Sanasto	9
1. Iän merkitys	12
2. Oikeudet ja menettelylliset takeet.....	15
2.1. Lapsen etu	17
2.2. Alaikäisyyden oletama	20
2.2.1. Asiakirjatodisteiden arviointi	23
2.2.2. Iän arviointia koskevat perustelut	25
2.3. Edunvalvonta tai edustus.....	26
2.4. Oikeudellisen neuvonantajan tehtävä.....	28
2.5. Tiedonsaantioikeus, osallistuminen ja suostumus.....	30
2.6. Pätevät iän arvioijat	31
2.7. Puolueettomuus ja syrjimättömyys iän arviointimenettelyssä	35
2.8. Asian ratkaiseminen hakijan eduksi	38
3. Iän arviointimenettelyn käytännön toteutus.....	39
3.1. Erityistarpeiden tunnistaminen.....	41
3.2. Päätös iän arvioinnin aloittamisesta tai aloittamatta jättämisestä	42
3.2.1. Takeiden takaaminen samalla, kun estetään järjestelmän väärinkäyttö	44
Menettelyllisten takeiden noudattaminen	48
3.3. Monivaiheinen ja monitieteinen lähestymistapa iän arviointiin	50
3.3.1. Ei-lääketieteelliset menetelmät iän arvioimiseksi	52
3.3.2. Lääketieteellinen arviointi: vähiten invasiivisen tutkimuksen asettaminen etusijalle	55
3.4. Päätös	58
3.5. Ikää koskevan päätöksen riitauttaminen	60
3.5.1. Iän arviointia koskevan päätöksen uudelleentarkastelu uusien todisteiden perusteella.....	61
4. Kehittyvät ja uudet teknologiat.....	62
5. Lisätietoja.....	63
Liitteet	64
Liite 1 – Iän arviointia koskeva puhuttelu	64

Liite 2 – Psykososiaalinen arviointi	74
Liite 3 – Tarkistuslistat – Sovellettavat standardit, tietojen toimittaminen, hoito ja turvallisuus	82
Liite 4 – Esimerkki suostumuslomakkeesta iän arviointiin osallistumista varten	86
Liite 5 – Yleiskatsaus iän arviointimenetelmistä oppaan vuoden 2018 laitoksesta..	88
Ohjeet menetelmien vaiheittaisesta toteuttamisesta.....	89

Lyhenneluettelo

Lyhenne	Määritelmä
Aseman määrittelyä koskeva aset	Aseman määrittelyä koskeva aset - Euroopan parlamentin ja neuvoston aset (EU) 2024/1347, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiselle kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle ja myönnetyn suojelun sisällölle, neuvoston direktiivin 2003/109/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU kumoamisesta.
COI	alkuperämaata koskevat tiedot
EUAA	Euroopan unionin turvapaikkavirasto
Eurodac	eurooppalainen tietokanta turvapaikanhakijoiden sormenjälkien vertailua varten
FRA	Euroopan unionin perusoikeusvirasto
Jäsenvaltiot	EU:n jäsenvaltiot
Perusoikeuskirja	Euroopan unionin perusoikeuskirja
Seulonta-asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston aset (EU) 2024/1356, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, kolmansien maiden kansalaisia ulkorajoilla koskevan seulonnan käyttöönotosta ja asetusten (EY) N:o 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/817 muuttamisesta.
Turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinta-asetus	Turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta annettu aset - Euroopan parlamentin ja neuvoston aset (EU) 2024/1351, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta, asetusten (EU) 2021/1147 ja (EU) 2021/1060 muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 604/2013 kumoamisesta
Turvapaikkamenettelyasetus	Turvapaikkamenettelyasetus - Euroopan parlamentin ja neuvoston aset (EU) 2024/1348, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, kansainvälistä suojelua unionissa koskevan yhteisen menettelyn luomisesta ja direktiivin 2013/32/EU kumoamisesta
UNHCR	YK:n pakolaisasiain päävaltuutettu
UNICEF	YK:n lastenrahasto
Vastaanotto-olosuhteita koskeva direktiivi (2024)	Vastaanotto-olosuhteita koskeva direktiivi - Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1346, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista.

Sanasto

Arvioijat tai iän arvioijat: ammattilaiset, joiden tehtävänä on arvioida henkilöiden ikä, kun heidän väittämänsä ikä on epäilyttävä, erityisesti maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa.

Biologinen ikä: kehon ikääntymisprosessin todellinen tila ja pitkäikäisyyden mahdollisuus, ei pelkästään henkilön elinvuosien määrä (kronologinen ikä) ⁽⁷⁾. Siihen vaikuttavat sellaiset tekijät kuin ruokavalio, liikunta, genetiikka ja ympäristöaltistus ⁽⁸⁾.

Edunvalvoja ⁽⁹⁾ tai **edustaja** ⁽¹⁰⁾: riippumaton henkilö, jonka toimivaltainen viranomaisen on nimennyt suojaamaan ilman huoltajaa olevan lapsen edun ja yleisen hyvinvoinnin. Tätä varten edunvalvoja edustaa lasta ja toimii hänen puolestaan sekä tekee tarvittaessa lapsen puolesta oikeustoimia. Molemmat käsitteet katsotaan synonyymeiksi, ja niitä käytetään uudessa muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksessa. Tässä oppaassa EUAA suosii käsitettä ”edunvalvoja” käytännön syistä.

Ilman huoltajaa oleva lapsi: Käsitettä **ilman huoltajaa oleva lapsi** käytetään synonyyminä käsitteelle **ilman huoltajaa oleva alaikäinen**, ja sillä tarkoitetaan lasta/alaikäistä, joka saapuu EU+-maiden alueelle ilman hänestä joko asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön tai käytännön mukaisesti vastuussa olevaa aikuista, niin kauan kuin hän ei tosiasiallisesti ole tällaisen henkilön/aikuisen huostassa. Käsitteeseen sisältyy lapsi/alaikäinen, joka on jäänyt ilman huoltajaa EU+-maiden alueelle saapumisen jälkeen ⁽¹¹⁾. Käsite kattaa myös **huoltajastaan erossa olevat lapset** eli lapset, joiden mukana on sukulaisia tai muita täysi-ikäisiä perheenjäseniä, jotka eivät ole heidän vanhempiaan tai laillisia holhoojiaan.

Invasiivinen ⁽¹²⁾ tai **tunkeileva:** käsitettä ”invasiivinen” käytetään yleensä lääketieteellisten toimenpiteiden yhteydessä merkitsemään sitä, että kehoon tai kehon aukkoihin viedään välineitä tai muita esineitä tai jopa että kudoksia leikataan. Kun arviointimenetelmä on tunkeileva, sillä on todennäköisesti kielteinen tai epäsuotuisa vaikutus henkilön psykososiaaliseen hyvinvointiin. Tämä koskee niin lääketieteellisiä toimenpiteitä kuin esimerkiksi alastontarkastuksia tai kehon osien valokuvaamista (hakijan asiakirjoihin liitettäväksi). Vaikka nämä käytännöt eivät ole lääketieteellisessä mielessä fyysisesti

⁽⁷⁾ Terry Smith & Laura Brownlees, *Age Assessment: A Technical Note*, (Iän arviointi - tekninen huomautus), UNICEF, tammikuu 2013, <https://www.refworld.org/reference/themreport/unicef/2013/en/90892>.

⁽⁸⁾ Cleveland Clinic. 2025. ”Biological Age: What It Is and How You Can Measure It.” (”Biologinen ikä - mikä se on ja kuinka se voidaan mitata”) *Health Essentials*, 10.1.2025, https://health.clevelandclinic.org/biological-age?utm_source=chatgpt.com.

⁽⁹⁾ [Asetuksen \(EU\) 2024/1347](#) (aseman määrittelyä koskevan asetuksen) 3 artiklan 18 kohdan mukaisesti: ’edunvalvojalla’ [tarkoitetaan] luonnollista henkilöä tai organisaatiota, myös julkista elintä, jonka toimivaltaiset viranomaiset ovat nimenneet avustamaan ja edustamaan ilman huoltajaa olevaa alaikäistä tai soveltuvin osin toimimaan tämän puolesta, jotta voidaan varmistaa, että ilman huoltajaa oleva alaikäinen voi hyödyntää tämän asetuksen mukaisia oikeuksia ja noudattaa sen mukaisia velvollisuuksia, ja turvaamaan samalla alaikäisen etu ja hänen yleinen hyvinvointinsa. Käytännössä edunvalvoja on usein rinnastettu edustajaan tai sosiaalityöntekijään.

⁽¹⁰⁾ Termiä ”edustaja” käytetään uudessa vastaanotto-olosuhteita koskevassa direktiivissä (2024) ([direktiivi \(EU\) 2024/1346](#)), turvapaikkamenettelyasetuksessa, turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta annetussa asetuksessa ([asetus \(EU\) 2024/1351](#)), seulonta-asetuksessa ([asetus \(EU\) 2024/1356](#)) ja Eurodac III -asetuksessa ([asetus \(EU\) 2024/1358](#)). Aseman määrittelyä koskevan asetuksen yhteydessä käytetään termiä ”edunvalvoja”. Kunkin määritelmän mukaan heillä on sama rooli, mutta eri tehtävät. Jotta ilman huoltajaa olevan alaikäisen edustuksen jatkuvuus voidaan varmistaa, aseman määrittelyä koskevassa asetuksessa tarkoitettu edunvalvoja voi kuitenkin olla sama henkilö kuin vastaanotto-olosuhteita koskevan direktiivin (2024) ja turvapaikkamenettelyasetuksen yhteydessä nimitetty edustaja.

⁽¹¹⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 3 artiklan 7 kohta ja aseman määrittelyä koskevan asetuksen 3 artiklan 11 kohta.

⁽¹²⁾ Oxford-verkkosanakirjan määritelmä: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/invasive>.

invasiivisia, niitä pidetään tunkeilevina ja ne voivat vaikuttaa hakijan arvokkuuteen ja hyvinvointiin samalla tavalla.

län arviointimenettely: toimivaltaisten viranomaisten suorittama menettely, jolla arvioidaan hakijan ikä (kronologinen ikä tai ikähaarukka) sen määrittämiseksi, onko hakija lapsi vai aikuinen.

län arviointipaneeli: monialainen työryhmä, joka tekee yhteistyötä iän arvioimiseksi arvioimalla erilaisia tekijöitä, kuten fyysisiä, psykologisia, kehitykseen liittyviä, ympäristöön liittyviä ja kulttuurisia tekijöitä. Paneeli koostuu tämän kyseisen iän arvioinnin parissa työskentelevistä ammattilaisista, joita voivat olla sosiaalityöntekijät, (kansantieteilijä-)antropologit, lapsipsykologit, lääkärit (lastenlääkärit tai muut lääketieteen asiantuntijat) ja kulttuurivälittäjät.

län varmistaminen: toimivaltaisen virkamiehen henkilöllisyyden varmistamisen aikana toteuttama ensimmäinen tiedonkeruuvaihe. Tämä vaihe tapahtuu yleensä tunnistamisenmenettelyn aikana ja sisältää muutaman kohdennetun kysymyksen, joilla kerätään perustiedot henkilöstä ja kaikki saatavilla olevat asiakirjat. Kyseessä ei ole täysimittainen puhuttelu, vaan se on osa henkilöllisyys- tai haavoittuvuustarkastuksia, joiden tarkoituksena on arvioida, vaikuttaako väitetty ikä uskottavalta, mikäli alustavia epäilyksiä ilmenee. Tässä vaiheessa suullinen kysely tulee pitää lyhyenä ja oikeasuhteisena, ja siinä tulee keskittyä yksinkertaisiin henkilötietoihin (kuten nimi, syntymäaika ja -paikka, perheen kokoonpano, asiakirjat, jotka hakijalla on hallussaan ja jotka hän voi esittää, sekä asiakirjat, jotka voidaan toimittaa ja jotka vaikuttavat väärennetyiltä tai petollisesti hankituilta / käytetyiltä). Tämä tehdään sen varmistamiseksi, onko väitetyn iän suhteen olemassa vakavia epäilyjä. Se suoritetaan yleensä alkutarkastusten yhteydessä (esim. rajalla suoritettava seulonta). Jos vakavia epäilyjä on edelleen, tapaus on siirrettävä määrittävälle viranomaiselle, joka arvioi, ovatko epäilyt olennaisia ja voidaanko virallinen iän arviointi katsoa tarpeelliseksi.

Kronologinen ikä ⁽¹³⁾: mitataan vuosina, kuukausina ja päivinä hetkestä, jona henkilö on syntynyt.

Laillinen edustaja: kansallisen lainsäädännön mukaisesti hyväksytty tai luvan saanut oikeudellinen neuvonantaja tai asianajaja, joka antaa oikeusapua ja edustaa turvapaikkapäätöksen valitus- tai muutoksenhakumenettelyssä. Oikeusavulla ja edustuksella ⁽¹⁴⁾ tarkoitetaan yksilöllistä, perusteellista ja henkilökohtaista apua muutoksenhakuasiakirjojen laatimisessa, kuulemistilaisuuteen osallistumisessa jne. Jotta oikeus tehokkaksi oikeussuojakeinoihin toteutuisi tehokkaasti, laillisen edustajan olisi oltava käytettävissä välittömästi kielteisen päätöksen ilmoittamisen jälkeen. Sen varmistamiseksi, että oikeutta tehokkaksi oikeussuojakeinoihin voidaan toteuttaa tehokkaasti, laillisen edustajan olisi oltava käytettävissä välittömästi kielteisen päätöksen ilmoittamisen jälkeen.

Lapsi tai alaikäinen: Alle 18-vuotias kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö. Käsitteitä pidetään synonyymeinä, joilla viitataan kaikkiin alle 18-vuotiaisiin henkilöihin; molempia käsitteitä käytetään tässä julkaisussa. EUAA suosii käsitettä ”lapsi”. Käsitettä ”alaikäinen” kuitenkin käytetään, jos käsitettä nimenomaisesti käytetään jossakin oikeudellisessa säännöksessä. Tässä oppaassa kansainvälistä suojelua hakevaa henkilöä, jonka ikää ei ole määritetty tai jonka ikä on epäselvä, kutsutaan myös **hakijaksi** tai **henkilöksi**.

⁽¹³⁾ UNICEF, *Technical note on age assessment*, 2013, mainittu edellä, alaviite 7.

⁽¹⁴⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 17 artikla.

Tämä ohje koskee sekä ilman huoltajaa olevia että huoltajan mukana olevia lapsia, ja asiaankuuluvat viittaukset on sisällytetty ohjeeseen vastaavasti.

Määrittävä viranomainen: Kansallinen viranomainen, joka vastaa kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten tutkinnasta ⁽¹⁵⁾ ja päättää, onko iän arviointi suoritettava. Se on myös toimivaltainen elin, joka tekee lopullisen päätöksen hakijan iästä arvioinnin päätyttyä ⁽¹⁶⁾.

Oikeudellinen neuvonantaja: oikeudellinen neuvonantaja, joka voi kansallisen lainsäädännön mukaisesti tarjota oikeudellista neuvonantoa, tai sellainen henkilö, jolle on annettu oikeudellisen neuvonnan tehtävä ⁽¹⁷⁾.

Olenaiset epäilyt: Olenaiset epäilyt syntyvät, kun henkilön väittämää ikää ei voida vahvistaa tai se on ristiriidassa iän varmistuksen tulosten kanssa – mukaan lukien hakijan selitysten kuuleminen, saatavilla olevien asiakirjatodisteiden tarkastelu ja muiden asiaankuuluvien todisteiden ja viitteiden huomioon ottaminen. Tällaisissa tapauksissa kerätyt tiedot eivät tue riittävästi väitetyn iän uskottavuutta, ja iän arviointi saattaa olla tarpeen.

Väliaikainen edunvalvoja: henkilö, joka huolehtii lapsesta, kunnes pysyvä edunvalvoja on nimetty. Uudessa muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksessa määrätään tällaisen henkilön nimittämisestä jo seulonnan aikana ⁽¹⁸⁾. Tämä henkilö nimetään mahdollisimman pian ilman huoltajaa olevan lapsen (tai henkilön, jonka iästä on epäilyjä) väliaikaiseksi edustajaksi, kunnes edunvalvoja tai edustaja nimetään. Väliaikaisen edunvalvojan on oltava koulutettu auttamaan lasta ja turvaamaan hänen etunsa ja yleisen hyvinvointinsa niin, että hän voi auttaa lasta käyttämään lainsäädännön mukaisia oikeuksia ja estää maahanmuuttajalasten katoamiset.

⁽¹⁵⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 3 artiklan 16 kohta ja 4 artiklan 1 kohta.

⁽¹⁶⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohta.

⁽¹⁷⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 14 kappale.

⁽¹⁸⁾ Seulonta-asetuksen johdanto-osan 25 kappale: Asetus (EU) 2024/1356 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (EU) 2024/1356, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, kolmansien maiden kansalaisia ulkorajoilla koskevan seulonnan käyttöönotosta ja asetusten (EY) N:o 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 ja (EU) 2019/817 muuttamisesta (EUVL L, 2024/1356, 22.5.2024).

1. Iän merkitys

Ikä on **henkilökohtaisen identiteetin** keskeinen näkökohta, ja se määrittää henkilön ja valtion välisen suhteen. Lapset ovat erillinen ryhmä, jolla on erityisiä oikeuksia, tarpeita ja etuuksia, kunnes he täyttävät 18 vuotta, lapsen oikeuksien koskevan yleissopimuksen 1 artiklan mukaisesti ⁽¹⁹⁾.

Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 1 artikla

– – *lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.*

Kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa täysi-ikäisyys saavutetaan 18 vuoden iässä. Kansallisissa laeissa voidaan myöntää tätä nuoremmille tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, kuten avioliitto, rikosoikeudellinen vastuu tai oikeustoimikelpoisuus joidenkin hallintotoimien osalta. Yhteiskunta tunnustaa virallisesti lapsen olemassaolon ja henkilöllisyyden syntymän rekisteröinnin avulla lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 7 ja 8 artiklan mukaisesti.

Huomautus syntymätodistuksista ⁽²⁰⁾: syntymätodistus, joka saadaan syntymän rekisteröinnin jälkeen, on henkilön laillisen henkilöllisyyden todiste. Sitä pidetään tunnistamisasiakirjana, jota tarvitaan muiden asiakirjojen, kuten passin, hakemiseen. On olennaisen tärkeää antaa lapsille syntymätodistus heti syntymän jälkeen eikä myöhemmin elämässä, jotta he voivat vaatia oikeuksiaan ja käyttää palveluja, kuten terveystalvueluja, sosiaaliturvaa jne.

Unicefin mukaan joka neljäs alle viisivuotias lapsi on rekisteröimätön tietyissä maissa, kuten Somaliassa, Eritreassa, Etiopiassa ja Afganistanissa ⁽²¹⁾. **Alhainen syntymien rekisteröintiaste** aiheuttaa haasteita suurimmalle osalle näiden maiden lapsista, jotka eivät pysty todistamaan henkilöllisyyttään ja ikäänsä asiakirjoin. Tämä voi johtaa siihen, että he jäävät kansalaisuudettomiksi, suojattomiksi ja oikeudettomiksi.

Rekisteröinnin lisäksi Unicef ⁽²²⁾ on tuonut esiin merkittävän eron niiden lasten määrän, joiden syntymät on rekisteröity, ja niiden lasten määrän välillä, joilla on **syntymätodistus**. Maailmanlaajuisesti on rekisteröity noin 508 miljoonaa alle viisivuotias lasta, mutta noin 70 miljoonalla heistä ei ole rekisteröintitodistusta syntymätodistuksen muodossa. Konfliktialueilla, kun kapinalliset tai valtiosta riippumattomat toimijat ottavat haltuunsa

⁽¹⁹⁾ YK:n yleiskokous, [yleissopimus lapsen oikeuksista, Yhdistyneet kansakunnat](#), mainittu edellä, alaviite 4.

⁽²⁰⁾ Unicef, *Birth Reistration for Every Child 2030: Are We on Track?*, (Joka lapsen syntymän rekisteröinti vuoteen 2030 mennessä - Olemmeko saavuttamassa tavoitteen?), Unicefin tiedot, <https://data.unicef.org/resources/birth-registration-for-every-child-by-2030/>.

⁽²¹⁾ Unicef, *Birth Reistration* (Syntymän rekisteröinti), Unicefin tiedot, <https://data.unicef.org/topic/child-protection/birth-registration/>.

⁽²²⁾ Unicef, *Birth Reistration for Every Child 2030: Are We on Track?*, mainittu edellä, alaviite 20.

väestörekisterin tehtävät ja myöntävät syntymätodistuksia, hallitukset tai kansainväliset tahot eivät usein tunnusta tällaisia todistuksia tai rekisteröintejä, tai niitä voidaan käyttää kohdistamaan toimia henkilöihin, joilla epäillään olevan yhteyksiä konfliktin toiseen osapuoleen (kuten on raportoitu esimerkiksi Syyriassa tai Ukrainassa ⁽²³⁾).

Lapsen oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa tunnustetaan, että jokaisella lapsella on oikeus henkilöllisyyteen ja kansalaisuuteen.

Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 7 artiklan 1 kohta

Lapsi on rekisteröitävä heti syntymänsä jälkeen, ja hänellä on syntymästään lähtien oikeus nimeen – – kansalaisuuteen sekä mikäli mahdollista, – – tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan.

Jos henkilö menettää laittomasti henkilöllisyytensä, sopimusvaltion on palautettava se ja varmistettava, että hänen oikeutensa tunnustetaan. Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaan **henkilöllisyyden säilyttäminen ja palauttaminen** on velvoite, joka koskee kaikkia sopimusvaltioita eikä ainoastaan henkilön omaa valtiota.

Ikä voi olla **olennainen tosiseikka** kansainvälistä suojelua koskevissa hakemuksissa, joissa tarkastellaan lapsiin kohdistuvia vainon muotoja, kuten lapsiaviolittoja, pakkovärväystä, lapsikauppaa tai muita hyväksikäytön ja syrjinnän muotoja. Aseman määrittelyä koskevan asetuksen ⁽²⁴⁾ mukaan vainoksi katsottavat teot voivat olla luonteeltaan sukupuoleen liittyviä tai lapsiin kohdistuvia tekoja ⁽²⁵⁾. Tässä yhteydessä jäsenvaltioiden olisi lapsia koskevia hakemuksia arvioidessaan otettava huomioon lapsiin kohdistuvan vainon muodot, kuten alaikäisten värväys, sukupuolielinten silpominen, pakkoaviolitto, lapsikauppa, lapsityövoiman käyttö ja ihmiskauppa seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa ⁽²⁶⁾.

Konfliktit ja sota pahentavat olemassa olevia syntymän rekisteröinnin esteitä, jotka johtuvat esimerkiksi rekisterien tuhoutumisesta, vaarallisesta pääsystä paikallisviranomaisiin tai hallintojärjestelmien romahtamisesta. Konfliktialueilla syntymän rekisteröinnin ja virallisten asiakirjojen tarve on kuitenkin entistäkin tärkeämpää. Nämä asiakirjat ovat olennaisen tärkeitä, jotta perheet voidaan yhdistää, saadaa humanitaarista apua ja turvataan peruspalvelut, kuten koulutus ja terveydenhuolto.

Kulttuuriset tekijät voivat myös vaikuttaa iän määrittämiseen. Joissakin kulttuureissa aikuisuuden merkinä pidetään fyysisiä muutoksia tai sosiaalisia virstanpylväitä, kuten

⁽²³⁾ Hampton, K. (2019) ”[Born in the twilight zone: Birth registration in insurgent areas](#)” (Hämärällä alueella syntyneet: Syntymän rekisteröinti kapinallisalueilla), *International Review of the Red Cross*, 101(911), s. 507–536.

⁽²⁴⁾ [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta \(EU\) 2024/1347](#), annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiselle kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle ja myönnetyn suojelun sisällölle, neuvoston direktiivin 2003/109/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU kumoamisesta (EUVL L, 2024/1347, 22.5.2024).

⁽²⁵⁾ Aseman määrittelyä koskevan asetuksen 9 artiklan 2 kohdan f alakohta.

⁽²⁶⁾ Aseman määrittelyä koskevan asetuksen johdanto-osan 37 kappale.

avioliitto, lapsen syntymä jne., eikä pelkästään [kronologista ikää](#). Joissakin yhteyksissä epäviralliset käytännöt, kuten aikuisuuteen siirtymistä osoittavat riitit, perinteet tai kulttuuriset merkkipaalat, vaikuttavat siihen, miten lapsi ymmärretään yhteisössä. Esimerkiksi tietyt siirtymäriitit voivat johtaa siihen, että lasta pidetään täysi-ikäisenä ja häntä kohdellaan aikuisena. Näin ollen näiden alueiden lapset eivät välttämättä tunne tarkkaa ikäänsä eivätkä ymmärrä sen merkitystä länsimaisissa yhteiskunnissa, mikä johtaa epäselviin syntymäpäivää tai ikää koskeviin lausumiin.

Muut **tekijät**, kuten asuminen maaseudulla, jossa lapset syntyvät usein kotona, eikä pääsyä rekisteröintiviranomaisen luo ole, matala tulotaso tai kuuluminen vähemmistöön tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään (esim. kasti, heimo tai muu), voivat vähentää lapsen rekisteröinnin mahdollisuutta.

Lisäksi **tietämättömyys** syntymän rekisteröinnin tärkeydestä tai tiedon puute yksityiskohtaisista säännöistä ja hallinnollisista vaatimuksista (maksut, määräajat jne.) voi vaikuttaa syntymien rekisteröintiasteeseen.

Taulukko 1. EU+-maista vuonna 2023 turvapaikkaa hakeneiden ilman huoltajaa olevien lasten viiden suurimman kansallisuuden syntymärekisteröintiprosentit

Maat	Syntymän rekisteröinti (prosentteina)
Somalia	3 %
Pakistan	42 %
Afganistan	42 %
Gambia	59 %
Guinea	62 %

Lähde: [EUAA data analysis of unaccompanied minors in 2023, Fact Sheet No 29](#) (EUAA:n ilman huoltajaa vuonna 2023 olevia alaikäisiä koskevien tietojen analyysi, tietokooste nro 29) ja [Birth registration - UNICEF DATA](#) (Syntymän rekisteröinti) – Unicefin tiedot).

Lisäksi eri maiden syntymän rekisteröintiä koskeviin lakeihin sisältyvä **sukupuoleen perustuva syrjintä** heikentää naisten mahdollisuutta rekisteröidä lastensa syntymät. Joissakin tilanteissa vain isät tai muut miespuoliset perheenjäsenet saavat rekisteröidä syntymän, kun taas äidit suljetaan pois tai sallitaan vain poikkeustapauksissa, esimerkiksi jos isä on kuollut tai ei ole tavoitettavissa. Joissakin maissa äidit joutuvat lisäksi todistamaan avioliittonsa syntymän rekisteröimiseksi. Tämä vaikuttaa erityisesti avioliiton ulkopuolella syntyneisiin lapsiin, mikä lisää kansalaisuudettomuuden riskiä (esim. kun äiti ei voi siirtää kansalaisuuttaan lapsilleen) ja rajoittaa oikeuksien ja palvelujen saatavuutta.

2. Oikeudet ja menettelylliset takeet

Lapsilla on oikeus täydentäviin menettelytakeisiin ja heidän tarpeisiinsa räätälöityihin erityisiin vastaanotto-olosuhteisiin ja heidän olisi voitava hyötyä näistä oikeuksista, jotta voidaan varmistaa, että heidän oikeuksiaan ja hyvinvointiaan kunnioitetaan.

Kun viranomaisilla on olennaisia epäilyjä henkilön iästä ja iän arviointi katsotaan tarpeelliseksi, on noudatettava monitieteistä ja lapsia huomioon ottavaa lähestymistapaa.

- **Monivaiheista lähestymistapaa** ⁽²⁷⁾ tulisi soveltaa aloittamalla monitieteisellä arvioinnilla, joka kattaa erilaisia ei-lääketieteellisiä menetelmiä, kuten asiakirjojen tarkastelun, puhuttelut, psykososiaalisen arvioinnin ja fyysisen ulkonäön tai muiden indikaattoreiden perusteella tehdyn silmämääräisen arvion. Vasta sitten, jos nämä toimenpiteet eivät tuota tulosta, tulisi harkita lääkärintarkastuksia, joiden osalta noudatetaan samaa periaatetta, eli **edetään vähiten invasiivisesta toimenpiteestä tunkeilevimpaan. Tällä vaiheittaisella menetelmällä** varmistetaan, että iän arviointi on edelleen oikeasuhteista, yksilön ihmisarvoa ja hyvinvointia kunnioittavaa ja täysin lapsen edun periaatteen mukaista, ja vahvistetaan siten menettelyn oikeuksia kunnioittavaa luonnetta ⁽²⁸⁾.
- **Monitieteinen iän arviointi** koostuu eri ammattilaisten suorittamien ei-lääketieteellisten iän arviointimenetelmien yhdistelmästä. Näihin menetelmiin kuuluvat yleensä
 - iän arviointia koskevat puhuttelut, jotka perustuvat tunnettujen tapahtumien muistamiseen ja olemassa olevien todisteiden arviointiin (lisätietoja: [Liite 1 – Iän arviointia koskeva puhuttelu](#));
 - psykososiaalinen arviointi (ei aina; lisätietoja: [Liite 2 – Psykososiaalinen arviointi](#));
 - muut ei-lääketieteelliset menetelmät.

Arviointi olisi teetettävä ammattilaisilla, joilla on asiantuntemusta iän arvioinnin ja lasten kehityksen alalla, kuten sosiaalityöntekijät, (kansantieteilijä-)antropologit, psykologit tai lastenlääkärit, jotta voidaan arvioida erilaisia fyysisiä, psyykkisiä, kehitykseen ja ympäristöön liittyviä ja kulttuurisia tekijöitä ⁽²⁹⁾ sekä analysoida todisteita vielä tarkemmin. Arviointi on suoritettava sopivassa ympäristössä, lapsisystävällisellä tavalla, tulkintakulttuurivälittäjän avustuksella ja edunvalvojan läsnä ollessa.

- Jos hakijan iästä on monitieteisen arvioinnin jälkeen edelleen olennaisia epäilyjä, **lääkärintarkastuksia** voidaan käyttää viimeisenä keinona ⁽³⁰⁾; tällaisten tutkimusten on oltava vähiten invasiivisia ⁽³¹⁾. Käytännössä tämä tarkoittaa, että lääkärintarkastukset on

⁽²⁷⁾ Käsitettä ”monivaiheinen” käytetään, koska lähestymistapa on enemmän kuin yksinkertainen kaksivaiheinen menettely; se perustuu periaatteeseen, jonka mukaan aina aloitetaan vähiten invasiivisilla menetelmillä ja siirrytään pidemmälle meneviin menetelmiin vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä. Tätä logiikkaa sovelletaan koko iän arviointimenettelyyn, joka käsittää asiakirjatodisteet, tämän jälkeen puhuttelut ja psykososiaaliset arvioinnit ja jossa lääkärintarkastukset otetaan huomioon ainoastaan viimeisenä keinona ja asetetaan etusijalle ei-radiologiset menetelmät ennen säteilyä hyödyntäviä menetelmiä. Näin ollen monivaiheinen lähestymistapa ei ole retorinen, vaan se perustuu oikeudellisesti vaadittuun priorisointiin, joka perustuu invasiivisuuteen ja oikeasuhteisuuteen (ks. turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 37 kappale).

⁽²⁸⁾ Käsite ”monivaiheinen lähestymistapa” on vakiintunut käytäntöön. Se esiteltiin iän arviointia koskevan oppaan toisessa laitoksessa, ja sitä on käytetty laajasti EUAA:n materiaaleissa; katso [EUAA:n video iän arvioinnista turvapaikanhakijoiden parissa työskenteleville ammattilaisille](#).

⁽²⁹⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 37 kappale.

⁽³⁰⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 2 kohta.

⁽³¹⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 3 kohta.

rajoitettava tiukasti välttämättömään ja oikeasuhteiseen ja että on käytettävä vähiten tunkeilevaa menetelmää, joka on sillä hetkellä käytettävissä, yksilön ihmisarvoa täysin kunnioittaen.

- Tulokset olisi arvioitava yhdessä kokonaisvaltaisessa arvioinnissa, jotta saadaan mahdollisimman luotettava tulos ⁽³²⁾.
- On varmistettava, että lapsi, jonka ikä on arvioitava, **saa tietoa ja asianmukaista tukea** (ajoissa ja lapselle sopivalla tavalla ⁽³³⁾), mukaan lukien iän arvioinnin kieltäytymisestä aiheutuvista seurauksista ⁽³⁴⁾. Sekä lapsen että hänen edunvalvojansa on **annettava suostumuksensa**.
- On tärkeää huomata, että kun missä tahansa vaiheessa saadaan riittävät todisteet iän alustavien epäilysten ratkaisemiseksi, **menettely on keskeytettävä** ja tulos on ilmoitettava ilman, että kaikki mahdolliset vaiheet täytyy käydä läpi. **Näin varmistetaan kestävä ja tehokas tapausten hallinta**.
- Hakijalla tulisi olla mahdollisuus riitauttaa iän arviointimenettelyn tulokset joko osana ensimmäistä päätöstä koskevaa muutoksenhakua tai erikseen, riippuen sovellettavasta kansallisesta kehyksestä.

Asiaan liittyvä EUAA:n julkaisu

EUAA, [Käytännön opas näytön- ja riskinarvioinnista](#), tammikuu 2024.

Vaikka turvapaikkamenettelyasetuksessa sallitaan joustavuus kansallisesta kontekstista riippuen, siinä säädetään, että iän arvioinnin aloittaminen on määrittävän viranomaisen vastuulla. On tehtävä ero niiden lasten välillä, jotka eivät ole hakeneet turvapaikkaa, ja niiden lasten välillä, jotka ovat jo hakeneet turvapaikkaa. Määrittävä viranomainen vastaa vain turvapaikkaa hakeneiden lasten iän arvioinnista. Iän arvioinnin voivat suorittaa määrittävän viranomaisen ulkopuoliset pätevät ammattilaiset. Määrittävä viranomainen tekee ikää koskevan päätöksen iän arvioinnin tulosten ja asiantuntijoiden havaintojen perusteella. Turvapaikkamenettelyasetus ei estä määrittävää viranomaista ulkoistamasta arvioinnin suorittamista muille päteville elimille ⁽³⁵⁾, eikä se myöskään estä määrittävää viranomaista – **joka kantaa lopullisen vastuun ikää koskevasta päätöksestä** – tekemästä arviointia suoraan.

Ennen kuin henkilö ilmaisee aikomuksensa hakea turvapaikkaa, turvapaikkamenettelyasetusta ei sovelleta, eikä näin ollen määrittävän viranomaisen osallistumista ole suunniteltu. Tällaisissa tapauksissa kaikki ikään liittyvät tarkastukset tai määrittäykset kuuluvat toimivaltaisten kansallisten viranomaisten vastuulle turvapaikkamenettelyn ulkopuolella.

⁽³²⁾ Suostumusta pyydetään ainoastaan lääkärintarkastukseen eikä koko iän arviointimenettelyyn, – turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 4 kohta – ja täydentävänä takeena suositellaan tarvittaessa ja kansallisen käytännön mukaisesti myös tietoon perustuvan suostumuksen hankkimista muita iän arvioinnin vaiheita (esim. psykososiaalisia puhutteluja) varten.

⁽³³⁾ Tämä voi sisältää monikielisten, alhaisen lukutaidon tasoon mukautettujen kirjallisten materiaalien käytön sekä kulttuurivälittäjien tai tulkkien tuen. Tällaiset toimenpiteet ovat olennaisen tärkeitä sen varmistamiseksi, että hakija todella ymmärtää iän arvioinnin tarkoituksen, siihen kuuluvat vaiheet sekä osallistumisesta kieltäytymisen mahdolliset seuraukset.

⁽³⁴⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 4 ja 5 kohta.

⁽³⁵⁾ Esimerkiksi muut toimivaltaiset viranomaiset, kuten nuorisotuomioistuin, sosiaalipalvelut tai muut palveluntarjoajat.

Seulontaprosessin yhteydessä tämä tarkoittaa, että turvapaikanhakijan osalta **seulontaviranomaisen ei voi jatkaa iän arviointia**. Jos hakijan väitetystä iästä on epäilyjä, seulontaviranomaisen **on siirrettävä tapaus määrittävälle viranomaiselle**, joka arvioi epäilykset ja

- suorittaa iän arviointimenettelyn tai
- päättää delegoida iän arvioinnin toiselle viranomaiselle; tai
- toteaa, että iän arviointi ei ole tarpeen ⁽³⁶⁾.

Henkilö, jolle suoritetaan iän arviointia, on katsottava alaikäiseksi, ellei ole varmistettu, että hän on aikuinen. Määrittävä viranomainen ei voi päättää, että henkilö on aikuinen, ilman todisteita tämän päätelmän tueksi. On erittäin tärkeää, että tällaista päätöstä ei voida tehdä yksinomaan fyysisen ulkonäön perusteella.

2.1. Lapsen etu

Lapsen etu turvapaikkamenettelyasetuksen nojalla

Johdanto-osan 37 kappale - iän arviointi olisi kaikissa tapauksissa tehtävä siten, että siinä otetaan ensisijaisesti huomioon lapsen etu koko **menettelyn ajan**.

22 artiklan 1 kohta - Toimivaltaisten viranomaisten on tätä asetusta soveltaessaan otettava ensisijaisesti huomioon lapsen etu.

Lapsen edun turvaamiseksi, jos vastuullista aikuista tai vanhempia ei ole, nimetty edunvalvoja tai väliaikaisesti edunvalvojan tehtäviä hoitava henkilö ⁽³⁷⁾ on velvollinen tukemaan ja avustamaan oletettua lasta koko iän arviointimenettelyn ajan.

Arvioinnin ajoituksessa, menetelmissä ja olosuhteissa **on** asetettava etusijalle lapsen oletetut oikeudet, ihmisarvo ja hyvinvointi. Tähän sisältyy heidän erityistarpeidensa ja näkemystensä huomioon ottaminen tarvittaessa tulkin/kulttuurivälittäjän tuella ja saatavilla olevien vähiten invasiivisten menetelmien käyttö. Lisäksi jos iän arvioinnin tulokset ovat epävarmoja tai jos ikähaarukka kattaa alle 18-vuotiaat, jäsenvaltioiden on oletettava, että hakija on alaikäinen ⁽³⁸⁾.

⁽³⁶⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohta ja johdanto-osan 36 kappale.

⁽³⁷⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 2 kohdan a alakohta.

⁽³⁸⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 2 kohta.

Muistettavat seikat

Lapsen edun huomioon ottaminen ei ole kertaluonteinen toimenpide, vaan **jatkuva prosessi**, jota on tarkasteltava uudelleen aina, kun lasta koskevia päätöksiä tehdään ilman vanhempien tai lapsesta vastuussa olevan aikuisen läsnäoloa. Lisätietoja on EUAA:n käytännön oppaassa lapsen edusta turvapaikkamenettelyissä ⁽³⁹⁾.

Seuraavissa skenaarioissa annetaan käytännön esimerkkejä lapsen edun huomioon ottamisesta iän arvioinnissa.

Skenaario 1	Hakija saapuu seulontapaikalle yhdessä useiden muiden hakijoiden kanssa. Suuri tulijamäärä ylikuormittaa viranomaisten kapasiteetin. Hakija väittää olevansa aikuinen, mutta kaksi seulontavirkailijaa ovat havainnoinnin perusteella yhtä mieltä siitä, että hakija näyttää olevan lapsi. Hakija osoittaa myös ihmiskauppaan viittaavia indikaattoreita, jotka saattavat olla syy aikuisuuden väittämiseen. Seulontavirkailijat ilmoittavat havainnoistaan (ihmiskauppa-indikaattorit) ja ikää koskevista epäilyistään (väitetty aikuisuus) seulontalomakkeessa, joka toimitetaan määrittävän viranomaisen vastuuvirkailijoille.
Etua koskevat näkökohdat	Oletetun lapsen suojeleminen on ensisijainen huomioitava seikka. Ihmiskaupan torjunnasta vastaavan yksikön/viranomaisen on oltava mukana ⁽⁴⁰⁾ . Olisi tehtävä riskinarviointi sen vahvistamiseksi, onko hakija todella ihmiskaupan uhri. Viranomaiset nimittävät väliaikaisen edunvalvojan, joka tiedottaa hakijalle turvapaikkamenettelystä ja iän arviointimenettelystä.
Mahdollinen tulos	Määrittävä viranomainen pyytää iän arviointia, joka tehdään seulonnan jälkeen, kun hakija on sijoitettu sopivaan paikkaan (vastaanottokeskukseen ja/tai suojattuun turvakotiin ihmiskauppaan liittyvän riskinarvioinnin perusteella).

Skenaario 2	Hakija esittää syntymätodistuksen, josta käy ilmi, että hän on 16-vuotias. Hän toimittaa myös tiedot koulun arkistoista, mutta ei henkilöasiakirjoja, joilla todistetaan hänen henkilöllisyytensä. Tästä syystä viranomaiset epäilevät aluksi väitettyä ikää.
Etua koskevat näkökohdat	Viranomaiset varmistavat, että heillä on tarpeeksi aikaa kuunnella hakijaa, esittävät asiaan liittyviä kysymyksiä varmistukseen henkilön esittämät tiedot ja viittaavat saatavilla oleviin asiakirjoihin, jotka vaikuttavat aidoilta.

⁽³⁹⁾ EASO, *Käytännön opas lapsen edusta turvapaikkamenettelyissä*, helmikuu 2019. Uusi painos tästä oppaasta uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen myötä on parhaillaan valmistumassa, ja se tulee saataville vuonna 2026.

⁽⁴⁰⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston [direktiivin 2011/36/EU](#), annettu 5 päivänä huhtikuuta 2011, ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta (*EUVL L 101, 15.4.2011*), 11 a artikla.

Mahdollinen tulos	Määrittävä viranomainen hyväksyy hakijan ilmoittaman ja asiakirjoissa mainitun iän ja päättää, että iän arviointimenettelyä ei tarvita.
Skenaario 3	Ilman huoltajaa oleva hakija väittää olevansa 17 vuotta ja 6 kuukautta vanha. Hakijalla ei ole asiakirjoja, ja hänellä on selvästi henkistä ahdistusta. Terveys- ja haavoittuvuusarviointien aikana on ilmennyt merkkejä seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja riistosta.
Etua koskevat näkökohdat	Hakijalle osoitetaan väliaikainen edunvalvoja, ja hakija ohjataan perusteellisempaan lääketieteelliseen arviointiin (hakijan suostumuksella); tarvittaessa annetaan psykologista hoitoa. Henkisen ahdistuksen korkean tason vuoksi määrittävä viranomainen päättää olla jatkamatta iän arviointimenettelyä, koska hakija ei ehkä pysty osallistumaan siihen tehokkaasti ja mielekkäästi. Määrittävä viranomainen hyväksyy väitetyn iän.
Mahdollinen tulos	Hakija sijoitetaan tarpeisiinsa sopivaan majoitukseen, jossa on mahdollista saada lääketieteellistä/psykologista seurantaa (tarvittaessa). Väliaikainen edunvalvoja korvataan pysyvällä edunvalvojalla. Koska hakija on lähellä täysi-ikäisyyttä, on tärkeää ilmoittaa hänelle ajoissa hänen oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa muutoksista, jotka liittyvät menettelytakeisiin ja vastaanotto-olosuhteisiin, kun hän saavuttaa suuremman henkisen tasapainon.
Skenaario 4	Hakija saapuu ilman iän todistavia asiakirjoja. Hakija ilmoittaa olevansa 17 vuotta ja 7 kuukautta vanha, mutta seulontavirkailija uskoo hänen olevan vanhempi. Sosiaalityöntekijä, joka on tavannut hakijan haavoittuvuustarkastuksissa, katsoo, että väitetty ikä on täysin uskottava, koska hakijan etnisen alkuperän edustajat kehittyvät aiemmin. Hakijan odotetaan liittyvän ydinperheeseensä toisessa maassa (turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta annetun asetuksen mukaisesti), ja tätä toimea tukee tältä osin tehty edun arviointi.
Etua koskevat näkökohdat	Iän arviointimenetelmät eivät todennäköisesti poista epäilyksiä, koska kaikilla menetelmillä on virhemarginaali (± 1 vuosi). Iän arviointimenettely viivästyttäisi edun arvioinnilla tuettua perheenyhdistämisprosessia.
Mahdollinen tulos	Määrittävä viranomainen noudattaa pätevien ammattilaisten suosituksia (haavoittuvuustarkastuksen ja edun arvioinnin tulos) ja olettaa, että henkilö on alaikäinen. He päättävät, että iän arviointimenettelystä ei olisi hyötyä, koska se viivästyttäisi perheenyhdistämistä ja jättäisi huomiotta edun arvioinnin osana kerätyt tiedot, joissa ei esitetty ikään liittyviä huolenaiheita. Tämä päätös osoittaa sen, kuinka tärkeää on varmistaa, että menettelyt ovat oikeasuhteisia ja että hakijan etu – mukaan lukien perheenyhdistäminen mahdollisimman pian – asetetaan etusijalle.

Asiaan liittyvä EUAA:n julkaisu

EUAA, [Käytännön opas lapsen edusta turvapaikkamenettelyissä](#), helmikuu 2019.

Uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen mukainen uusi laitos on parhaillaan valmistumassa, ja se tulee saataville vuonna 2026.

2.2. Alaikäisyyden olettama

Epäselvissä tapauksissa alaikäisyyden olettama varmistaa, että viranomaiset **kohtelevat hakijaa lapsena**, kun hänen asemaansa lapsena ei ole vielä vahvistettu, mutta sitä ei voida myöskään kiistää. **Hakijaa on kohdeltava ja pidettävä lapsena** niin kauan kuin epäilyjä on; on otettava käyttöön lapsikohtaisia takeita, joilla varmistetaan lapsen suojele, hyvinvointi ja oikeuksien turvaaminen.

Kun henkilön kertomuksessa iästään tai henkilökohtaisesta historiastaan on ristiriitaisuuksia, näiden epä johdonmukaisuuksien ei pitäisi **automaattisesti johtaa olettamukseen, että hän valehtelee** iästään. Sen sijaan on otettava huomioon sellaiset tekijät kuin trauma, stressi, kielimuuri tai kulttuurinen monimuotoisuus, jotka voivat vaikuttaa lausuntojen johdonmukaisuuteen, ja pyydettyä selvennystä. Lisäksi tätä sovelletaan **vahingon välttämisen periaatteen** mukaisesti. Se edellyttää, että viranomaiset minimoivat riskit ja välttävät toimia, jotka voisivat vaikuttaa kielteisesti hakijan hyvinvointiin. Mahdollisen lapsen kohtelemisen aikuisena voi altistaa henkilön sopimattomille olosuhteille (esim. sijoittamiseen aikuisten majoitukseen), johtaa tarvittavien takeiden puutteeseen (esim. edunvalvoja ei ole apuna) ja lisätä haavoittuvuutta (koska hänen erityistarpeisiinsa ei puututa). Vahingon välttämisen periaatteella pyritään estämään tällaisten tilanteiden syntyminen. Iän arviointimenettelyn tavoitteena on hälventää epäilyt ja vahvistaa hakijan ikä. Kunnes tämä on saavutettu, alaikäisyyden olettamaa tulisi soveltaa johdonmukaisesti. Tämä tarkoittaa henkilön kohtelemista lapsena, kaikkien takeiden varmistamista ja lapsille sopivien vastaanotto-olosuhteiden tarjoamista. Käytännössä hallinto ei voi yksinkertaisesti sivuuttaa hakijan lausuntoa iästään tunnistamishetkellä. Ilmoitettu syntymäaika on rekisteröitävä asianmukaisesti hakijan ilmoittamalla tavalla. Jos viranomaisilla on olennaisia epäilyjä, niiden olisi käynnistettävä ja toteutettava iän arviointimenettely, jotta voidaan laillisesti selvittää, olisiko rekisteröityjä tietoja muutettava; muussa tapauksessa niiden on hyväksyttävä henkilön ilmoitus. Kaikkien virallisiin rekisteröinti- tai tunnistetietoihin tehtävien muutosten on sen vuoksi perustuttava iän arvioinnin tulokseen, jolloin varmistetaan sekä menettelyn oikeudenmukaisuus että oikeusvarmuus.

Turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklassa säädetään, että viranomaisten on myös **nimettävä edunvalvoja** jokaiselle ilman huoltajaa olevalle henkilölle, joka väittää olevansa alaikäinen, tai jos on syytä uskoa, että näin on. Edunvalvojan tulisi olla oletetun lapsen käytettävissä koko iän arviointimenettelyn ajan ⁽⁴¹⁾, ja edunvalvojan toimeksi tulisi jatkaa sen jälkeen, jos alaikäisyys vahvistetaan. Samaa toimenpidettä tulisi harkita myös tapauksissa, joissa henkilö vaikuttaa kohtuullisen todennäköisesti alaikäiseltä, mutta ilmoittaa olevansa

⁽⁴¹⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 35 kappale.

aikuinen. Lapsen oikeuksien komitea ja Euroopan neuvosto suosittelevat myös, että **alalaikäisyyden oletta** sovellettaisiin laajasti.

*Valtioiden olisi varmistettava, että iän arviointiin osallistuva henkilö katsotaan **lapsiksi, kunnes toisin määritetään** iän arviointimenettelyssä ⁽⁴²⁾.*

On tärkeää pitää mielessä, että **todistustaakka** on viranomaisilla.

Iän arviointimenettelyn aikana henkilö on sijoitettava samoihin huolenpitopaikkoihin, olosuhteisiin ja menettelyllisiin takeisiin kuin muut (ilman huoltajaa olevat) lapset ⁽⁴³⁾.

Vaikka (mahdollisten) nuorten aikuisten, jotka väittävät olevansa lapsia, majoittaminen yhdessä lasten kanssa **aiheuttaa turvallisuushaasteita**, näitä riskejä voidaan yleensä hallita **riittäväällä valvonnalla ja seurannalla**. Siihen voi kuulua seuraavien seikkojen varmistaminen:

- asianmukainen henkilöstön ja asukkaiden suhde,
- koulutetun lastensuojeluhenkilöstön läsnäolo,
- ryhmädynamiikan säännöllinen seuraaminen,
- selkeät menettelyohjeet hakijoille ja
- riipät mekanismit vaaratilanteista raportointia ja niihin puuttumista varten.

Lisätoimenpiteisiin voivat kuulua **erilliset nukkumajärjestelyt** ikäryhmän ja sukupuolen mukaan, jäsennellyt päivittäiset rutiinit sekä säännölliset yksilölliset seurantakäynnit sosiaalityöntekijöiden tai edunvalvojien kanssa jännitteiden tai haavoittuvuuksien havaitsemiseksi varhaisessa vaiheessa.

Koska iän arvioinnin kohteena olevat hakijat voivat lopulta osoittautua lapsiksi, on **tärkeää, että heitä ei rangaista tämän ajanjakson aikana**. Tästä syystä erityisiä huoneita **ei pitäisi katsoa erotteluksi**: iän arviointiin osallistuvilla hakijoilla olisi edelleen oltava pääsy yhteisiin tiloihin ja toimiin vastaanottohenkilöstön valvonnassa, mikä edistää osallisuutta ja pitää samalla ympäristön turvallisena kaikille. Kun iän arvioinnissa todetaan, että henkilö on aikuinen, hänelle on ilmoitettava majoituksen muutoksesta ja hänet on siirrettävä sopiviin tiloihin mahdollisimman pian.

Sen sijaan (mahdollisten) lasten sijoittaminen aikuisten laitoksiin aiheuttaa paljon vakavampia suoje lu ongelmia, sillä se altistaa heidät suuremmalle väkivallan, hyväksikäytön, riiston, laiminlyönnin ja uudelleen traumatisoitumisen riskille. Se heikentäisi kansainvälisiä lastensuojelustandardeja ja lapsen edun periaatetta. Sen vuoksi sitä olisi ehdottomasti vältettävä. Viranomaisten on tiedostettava, että suurempi ja haitallisempi riski on lasten kohtelemine n aikuisina sen sijaan, että nuoria aikuisia majoitettaisiin tilapäisesti lapsille sopiviin tiloihin sekä valvottaisiin asianmukaisesti.

⁽⁴²⁾ Euroopan neuvosto, ohje 2, *Recommendation CM/Rec(2022)22 of the Committee of Ministers to member States on human rights principles and guidelines on age assessment in the context of migration* (Ministerikomitean suositus CM/Rec(2022)22 jäsenvaltioille ihmisoikeusperiaatteista ja iän arviointia koskevista ohjeista muuttoliikkeen yhteydessä), 2022, <https://rm.coe.int/0900001680a96350>.

⁽⁴³⁾ Vastaanotto-olosuhteita koskevan direktiivin (2024) 27 artiklan 9 kohdan c ja d alakohdan mukaisesti.

Asiaan liittyvä EUAA:n julkaisu

Lisätietoja ilman huoltajaa olevien lasten vastaanotto-olosuhteista löytyy oppaasta [EASOn ohjeet ilman huoltajaa olevien lasten vastaanotto-olosuhteista: toimintaa koskevat vaatimukset ja indikaattorit](#), joulukuu 2018.

Iän arviointimenettelyjä muokkaavat standardit ja oikeuskäytäntö

Vaikka turvapaikkamenettelyasetuksessa ei nimenomaisesti määrätä sitä periaatteeksi, alaikäisyyden olettamasta muistutetaan usein kansainvälisissä standardeissa ja oikeuskäytännössä, jotta voidaan korostaa sovellettavia menettelyllisiä takeita.

Yleissopimus lapsen oikeuksista: Ilman huoltajaa olevien ja perheestään eroon joutuneiden lasten alkuperämaan ulkopuolella tapahtuvan kohtelun osalta lapsen oikeuksien komitea korostaa, että lapset on tunnistettava heti heidän saapuessaan ja että iän arvioinnit on tehtävä ”tieteellisellä, turvallisella, lapsilähtöisellä ja sukupuolen huomioon ottavalla sekä oikeudenmukaisella tavalla siten, että vältetään kaikin tavoin loukkaamasta lapsen fyysistä koskemattomuutta, kunnioitetaan asianmukaisesti hänen ihmisarvoaan ja jos asiasta jää epävarmuutta, ratkaistaan asia yksilön eduksi kohtelemalla häntä lapsena, jos hän saattaa olla lapsi”.⁽⁴⁴⁾

Tuomio *Darboe ja Camara v. Italia*⁽⁴⁵⁾: Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että alaikäisyyden olettaja on olennainen osa suojelua, jota on tarjottava ilman huoltajaa oleville henkilöille, jotka ilmoittavat olevansa alaikäisiä. **Olettama käynnistää menettelytakeet**, jotka on liitettävä iän arviointimenettelyihin sen varmistamiseksi, että virheellinen tunnistaminen aikuiseksi ei johda oikeuksien loukkaamiseen.

Tuomio *Hämäläinen v. Suomi*⁽⁴⁶⁾: Euroopan ihmisoikeustuomioistuin korosti ilman huoltajaa oleville lapsille tarjottavien takeiden merkitystä ja totesi, että alaikäisyyden olettaja on olennaisen tärkeä niiden takaamiseksi.

⁽⁴⁴⁾ YK:n lapsen oikeuksien komitean [yleiskommentti nro 6 \(2005\): Ilman huoltajaa olevien ja perheestään eroon joutuneiden lasten kohtelu kotimaansa ulkopuolella](#), 2005. Muut lapsen oikeuksien komitean käsiteltäviksi saatetut asiat ovat seuraavat: J.A.B. v. Espanja: viisi nuorta maahanmuuttajaa ja turvapaikanhakijaa toimittanut lapsen oikeuksien komitean käsiteltäväksi: A.L. Algeriasta (16/2017), M.T. Norsunluurannikolta (17/2017), J.A.B. Kamerunista (22/2017) sekä M.A.B. ja R.K. Guineasta (24 ja 27/2017). Kaikki komitean heinäkuun 2019 ja helmikuun 2020 välisenä aikana tekemät päätökset perustuvat samaan lähtökohtaan: iän määrittäminen – ja sen tulos – muiden lasten oikeuksien loukkaamiseen.

⁽⁴⁵⁾ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, tuomio 21.10.2022, [Darboe ja Camara v. Italia](#), 5797/17, ECLI:CE:ECHR:2022:0721JUD000579717. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁴⁶⁾ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, tuomio 16.7.2014, [Hämäläinen v. Suomi](#), 37359/09, ECLI:CE:ECHR:2022:0721JUD000579717.

Tuomio *F.B. v. Belgia* ⁽⁴⁷⁾: asia koski päätöstä lopettaa hakijan oikeus tukeen ilman huoltajaa olevana alaikäisenä iän arvioinnin jälkeen. Tuomioistuin ei ottanut kantaa luutestien luotettavuuteen eikä hakijan alaikäisyyteen, mutta totesi, että päätöksentekoprosessissa, joka johti päätökseen lopettaa hakijan oikeus tukeen ilman huoltajaa olevana alaikäisenä, ei ollut noudatettu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaisia riittäviä takeita, ja totesi näin ollen yksimielisesti, että kyseistä artiklaa oli rikottu. Se huomautti erityisesti, että asiakirja-aineistossa ei ollut viitteitä siitä, että hakijalle olisi ilmoitettu, että hänen suostumuksensa oli tarpeen lääketieteellisen kokeen suorittamiseksi. Lisäksi se korosti, että invasiivisen luonteensa vuoksi lääkärintarkastukset tulisi suorittaa vain viimeisenä keinona, kun muut keinot poistaa epäilykset henkilön iästä ovat tuottaneet epävarmoja tuloksia. Tältä osin se pani merkille, että edunvalvontaviraston työntekijä, joka oli erityisesti koulutettu alaikäisten vastaanottamiseen, oli puhutellut hakijaa vasta sen jälkeen, kun luutestit oli tehty. Alustavassa puhuttelussa olisi kuitenkin mahdollisesti voitu selvittää, voitaisiinko epäily hakijan alaikäisyydestä kumota vähemmän tunkeilevilla keinoilla, ja antaa henkilölle kaikki tarvittavat tiedot oikeuksiensa tehokkaaseen puolustamiseen.

Asia **O.Y.K.A. v. Tanska** ⁽⁴⁸⁾: YK:n ihmisoikeuskomitea korosti, että kun henkilöt rekisteröityvät aluksi aikuisiksi, mutta myöhemmin väittävät olevansa alaikäisiä, heidän ikänsä tulisi silti arvioida huolellisesti uudelleen, eikä väitettä tulisi hylätä automaattisesti ilman asianmukaisia takeita ja harkintaa.

2.2.1. Asiakirjatodisteiden arviointi

Jos hakijan itse ilmoittamasta alaikäisestä iästä herää epäilyksiä, viranomaisten olisi ensin otettava huomioon kaikki **tukevat todisteet**, jotka henkilö voi esittää väitetyn iän todistamiseksi. Tämä sisältää esimerkiksi passin, henkilöllisyysasiakirjan, oleskeluluvan, muun muassa UNHCR:n myöntämät matkustusasiakirjat, siviiliasemaa (avioliitto, syntymä, perhekirja) todistavat uskonnolliset tai siviiliasemaa koskevat todistukset, koulutodistukset, hakijan tai perheenjäsenen rokotustodistukset, joista käy ilmi hakijan ikä.

Esitettyjä asiakirjoja ei pidä katsoa pätemättömiksi, ellei voida osoittaa, että ne on hankittu vilpillisin keinoin, niitä on manipuloitu tai ne on väärennetyt.

Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohta

Iän arviointia varten saatavilla olevia asiakirjoja on pidettävä aitoina, jollei toisin osoiteta, ja alaikäisten lausunnot on otettava huomioon.

⁽⁴⁷⁾ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, tuomio 6.3.2025, [F.B. V. Belgia](#), 47836/21, ECLI:CE:ECHR:2025:0306JUD004783621 (ranskaksi). Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁴⁸⁾ Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuskomitea, [Views adopted by the Committee under article 5 \(4\) of the Optional Protocol, concerning communication No. 2770/2016](#), (Komitean valinnaisen pöytäkirjan 5 artiklan 4 kohdan nojalla hyväksymät lausunnot, jotka koskevat tiedonantoa nro 2770/2016CCPR/C/121/D/2770/2016), 7. marraskuuta 2017.

Jos kansalliset viranomaiset epäilevät, että asiakirja on väärennetty, ne voivat pyytää todentamista. Asiakirjojen todentamisen pyytäminen alkuperämaasta on kuitenkin työlästä ja myös mahdollinen riski kyseisen hakijan suojan kannalta. Katso tältä osin turvapaikkamenettelyasetuksen 7 artiklan 2 kohdan b alakohta, jonka mukaan ”viranomaiset eivät saa .– – hankkia tietoja sellaisilta osapuolilta, joiden epäillään vainoavan hakijaa tai aiheuttavan hänelle vakavaa haittaa, sellaisella tavalla, jonka seurauksena nämä saisivat suoraan tietää, että asianomainen hakija on tehnyt hakemuksen.” Alkuperämaan suorittamaa asiakirjojen todentamista ei voida pyytää, jos hakija on ilmaissut halunsa pyytää kansainvälistä suojelua, jos ilmenee mahdollinen kansainvälisen suojelun tarve tai jos on olemassa vainon vaara.

Koska hakijat voivat olla kotoisin konfliktialueilta ja sotaa käyvistä maista, on tavallista, että heillä on asiakirjojen valokuvat vain matkapuhelimissaan tai tallennettuina sähköpostitileillään.

Tällöin valokuvat/skannaukset on arvioitava niiden todistusvoima asianmukaisesti huomioon ottaen. Vaikka on tunnustettava, että hakijat usein turvautuvat digitaalisiin jäljennöksiin, viranomaisten on oltava valppaina väärennösten tai manipuloinnin riskin suhteen. Tällaisia jäljennöksiä tai skannauksia olisi siksi arvioitava yhdessä hakijan lausumien kanssa.

Käytännön esimerkki

Hakija esittää seuraavat asiakirjat:

- matkapuhelimeen tallennettu **valokuva passista**, jos alkuperäinen passi on kadonnut matkan aikana;
- **skannattu syntymätodistus**, jonka perheenjäsen on lähettänyt sähköpostitse ulkomailta;
- **UNHCR:n rekisteröintikortin** valokopio;
- sivu sivulta valokuvattu **perhekirja**;
- **koulu- tai rokotustodistus** digitaalisessa muodossa.

Tällaisten asiakirjojen luotettavuus voidaan arvioida tarkastelemalla esimerkiksi henkilötietojen yhdenmukaisuutta asiakirjoissa, näkyviä virallisia leimoja tai allekirjoituksia, metatietoja (esim. valokuvan ottamispäivä) tai sitä, vastaako asiakirja hakijasta jo tiedossa olevia tietoja. Samalla viranomaisten tulisi olla valppaina mahdollisten väärennösten tai manipuloinnin varalta, kuten leikattujen sinettien, epäsuhtaisten kirjasintyyppien tai näkyvien digitaalisen muokkauksen jälkien varalta. Jos perustellut epäilyt jatkuvat, kopioiden arvoa voidaan verrata muihin todisteisiin (esim. puhutteluihin, todistajien lausuntoihin tai tunnustettujen organisaatioiden antamiin tietoihin). Varmentamistoimiin on ryhdyttävä vain, jos ne eivät vaaranna hakijaa; luottamuksellisuuden periaatetta on noudatettava ⁽⁴⁹⁾.

⁽⁴⁹⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 7 artiklan 1 kohta.

Siksi **todentamista ei pitäisi vaatia** ⁽⁵⁰⁾, jos on olemassa muita aihetodisteita, jotka vahvistavat alaikäisyyden.

2.2.2. Iän arviointia koskevat perustelut

Iän arviointia ei voida tehdä rutiininomaisesti, vaan se tulisi aloittaa vain, kun **on olennaisia epäilyjä** henkilön väitetyistä iästä. Tällaisia epäilyjä voi syntyä, kun väitettyä ikää ei voida vahvistaa tai se on ristiriidassa käytettävissä olevien todisteiden kanssa hakijan kuulemisen, asiaankuuluvien asiakirjojen ja tietojen keräämisen sekä muiden indikaattoreiden tarkastelun jälkeen.

Jos hakijan kuulemisen ja saatavilla olevien todisteiden tai muiden seikkojen keräämisen jälkeen saaduilla tiedoilla ei voida ratkaista viranomaisten epäilyksiä (epäjohdonmukaisuuksien tai ristiriitaisuuksien vuoksi), ”määrittävä viranomainen **voi** teettää päteillä ammattilaisilla monitieteisen arvioinnin, psykososiaalinen arviointi mukaan lukien” ⁽⁵¹⁾, hakijan iän määrittämiseksi.

Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohdan ilmaisu ”voi teettää” on luettava niin, että päätös iän arviointimenettelyn aloittamisesta **on harkinnanvarainen** eikä **pakollinen**. Viranomaiset voivat päättää soveltaa hakijan etua, ja hakija voidaan **julistaa alaikäiseksi tekemättä iän arviointia** (ks. [skenaarioita](#) koskeva osa edellä).

Jos viranomaisilla on kuitenkin olennaisia epäilyksiä sellaisen hakijan iästä, johon aikuisena sovellettaisiin pakollista rajamenettelyä, henkilö on (alustavasti) asetettava **rajalla tapahtuvaan turvapaikkamenettelyyn**, ja hänelle on tarjottava ilman huoltajaa oleville lapsille tarkoitetut vastaanotto-olosuhteet; tässä tapauksessa iän arviointi on pakollinen ⁽⁵²⁾. Lisätietoja on Euroopan komission rajalla toteutettavia turvapaikka- ja palauttamismenettelyjä koskevissa tulevilla ohjeissa.

Loppuyhteenveto

- Alustavia epäilyjä voivat herättää puuttuvat asiakirjat, pienet epäjohdonmukaisuudet tai subjektiiviset vaikutelmat iästä. Ne voidaan mahdollisesti ratkaista alustavan iän varmistuksen avulla. Jos asia ratkeaa, iän arviointia ei tarvita.
- Olennaisia epäilyksiä voi syntyä tosiasioihin perustuvista ristiriitaisuuksista, hakijan lausumien ristiriitaisuuksista, epäyhtenäisistä virallisista asiakirjoista tai siitä, ettei ristiriitaisuuksia ole voitu selvittää alustavassa iän varmistuksessa. Tämä voi johtaa iän arviointimenettelyn pyytämiseen.

⁽⁵⁰⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohta.

⁽⁵¹⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohta.

⁽⁵²⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 53 artiklan 1 kohdan toinen virke.

2.3. Edunvalvonta tai edustus

Ilman huoltajaa oleville lapsille on nimettävä mahdollisimman pian edunvalvoja⁽⁵³⁾ tai, jos pysyvää edunvalvojaa ei voida nimittää nopeasti, nimetään [väliaikainen edunvalvoja](#)⁽⁵⁴⁾. Tämä on välttämätön tae lapsen edun varmistamiseksi koko turvapaikkamenettelyn ja iän arviointimenettelyn ajan (ks. osa [2.1 Lapsen etu](#)). Sellaisia organisaatioita tai luonnollisia henkilöitä, joiden edut voivat olla ristiriidassa ilman huoltajaa olevan alaikäisen edun kanssa, ei saa nimetä edunvalvojiksi. Uudessa muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksessa korostetaan myös tiiviin yhteistyön merkitystä kansallisten lastensuojeluviranomaisten kanssa seulonnan jälkeen, ja siinä määrätään, että lapsen avustamiseen on nimettävä mahdollisimman pian henkilö, jolla on asiaankuuluva asiantuntemus⁽⁵⁵⁾.

Edunvalvoja on nimettävä **15 työpäivän kuluessa**⁽⁵⁶⁾ hakemuksen tekemisestä. Poikkeustapauksissa, kuten hakemusten määrän ollessa suhteettoman suuri, tätä määräaika voidaan pidentää **kymmenellä työpäivällä**⁽⁵⁷⁾.

⁽⁵³⁾ Turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta annetun asetuksen 2 artiklan 12 kohta, aseman määrittelyä koskevan asetuksen 3 artiklan 18 kohta ja 33 artikla, seulonta-asetuksen 11 artiklan 3 kohta, turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 2 kohta, Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 604/2013 tehokkaaksi soveltamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksessa tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisten tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavan eurooppalaisen viraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta 26 päivänä kesäkuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen ([EU N:o 603/2013](#) (uudelleenlaadittu) (EUVL L 180, 29.6.2013), 14 artiklan 1 kohta.

⁽⁵⁴⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 2 kohdan a alakohta.

⁽⁵⁵⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 2 kohta.

⁽⁵⁶⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 2 kohta.

⁽⁵⁷⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 3 kohta ja turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta annetun asetuksen 23 artikla.

Edunvalvojan tehtäviä iän arvioinnin yhteydessä

Ennen iän arviointimenettelyn aloittamista (väliaikaisella) edunvalvojalla on oltava riittävästi aikaa valmistautua, ilmoittaa hakijalle ja tarvittaessa kuulla oikeudellista neuvonantajaa. On suositeltavaa, että edunvalvojalla ja hakijalla on oikeudellisen neuvonantajan tuella mahdollisuus keskustella viranomaisten kanssa erityisistä epäilyistä, jotka ovat syntyneet asiakirjoista, lausunnoista tai muista asiaankuuluvista seikoista. Tämä takaa avoimuuden ja mahdollistaa sellaisten selvennysten tai lisätodisteiden toimittamisen, jotka voivat poistaa epävarmuustekijät ilman, että asiaa on tarpeen käsitellä edelleen.

Edunvalvojan olisi tarvittaessa yhdessä oikeudellisen neuvonantajan kanssa selitettävä hakijalle, mitä iän arviointi tarkoittaa, eli

- menetelmät, joita voidaan käyttää;
- mitä on odotettavissa ja miten vaiheet etenevät;
- hakijan velvollisuus tehdä yhteistyötä ja yhteistyöstä kieltäytymisen seuraukset (esimerkiksi kieltäytyminen iän arviointimenettelystä – joko monitieteisestä arvioinnista tai lääketieteellisistä kokeista – ei itsessään ole peruste hakemuksen hylkäämiselle, mutta viranomaiset voivat olettaa, että henkilö on aikuinen ⁽⁵⁸⁾)

Tämä on tärkeä hetki, sillä selkeä ja lapsiystävällinen tieto voi lisätä luottamusta, vähentää pelkoa ja kannustaa yhteistyöhön. Samalla se myös kannustaa hakijaa toimittamaan lisätietoja tai asiakirjoja väitetyt ikänsä tueksi.

Iän arvioinnin aikana edunvalvojalla tai vastuullisella aikuisella on oikeus esittää selventäviä kysymyksiä ja/tai tehdä hakijaa tukevia huomautuksia. Edunvalvojalla on myös keskeinen tehtävä hakijan hyvinvoinnin varmistamisessa koko menettelyn ajan: hänen tulee huolehtia hakijan hyvinvoinnista ja pyytää taukoja, jos hakija on järkyttynyt, ahdistunut tai hämmentynyt. Edunvalvoja / vastuullinen aikuinen voi myös puuttua menettelyyn tarvittaessa varmistaakseen, että menettely on kunnioittava, tukea antava ja hakijan tarpeisiin sopiva. Jotta (väliaikainen) edunvalvoja ja tarvittaessa oikeudellinen neuvonantaja voisivat täyttää hakijan tukemiseen liittyvät tehtävänsä asianmukaisesti, on tärkeää, että he saavat ajoissa tiedon iän arvioinnin tuloksesta ja päätöksen perusteluista. Edunvalvojalla on oikeus tutustua hakijan asiakirja-aineistossa olevien asiaankuuluvien asiakirjojen sisältöön (niiden on sisällettävä kaikki lääkärintarkastukseen liittyvät asiakirjat). Näin varmistetaan, että edunvalvoja voi asianmukaisesti ilmoittaa hakijalle ja varmistaa tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden hyödyntämisen, jotta iän arviointia koskevan päätöksen lopputulokseen voidaan hakea muutosta kansallisen lainsäädännön mukaisesti joko erillisenä muutoksenhakuna tai osana ensimmäistä päätöstä koskevaa muutoksenhakua.

⁽⁵⁸⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 6 kohta: ”– – Kieltäytymistä voidaan pitää ainoastaan kumottavissa olevana olettamuksena siitä, että hakija ei ole alaikäinen.”

Asiaan liittyvät EUAA:n työkalut

EUAA / Euroopan neuvosto, [Age Assessment for Children – YouTube](#) (Lasten iän arviointi - YouTube) (saatavilla 13 kielellä).

EUAA, [All You Need to Know on Age Assessment](#), (Kaikki mitä sinun on tiedettävä iän arvioinnista), tammikuu 2022. Tämä on lapsiystävällinen esite iän arvioinnista. Se täydentää edellä esitettyä videoanimaatiota.

EASO, [Age Assessment for Children – YouTube](#) (Lasten iän arviointi - YouTube) (saatavilla 23 kielellä). Tämä on ammattilaisille tarkoitettu informatiivinen animaatio, jossa selitetään, miksi iän arviointi tehdään, missä se tehdään ja miten se tulisi suorittaa.

EASO, [Käytännön opas lapsen edusta turvapaikkamenettelyissä](#), helmikuu 2019. Uusi painos tästä oppaasta uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen myötä on parhaillaan valmistumassa, ja se tulee saataville vuonna 2026.

EUAA/FRA, [Introduction to International Protection: Practical tool for guardians](#), (Johdatus kansainväliseen suojeluun: edunvalvojien käytännön työkalu), lokakuu 2023.

EUAA/FRA, [The Asylum Procedure: Practical tool for guardians](#), (Turvapaikkamenettely: edunvalvojien käytännön työkalu), lokakuu 2023.

EASO, [Age Assessment Practices in EU+ Countries: Updated findings](#), (Iän arviointikäytännöt EU+-maissa: ajantasaistetut tulokset), syyskuu 2021.

2.4. Oikeudellisen neuvonantajan tehtävä

Turvapaikkamenettelyasetuksessa säädetään, että hakijoilla on oikeus neuvotella hakemukseensa liittyvistä asioista oikeudellisen neuvonantajan kanssa hallinnollisen menettelyn kaikissa vaiheissa ⁽⁵⁹⁾. Maksutonta **oikeudellista neuvontaa** voidaan pyytää heti, kun halu hakea kansainvälistä suojelua on rekisteröity, myös lasten osalta ⁽⁶⁰⁾.

Jos kansallinen lainsäädäntö sen sallii, oikeudellista neuvontaa ja oikeusapua voi antaa sama henkilö. Oikeudellinen neuvonta eroaa oikeusavusta, ja siihen sisältyy ohjausta, apua ja selvennyksiä koko menettelystä: oikeudet, velvollisuudet, eri menettelyjä koskevat säännöt ja tiedot siitä, miten kielteiseen päätökseen voidaan hakea muutosta. Se on maksutonta, ja hakijalle olisi ilmoitettava mahdollisuudesta pyytää oikeudellista neuvontaa viimeistään rekisteröinnin yhteydessä.

Yksi **henkilö voi tarjota maksutonta oikeudellista neuvontaa** usealle hakijalle samanaikaisesti tai erikseen. Oikeudellisen neuvonantajan tehtävänä on antaa yleistä ohjausta ja apua koko

⁽⁵⁹⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 15 artiklan 1 kohta.

⁽⁶⁰⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 33 artiklan 1 kohdan toinen alakohta: ”Tämän kohdan ensimmäistä alakohtaa sovelletaan rajoittamatta ilman huoltajaa olevien alaikäisten oikeutta oikeudelliseen neuvontaan, oikeusapuun ja oikeudelliseen edustukseen 15 ja 16 artiklan mukaisesti.”

kansainvälisen suojelun hallinnollisen menettelyn ajan ⁽⁶¹⁾, myös iän arvioinnin yhteydessä. Ryhmämuotoiset tiedotustilaisuudet voivat olla hyödyllisiä alustavan tietämyksen lisäämiseksi, mutta ne eivät voi korvata yksilöllistä neuvontaa, joka on välttämätöntä iän arviointimenettelyyn osallistuvan lapsen edun turvaamiseksi. Oikeudelliset neuvonantajat tukevat (mukana olevan lapsen) edunvalvojaa tai vanhempia/huoltajia oletetun lapsen tiedottamisessa ja avustamisessa, myös kun on kyse iän arvioinnin tuloksen mahdollisista vaikutuksista hakemukseen ja muihin asiaan liittyviin menettelyihin.

Tämän tehtävän suorittamiseksi yksittäisten oikeudellisten neuvonantajien tai tätä palvelua tarjoavien kansalaisjärjestöjen on oltava hyväksytyjä tai niillä on oltava lupa toimia kansallisen menettelyn mukaisesti, ja niille on annettava pääsy hakijan luo. Lisäksi oikeudellisen neuvonantajan ei tulisi koskaan olla eturistiriitatilanteessa antaessaan neuvoja hakijalle.

Vaikka turvapaikkamenettelyasetuksessa ei säädetä oikeudesta hakea muutosta iän arviointia koskevaan päätökseen riippumatta kansainvälistä suojelua koskevasta päätöksestä, se ei estä jäsenvaltioita tekemästä niin kansallisen lainsäädännön nojalla.

Jos kansallisessa lainsäädännössä sallitaan erillinen valitus iän arvioinnista, merkitystä on edelleen turvapaikkamenettelyasetuksessa ja perusoikeuskirjassa vahvistetulla **oikeudella tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin**. Kaikissa tapauksissa hakijoille, (väliaikaisille) edunvalvojille ja oikeudellisille neuvonantajille / avustajille **on annettava selkeää tietoa käytettävissä olevista mahdollisuuksista valittaa päätöksestä**, menettelyistä ja sovellettavista määräajoista sekä ikää koskevan päätöksen perustana olleista merkityksellisistä tiedoista.

Ilmaisen oikeudellisen neuvonnan ja oikeudellisen edustuksen tulisi olla saatavilla, jos hakija haluaa valittaa ikää koskevasta päätöksestä tai riitauttaa sen joko osana kansainvälisen suojelun hakemusta koskevaa valitusta tai erillisenä toimenä kansallisen menettelyn mukaisesti. Jos kansallisessa lainsäädännössä on suunnitteilla erillinen oikeudellinen muutoksenhaku iän arviointia koskevaan päätökseen, maksuttomaan oikeudelliseen neuvontaan sovelletaan kansallisella tasolla vahvistettuja sääntöjä ja menettelyjä, muun muassa *maksuttoman edustuksen* sovellettavuutta koskevia sääntöjä ja menettelyjä. Tämä edellyttää myös, että edunvalvojalle tai vanhemmille ja hakijalle annetaan tarvittavat tiedot valituksen tekemisestä ja huomioon otettavista määräajoista.

Asiaan liittyvät EUAA:n työkalut

- EUAA, [Practical Guide on Free Legal Counselling: Organisation of the provision of free legal counselling](#), (Käytännön opas maksuttomasta oikeudellisesta neuvonnasta: maksuttoman oikeudellisen neuvonnan järjestäminen), lokakuu 2025.
- [Legal counselling and assistance | Let's Speak Asylum](#) (Oikeudellinen neuvonta ja apu | Let's Speak Asylum).

⁽⁶¹⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 16 artiklan 2 kohta.

2.5. Tiedonsaantioikeus, osallistuminen ja suostumus

län arviointiin pyytäminen voi olla hakijoille hämmentävää ja pelottavaa ⁽⁶²⁾, koska he eivät välttämättä ymmärrä, miksi tällainen menettely on tarpeen. He saattavat myös kokea, ettei heihin luoteta, ja jotkut hakijat saattavat pitää sitä epärehellisyyttä koskevana syytöksenä tavanomaisen menettelyvaiheen sijasta. Hakijoiden oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaaminen koko menettelyn ajan edellyttää, että heille **annetaan asianmukaista tietoa**, heidät otetaan mukaan menettelyyn ja heille annetaan mahdollisuus antaa suostumuksensa.

Tiedot iän arvioinnin tarkoituksesta ja menettelystä on annettava oikea-aikaisesti, ennen menettelyn aloittamista ikätasoa vastaavalla, kulttuuriin ja lapselle sopivalla tavalla ⁽⁶³⁾. Tietojen ymmärtäminen on tarkastettava kahteen kertaan, ja hakijalle on annettava mahdollisuus esittää kysymyksiä. Kulttuurivälittäjät, tulkit, edunvalvoja ja/tai vanhemmat voivat olla mukana menettelyssä. Edunvalvoja voi tukea hakijaa iän arviointimenettelyn yhteydessä epäjohtonmukaisuuksien käsittelyssä selittämällä hakijalle, miksi väitettyä ikää ei hyväksytä tai miksi toimitetut todisteet ovat riittämättömiä. Tämä auttaa hakijaa ymmärtämään menettelyä paremmin ja kannustaa yhteistyöhön, muun muassa lisätietojen antamiseen.

On tärkeää, että hakijoilla on **mahdollisuus ilmaista näkemyksensä** ja ajatuksensa kaikista iän arviointimenettelyn aikana käsitellyistä asioista. Heidän aktiivinen osallistumisensa ja sitoutumisensa ⁽⁶⁴⁾ tulisi siksi taata ⁽⁶⁵⁾. Viranomaisten tulisi järjestää hakijoiden ja heidän vanhempiensa suullinen kuuleminen aina, kun heillä on epäilyksiä väitetystä iästä tai kun havaitaan ristiriitaisuuksia. Vanhemmat voivat usein antaa tärkeää tietoa hakijan taustasta, kasvatuksesta ja perheolosuhteista, mikä voi auttaa selventämään epäselvyyksiä ja tukea hakijan iän määrittämistä. Vanhempien osallistaminen tällä tavalla varmistaa myös menettelyn oikeudenmukaisuuden, kunnioittaa lapsen oikeutta tulla kuulluksi yhdessä huoltajiensa kanssa ja auttaa turvaamaan lapsen edun ottamalla huomioon perheen näkökulman.

Hakijalle, huoltajalle tai edunvalvojalle on annettava mahdollisuus **suostua** tai kieltäytyä osallistumasta iän arviointiin, erityisesti lääkärintarkastusten vaiheessa, jos niitä suoritetaan (ks. [Liite 4 – Esimerkki suostumuslomakkeesta iän arviointiin osallistumista varten](#)). Suostumus on annettava ilman ulkoista painostusta tai manipulointia, erityisesti niiden henkilöiden osalta, jotka ovat aiemmin kokeneet hyväksikäyttöä, pakottamista, sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa tai hyväksikäyttöä.

Turvapaikkamenettelyasetuksen ⁽⁶⁶⁾ mukaisesti sekä hakijan että hänen edunvalvojansa **on annettava suostumus lääketieteellisiin arviointeihin**: tämä tarkoittaa, että heillä on **oikeus kieltäytyä arvioinnista**. Hakijalle ja hänen vanhemmilleen tai edunvalvojalleen olisi ilmoitettava, että kieltäytyminen yksistään ei voi johtaa **kansainvälistä suojelua koskevan**

⁽⁶²⁾ Argyriou, A., *Ikäkiistan psykologinen vaikutus Isossa-Britanniassa turvapaikkaa hakeviin ilman huoltajaa oleviin lapsiin*, 2024.

⁽⁶³⁾ Vastaanotto-olosuhteita koskevan direktiivin (2024) 5 artiklan 2 kohta, turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 5 kohta, seulonta-asetuksen 11 artiklan 3 kohta.

⁽⁶⁴⁾ Seuraavan mukaisesti: [KOMISSION SUOSITUS, annettu 23.4.2024, yhdenmetyjen lastensuojelujärjestelmien kehittämistä ja vahvistamisesta lapsen edun mukaisesti](#) (C/2024/2680 final).

⁽⁶⁵⁾ Lapsen oikeus tulla kuulluksi tunnustetaan useissa oikeudellisissa asiakirjoissa, kuten seuraavissa: YK:n lapsen oikeuksien komitea, yleiskommentti nro 12 (2009) lapsen oikeudesta tulla kuulluksi, CRC/C/GC/12, 20. heinäkuuta 2009, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2009/en/70207>; turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 23 kappale; turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta annetun asetuksen 23 artiklan 3 kohta.

⁽⁶⁶⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 5 kohta.

hakemuksen hylkäämiseen, ja se voidaan katsoa vain kumottavissa olevaksi olettamukseksi siitä, että hakija ei ole alaikäinen ⁽⁶⁷⁾.

Koska lainsäädännössä edellytetään nimenomaisesti suostumusta vain iän arvioinnin **lääketieteelliselle osalle** ⁽⁶⁸⁾, kieltäytymiselle monitieteisestä arvioinnista ei ole virallista oikeusperustaa. Käytännössä hakija voi kuitenkin tehokkaasti kieltäytyä osallistumasta esimerkiksi jättämällä tulematta psykososiaaliseen arviointiin tai pysymällä hiljaa haastattelun aikana. Tämä korostaa sitä, että on tärkeää varmistaa, että hakijaa tiedotetaan riittävästi ja että hän ymmärtää koko iän arviointimenettelyn, myös sen monitieteisten tekijöiden, tarkoituksen ja soveltamisalan. Selkeä ja helposti ymmärrettävä viestintä on olennaisen tärkeää yhteistyön edistämiseksi sekä menettelyn oikeudenmukaisuuden ja avoimuuden varmistamiseksi.

Kieltäytymisen yhteydessä on **tutkittava syyt henkilön kieltäytymiseen**. Kieltäytymisen syiden ymmärtäminen ja yksilöllisempien tietojen antaminen voivat auttaa käsittelemään alustavia pelkoja ja edistää yhteistyötä.

Jos iän arvioinnin tulos ei ole se, jota hakija odottaa, on tärkeää, että hakija ymmärtää oikeutensa riittauttaa lopputulos **käytettävissä olevien muutoksenhaku- tai uudelleentarkastelumekanismien avulla**. Jos kansallisissa järjestelmissä on mahdollista hakea erillistä muutosta iän arviointiin, hakijalle on nimenomaisesti ilmoitettava, että muutoksen hakeminen ei vaikuta kielteisesti hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa käsittelyyn.

Tämä tae koskee yhtä lailla tietojen antamista, suostumusta ja osallistumista, ja sen avulla varmistetaan, että hakijat voivat käyttää oikeuksiaan ilman pelkoa seuraamuksista. Vastuu ilmoittaa hakijalle hylkäämiseen oikeudellisista seurauksista kuuluu yleensä asian käsittelijälle. Tutkimusmenettelyyn liittyvät huolenaiheet tulisi kuitenkin käsitellä terveydenhuollon ammattilaisen ja edunvalvojan kanssa, jotta luottamusta voidaan rakentaa ja henkilöä rauhoittaa.

2.6. Pätevät iän arvioijat

Viranomaisten on varmistettava, että iän arvioinnin suorittamista varten nimetyillä henkilöillä on **tarvittava asiantuntemus/erikoisosaaminen**. Turvapaikkamenettelyasetuksen mukaan arviointi olisi teetettävä pätevillä ammattilaisilla, joilla on asiantuntemusta iän arvioinnin ja lasten kehityksen alalla, kuten sosiaalityöntekijät, psykologit ja lastenlääkärit, jotta voidaan arvioida erilaisia fyysisiä, psyykkisiä, kehitykseen ja ympäristöön liittyviä ja kulttuurisia tekijöitä ⁽⁶⁹⁾.

Iän arviointiin osallistuvien ”pätevien ammattilaisten” käsitettä ei ole nimenomaisesti määritelty turvapaikkamenettelyasetuksessa. Siksi on viitattava asiaankuuluvaan **kansalliseen lainsäädäntöön**, jossa saatetaan määritellä pätevyysvaatimukset tai ammattinimikkeet, joita vaaditaan pätevyuden osoittamiseksi **iän arvioinnin ja lapsen kehityksen aloilla**.

⁽⁶⁷⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 6 kohta.

⁽⁶⁸⁾ Suostumusta pyydetään vain lääkärintarkastusta varten, ei koko iän arviointimenettelyä varten (turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 4 kohta).

⁽⁶⁹⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohta ja johdanto-osan 37 kappale.

Vaikka turvapaikkamenettelyasetuksessa ei aseteta yhtenäistä vaatimusta, siinä **ehdotetaan, että sosiaalityöntekijöiden, psykologien tai lastenlääkäreiden** olisi kuuluttava monitieteiseen ryhmään. Tämän vuoksi jäsenvaltiot voivat haluta **tarkistaa näiden ammattien kansalliset pätevyysvaatimukset** varmistaakseen, että arviointimenettelyyn osallistuvat henkilöt ovat riittävän päteviä ja ammattitaitoisia.

Iän arvioinnin monitieteisen luonteen mukaisesti jäsenvaltioilla on harkintavalta nimetä osallistuvat ammattilaiset heidän erityisosaamisensa, pätevyytensä ja koulutuksensa perusteella. Viitekehys ei sulje pois mitään ammattinimikkeitä, kuten hoitohenkilökuntaa (esim. sairaanhoitajia, lastenlääkäreitä, lääkäreitä), psykososiaalisen alan ammattilaisia tai muiden alojen ammattilaisia, kuten kansantieteilijöitä ja antropologeja tai kulttuurivälittäjiä, edellyttäen, että heidän osallistumisensa ja ammatillinen taustansa on merkityksellinen ja hyödyllinen menettelyn kannalta. Tämän joustavuuden ansiosta kansalliset viranomaiset voivat mukauttaa monitieteisen ryhmän kokoonpanoa hallintorakenteidensa ja käytettävissä olevan asiantuntemuksensa mukaan ja samalla taata arvioinnin laadun ja luotettavuuden.

On kuitenkin olennaisen tärkeää, että menettelyn ei-lääketieteellisiin vaiheisiin osallistuvat ammattilaiset pitäytyvät pätevyytensä ja asiantuntemuksensa puitteissa. Esimerkiksi sairaanhoitaja voi osallistua monitieteiseen arviointiin antamalla havaintoja hakijan yleisestä hyvinvoinnista, hygieniasta tai yleisestä kehityksestä ammatillisen kokemuksensa perusteella. Tämä ei kuitenkaan saisi käsittää sellaisten lääketieteellisten tai kliinisten tutkimusten tekemistä, jotka kuuluvat iän arvioinnin lääketieteelliseen vaiheeseen ja jotka pätevän lääkärin on suoritettava.

Tarvittava asiantuntemus tarkoittaa, että ammatillisen perustaustansa **lisäksi** iän arvioijien odotetaan myös saavan **erityiskoulutusta iän arviointimenetelmistä ja -menettelyistä**. Koulutuksen tulisi kattaa iän arvioinnin oikeudelliset, kehitykselliset, lääketieteelliset ja menettelylliset näkökohdat turvapaikanhakutilanteessa, jotta arvioinnit suoritetaan lapset ja kulttuuritekijät huomioon ottaen sekä oikeuksia noudattaen.

Koulutuksen tulisi olla toimivaltaisten kansallisten viranomaisten järjestämää tai akkreditoimaa, tarvittaessa yhteistyössä EU:n toimielinten, kuten EUAA:n, kanssa. Siihen voi osallistua myös muita tunnustettuja akateemisia tai ammatillisia laitoksia.

Koulutukseen on sisällyttävä

- turvapaikkamenettelyasetuksen ja siihen liittyvän EU:n lainsäädännön mukaiset oikeudelliset velvoitteet;
- lapsen kehitys;
- iän arvioinnin lääketieteelliset, psykologiset ja psykososiaaliset näkökohdat;
- lapsen tarpeisiin mukautetut puhuttelutekniikat;
- suojatoimet, joilla estetään uudelleen traumatisoituminen ja
- menettelytavat, joilla varmistetaan monitieteiset, lapsia huomioivat ja oikeuksia noudattavat arvioinnit.

Lisäksi tulisi tarjota täydennyskursseja ja jatkuvaa ammatillista kehitystä osaamisen ylläpitämiseksi ja päivittämiseksi.

län arvioijilla tulisi mieluiten olla myös riittävä asiantuntemus lastensuojelusta. Arvioijien on erityisesti

- tunnettava kansainväliset ja kansalliset oikeudelliset standardit, mukaan lukien lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus ja menettelylliset takeet iän arvioinnissa ⁽⁷⁰⁾;
- kyettävä viestimään tehokkaasti ja empaattisesti eri kulttuureista tulevien hakijoiden kanssa ja varmistettava, että iän arviointiin osallistuva henkilö voi ilmaista näkemyksensä;
- osattava tunnistaa alustavasti henkisen ahdistuksen merkit ja oireet;
- oltava koulutettuja käsittelemään tilanteita, joissa hakija paljastaa kokemuksia väkivallasta ja hyväksikäytöstä, ja oltava tietoinen näissä tapauksissa käytettävissä olevista hoitonohjaukspalveluista;
- oltava puolueettomia ja ilman eturistiriitoja;
- varmistettava luottamuksellisuus, syrjimättömyys ja yksilön ihmisarvon kunnioittaminen koko iän arviointimenettelyn ajan ja
- oltava tietoisia asiaankuuluvista palvelutarjoajista ja hoitonohjauksjärjestelmästä, jos arvioinnin aikana ilmenee muita välittömiä tarpeita (esim. fyysinen terveys, suojelutarpeet tai vastaavat).

Iän arviointia koskevan puhuttelun suorittavien iän arvioijien tulisi tuntea hyvin tapaukseen liittyvät alkuperämaata koskevat tiedot sekä kulttuuriset käytännöt, normit ja yhteiskunnalliset dynamiikat. Tämä tietämys on keskeistä luotettavien tulosten saamiseksi. [EUAA:n alkuperämaatietojen portaalin \(COI-portaalin\)](#) ja muiden asiaankuuluvien verkkosivustojen tai lähteiden tuntemus voi auttaa arvioijia saamaan tarkkoja ja ajantasaisia tietoja.

Psykososiaalisen arvioinnin suorittavilla iän arvioijilla on oltava taidot arvioida lasten fyysisiä, psykologisia ja emotionaalisia kasvumalleja ja arvioida niitä lapsen sosiaalisen ympäristön näkökulmasta. Monikulttuuriset taidot ovat myös ensiarvoisen tärkeitä työskenneltäessä maahanmuuttajataustaisten lasten kanssa. Psykologeille tai sosiaalityöntekijöille, jotka ovat erikoistuneet lasten kognitiiviseen kehitykseen ja jotka on koulutettu iän arviointiin, annetaan yleensä tehtäväksi suorittaa psykososiaalinen arviointi.

Lääkärintarkastukset suorittavat lääkärit, joilla on asiantuntemusta lapsista ja iän arvioinnista. Lastenlääkärit ja radiologit arvioivat yleensä lasten kehityksen merkit ja luuston kuvat. Näillä lääketieteen asiantuntijoilla olisi myös oltava kontekstuaalista tietämystä, mukaan lukien alkuperämaalle ominaisten kasvuindikaattoreiden tuntemus (esim. tietyn etnisyyden kannalta merkitykselliset lastenlääketieteen viitetaulukot), ja heidän olisi oltava tietoisia kulttuuritekijöistä, jotka voivat vaikuttaa fyysiseen ulkonäköön, kypsyyteen ja viestintään.

⁽⁷⁰⁾ UNHCR, *UNHCR observations on the use of age assessments in the identification of separated or unaccompanied children seeking asylum*, kesäkuu 2015, <https://www.refworld.org/jurisprudence/amicus/unhcr/2015/en/93634> (UNHCR:n huomautukset iän arviointien käytöstä turvapaikkaa hakevien perheestään eroon joutuneiden tai ilman huoltajaa olevien lasten tunnistamisessa); Euroopan neuvosto, *Human rights principles and guidelines on age assessment in the context of migration: Recommendation CM/Rec(2022)22 and Explanatory Memorandum* (Strasbourg: Euroopan neuvosto, huhtikuu 2023), <https://rm.coe.int/cm-rec-2022-22-and-explanatory-memorandum-on-human-rights-principles-a/1680ab501f> (län arviointia muuttoliikkeen yhteydessä koskevat ihmisoikeusperiaatteet ja -ohjeet: suositus CM/Rec(2022)22 perusteluineen); UNICEF, *Technical note on age assessment, mainittu edellä*, alaviite [7](#).

Vaikka edellä esitetyt vaatimukset kuvaavat iän arvioijien ihanteellista profiilia, on selvää, että jäsenvaltioilla voi olla käytännön haasteita löytää riittävä määrä asiantuntijoita, jotka täyttävät kaikki vaatimukset. Tällaisen mahdollisen haasteen ratkaisemiseksi ja laadun ja vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi viranomaiset voivat panostaa jäljempänä lueteltuihin seikkoihin.

- **Valmiuksien asteittainen kehittäminen:** ammattilaiset voivat aluksi täyttää keskeiset vaatimukset (oikeudelliset vaatimukset, puolueettomuus, lapsen huomioon ottava viestintä) ja vahvistaa lisätaitoja (esimerkiksi väkivallasta ilmoittamisen käsitteleminen, psykologisen ahdistuksen tunnistaminen) jatkuvan ammatillisen kehityksen avulla.
- **Kohdennettu erikoiskoulutus:** kansalliset viranomaiset voivat kehittää lyhyitä ja käytännönläheisiä koulutusmoduuleja (esim. traumatietoisista lähestymistavoista, kulttuurivälityksestä tai suojatoimista). **EUAA:n opetusohjelma** ⁽⁷⁾ voi olla hyödyllinen lähde koulutusohjelmissa.
- **Akkreditointi- ja sertifiointijärjestelmät:** kansallisen luettelon laatiminen koulutetuista iän arvioijista, jotka ovat suorittaneet pakollisen koulutuksen, auttaa takaamaan saatavuuden ja laadun.
- **Ulkopuolisen asiantuntemuksen käyttö:** jos puutteita esiintyy, jäsenvaltiot voivat tehdä sopimuksia tai tehdä yhteistyötä erikoistuneiden kansalaisjärjestöjen, lastensuojeluelinten tai riippumattomien asiantuntijoiden kanssa arvioinnin tiettyjen näkökohtien tukemiseksi.
- **Vertaisoppiminen ja -vaihto:** arvioijia kannustetaan jakamaan kokemuksia ja ongelmia säännöllisten tapauskeskustelujen tai valvonnan kautta, mikä varmistaa, että asiantuntemus kehittyy myös olosuhteissa, joissa resurssit ovat puutteelliset.

Eri viranomaisten ja ulkoisten organisaatioiden välille voidaan luoda yhteistyökanavia, joilla varmistetaan, että riittävä määrä päteviä ammattilaisia on käytettävissä.

Esimerkkejä hyvistä käytännöistä iän arviointimenettelyjen laadun parantamiseksi

- Sellaisten säännöllisten vertaisryhmätapaamisten ja keskustelujen järjestäminen iän arvioijien kesken, joissa voidaan keskustella mahdollisista yhteisistä haasteista ja ratkaisuista.
- Sen varmistaminen tarvittaessa, että hakija voi valita arvioinnin suorittavan ammattilaisen sukupuolen. Tämä on erityisen tärkeää, jos erityistarpeita on useita (esim. seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan, hyväksikäytön tai ihmiskaupan mahdolliset uhrit). Tämän vaihtoehdon tarjoaminen voi auttaa luomaan turvallisemman ja mukavamman ympäristön, mikä edistää luottamusta ja avoimuutta menettelyn aikana.
- Sellaisen seurantajärjestelmä käyttöönotto, jolla varmistetaan laatu ja kokemuksesta oppiminen.

⁽⁷⁾ EUAA, [Training Catalogue](#), (Koulutusluettelo), elokuu 2022.

Hyviä käytäntöjä iän arviointimenettelyistä EU+-maissa

- Italian kansallinen terveys-, maahanmuutto- ja köyhyysasioista vastaava instituutti on perustanut vankan järjestelmän ilman huoltajaa olevien lasten iän arviointia koskevan kansallisen käytännön täytäntöönpanon seurantaan ja arviointia varten ⁽⁷²⁾.
- Saksan oikeuslääketieteen yhdistyksen rikosteknistä ikädiagnostiikkaa käsittelevä tutkimusryhmä järjesti vuosittain pätevyystestejä jatkuvan laadunvarmistuksen varmistamiseksi ⁽⁷³⁾.

2.7. Puolueettomuus ja syrjimättömyys iän arviointimenettelyssä

Jokaisella iän arviointiin osallistuvalla henkilöllä on oikeus siihen, että hänen ikänsä arvioidaan puolueettomasti, ilman kansalaisuuteen, etniseen alkuperään tai muihin tekijöihin perustuvia ennakkoluuloja. Arvioijien on oltava tietoisia omista ennakkoasenteistaan iän arviointeja tehdessään.

Ennakkoasenteet voivat ilmetä alla kuvatuissa muodoissa (luettelo ei ole tyhjentävä).

- Aikaisempien tapausten perusteella yleistäminen: jos tietyn maan tai yhteisön aikaisempien hakijoiden on todettu valehdelleen ikänsä, arvioijat saattavat tiedostamattaan tehdä oletuksia uusista hakijoista, jotka ovat samasta maasta tai yhteisöstä.
- Vahvistusharha: keskittyminen ennakkokäsityksiä tukeviin todisteisiin (arvioinnin aloittaminen jo olettaen, että henkilö on aikuinen/alaikäinen). Tämä voi johtaa siihen, että painotetaan liikaa ominaisuuksia tai käyttäytymistä, jotka voivat vahvistaa tätä käsitystä (esim. kypsyys puheessa tai ulkonäössä), ja jätetään huomiotta tekijät, jotka viittaavat päinvastaiseen johtopäätökseen (esim. hakijan vastaukset tai dokumentoitu historia).
- Hermostuneisuus, epäröinti, hajanaiset tiedot tai kiinnostuksen puute puhuttelun aikana voidaan tulkita merkinä petoksesta tai aikuisuudesta eikä luonnollisena reaktiona menettelyn ratkaisevaan luonteeseen, lukuisiin puhutteluihin tai aiemmin koettuun traumaan.
- Arvioijat saattavat keskittyä suhteettomasti fyysisiin ominaisuuksiin, kuten pituuteen, kasvopiirteisiin tai lihasmassaan, ja tulkita niitä siten, että ne osoittavat aikuisuutta,

⁽⁷²⁾ Italian kansallinen terveys-, maahanmuutto- ja köyhyysasioista vastaava instituutti, [Primo rapporto sull'attuazione del protocollo per la determinazione dell'età dei minori stranieri non accompagnati](https://www.inmp.it/index.php/ita/Pubblicazioni/Libri/Primo-rapporto-sull-attuazione-del-protocollo-per-la-determinazione-dell-eta-dei-minori-stranieri-non-accompagnati) (Ensimmäinen raportti ilman huoltajaa olevien alaikäisten iän määrittämiseen käytettävän protokollan täytäntöönpanosta), syyskuu 2022, <https://www.inmp.it/index.php/ita/Pubblicazioni/Libri/Primo-rapporto-sull-attuazione-del-protocollo-per-la-determinazione-dell-eta-dei-minori-stranieri-non-accompagnati>.

⁽⁷³⁾ Saksan oikeuslääketieteen yhdistyksen rikosteknistä ikädiagnostiikkaa käsittelevä tutkimusryhmä, [Criteria for age estimation in living individuals](https://www.medizin.uni-muenster.de/fileadmin/einrichtung/agfad/empfehlungen/empfehlung_strafverfahren_eng.pdf), (Elävien ihmisten iän arviointia koskevat kriteerit), 2008, https://www.medizin.uni-muenster.de/fileadmin/einrichtung/agfad/empfehlungen/empfehlung_strafverfahren_eng.pdf.

jättäen huomiotta todisteita siitä, että etnisellä taustalla, ympäristön kuormitustekijöillä tai genetiikalla voi olla merkittävä vaikutus fyysiseen kehitykseen.

Arvioijille annettavat ohjeet **näiden ennakoasenteiden tunnistamisesta ja lieventämisestä, monitieteisen lähestymistavan** käyttäminen ja eri alojen pätevien ammattilaisten osallistuminen parantavat iän arvioinnin oikeudenmukaisuutta ja tarkkuutta sekä varmistavat, että hakijoita kohdellaan arvokkaasti ja kunnioittavasti.

Jäljempänä mainittuja toimenpiteitä on käytetty tähän tarkoitukseen aiemmin, ja ne ovat osoittautuneet hyödyllisiksi:

- suoritettujen eri arviointien tuloksien tarkastelu;
- tietojenvaihto arviointiin osallistuvien ammattilaisten välillä;
- useampi kuin yksi iän arvioija arvioi tapausta yhdessä.

Tällainen **kollegiaalisuus** voi myös auttaa vähentämään sellaisten arvioijien painetta, jotka suorittavat monimutkaista tehtävää, kuten iän arviointia, jakamalla vastuun päätöksestä, jolla on merkittäviä seurauksia hakijalle.

Käytännön näkökohtia

Iän arviointimenettelyn puolueettomuuden varmistamiseksi on olennaisen tärkeää, että arvioijat tai iän arviointipaneeli **toimivat riippumattomasti** kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelystä tai vastaanotto-olosuhteiden hallinnoinnista vastaavista tahoista. Tällainen institutionaalinen erottelu auttaa varmistamaan objektiivisuuden ja vähentää mahdollisia eturistiriitoja, jotka voisivat vaarantaa lapsen edun.

Joissakin tilanteissa vastaanottojärjestelmän parissa työskentelevät ammattilaiset voivat joutua epäsuorien toiminnallisten paineiden kohteeksi, esimerkiksi rajoitetun majoituskapasiteetin tai resurssien puutteen vuoksi, mikä voi tahattomasti vaikuttaa iän arvioinnin tulokseen. Vastaavasti taloudelliset näkökohdat, jotka liittyvät vastaanotto-olosuhteiden tarjoamiseen lapsille ja aikuisille, voivat aiheuttaa institutionaalista painetta. Nämä näkökohdat ovat yhtä merkityksellisiä tapauksissa, joissa vastaanottoa hallinnoivat yksityiset tahot, joilla voi olla majoitettujen lasten/aikuisten määrään liittyviä taloudellisia etuja. Tilanteissa, joissa iän arvioinnin suorittavat määrittävän viranomaisen tai vastaanottoviranomaisen palveluksessa työskentelevät ammattilaiset, suositellaan, että **käytössä ovat takeet siitä**, että heidän arviointinsa on täysin riippumaton. Näin vältettäisiin mahdolliset eturistiriidat (esim. asianomaiset arvioijat eivät saisi osallistua hakemuksen tarkasteluun).

Samanlaisia huomioita sovelletaan myös edunvalvojiin: edunvalvojan tehtävä tulisi pitää erillään iän arviointimenettelystä.

Iän arviointia koskevat käytännön näkökohdat tapauksissa, joissa on mukana vanhempia, sukulaisia tai mukana olevia aikuisia

Iän arviointia tulisi pyytää ja se tulisi suorittaa vain silloin, kun se on todella tarpeen, eli kun väitetyistä iästä on olennaisia epäilyjä. Voi kuitenkin olla tilanteita, joissa lapset saapuvat sellaista aikuisten mukana, jotka väittävät olevansa sukulaisia tai vanhempia, ja indikaattorit ihmiskaupasta, lapsiavioliitosta tai muista suojeluun liittyvistä huolenaiheista on määritetty joko heidän saapuessaan tai lapsen edun arvioinnin päätyttyä. Tällaisissa tapauksissa näiden indikaattoreiden perusteella toteutettavien suojatoimien lisäksi voidaan käynnistää iän arviointi tilanteen selvittämiseksi tarkemmin ja jotta viranomaiset voivat toteuttaa asianmukaiset suojatoimet ajoissa.

- **Ihmiskauppaa koskevat huolenaiheet:** turvapaikanhakijoiden mukana voi olla aikuisia, jotka väittävät virheellisesti olevansa vanhempia tai muita perheenjäseniä ja joille saattaa olla etua siitä, että hakija tunnustetaan joko alaikäiseksi tai aikuiseksi (tavoitteiden mukaan). Esimerkiksi ihmiskauppiat voivat esittää olevansa lapsen vanhempia tai lähisukulaisia oikeuttaakseen hallintansa lapsesta tai päinvastoin he voivat kehottaa lasta ilmoittamaan olevansa aikuinen välttääkseen suojatoimet tai lisätarkastukset.
- **Lapsiavioliitto:** tapaukset, joissa puoliso esittelee itsensä mukana matkustavana aikuisena, mutta suhdetta ei välttämättä tunnusteta oikeudellisesti, ja aikuinen on kiinnostunut ilmoittamaan, että lapsi on saavuttanut täysi-ikäisyyden. Näin voi olla myös silloin, kun vanhemmat (tai sukulaiset) yrittävät järjestää (pakko)avioliiton vastaanottavassa maassa tai ovat jo järjestäneet sen ja tämän salaamiseksi ilmoittavat lapsensa olevan täysi-ikäinen.
- **Turvallisuutta tai suojelua koskevat huolenaiheet:** ne ilmenevät, kun herää epäilyksiä siitä, ettei mukana oleva aikuinen välttämättä toimi lapsen edun mukaisesti. Molemmat henkilöt voivat esimerkiksi ilmoittaa olevansa aikuisia, mutta viranomaiset epäilevät, että toinen heistä on tosiasiallisesti lapsi. Näissä tapauksissa iän arviointi voi tuoda selkeyttä ja antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden erottaa henkilöt toisistaan ja toteuttaa suojelutoimenpiteitä, joilla estetään mahdollinen riisto tai hyväksikäyttö. Jos turvallisuutta tai suojelua koskevia huolenaiheita ilmenee, mukana olevaksi väitetty aikuinen ja lapsi olisi puhuteltava erikseen, jotta voitaisiin luoda olosuhteet, joissa lapsi voi puhua vapaasti, ja havaita mahdollinen riisto, hyväksikäyttö tai vallan epätasapaino. Tällaisissa tapauksissa (väliaikaisen) edunvalvojan nimittäminen on tarpeen lapsen edun turvaamiseksi ja sen varmistamiseksi, että menettely toteutetaan asianmukaisella tuella. Tämä suojatoimi on välttämätön, jotta voidaan varmistaa väitetyn sukulaisuussuhteen aitous ja arvioida, toimiiko mukana oleva aikuinen lapsen edun mukaisesti.

Perhesuhteiden aitoutta koskevia epäilyksiä tai ihmiskauppaa, hyväksikäyttöä tai suojelua koskevia huolenaiheita tulisi ensisijaisesti käsitellä asianmukaisten suojelukanavien ja turvallisuusmenettelyiden avulla. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ohjaaminen lastensuojeluviranomaisille tai ihmiskaupan torjunnasta vastaavalle kansalliselle yksikölle, lainvalvontaviranomaisille tai muille toimivaltaisille viranomaisille. **iän arviointia** ei pidä käsitellä tällaisten epäilyjen ratkaisemisessa käytettävänä oletusvälineenä vaan **osana laajempaa lastensuojelua ja tapausten hallintaa koskevaa lähestymistapaa**, ja sitä on **käytettävä vain silloin, kun se on ehdottoman välttämätöntä**, ja silloinkin sovellettavia suojatoimia noudattaen.

iän arvioinnin on pysyttävä **poikkeustoimena, ja siinä on otettava huomioon kunkin tapauksen yksilölliset ominaisuudet**; siitä ei saa koskaan tulla rutiinikäytäntöä, ja sen käytön on pysyttävä lainsäädännössä säädettyjen takeiden ja rajoitusten mukaisena. Edellä olevissa esimerkeissä tällainen arviointi voi toimia lisävälineenä lapsen suojelemiseksi.

Yleensä vanhempien tai perheenjäsenten mukana saapuvat lapset joutuvat harvemmin iän arviointiin, koska perheenjäsenten lausunnot voivat usein auttaa vahvistamaan tai selventämään lapsen väitettyä ikää.

2.8. Asian ratkaiseminen hakijan eduksi

Epäselvät tapaukset on ratkaistava hakijan eduksi, kun iän arviointi ei tuota tuloksia ⁽⁷⁴⁾. Käytännössä tämä tarkoittaa, että hakijan väittämä ikä on katsottava oikeaksi.

Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 2 kohdan toinen virke

Jos tässä kohdassa tarkoitettun iän arvioinnin tulos ei ole vakuuttava hakijan iän suhteen tai jos ikähaarukka kattaa alle 18-vuotiaat, jäsenvaltioiden on oletettava, että hakija on alaikäinen.

Tämä suojatoimi on lapsen edun periaatteen mukainen, ja sillä varmistetaan, että yhtäkään hakijaa ei kohdella perusteettomasti aikuisena, mikä turvaa lasten oikeuksien ja suojelun saatavuuden.

⁽⁷⁴⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 2 kohta.

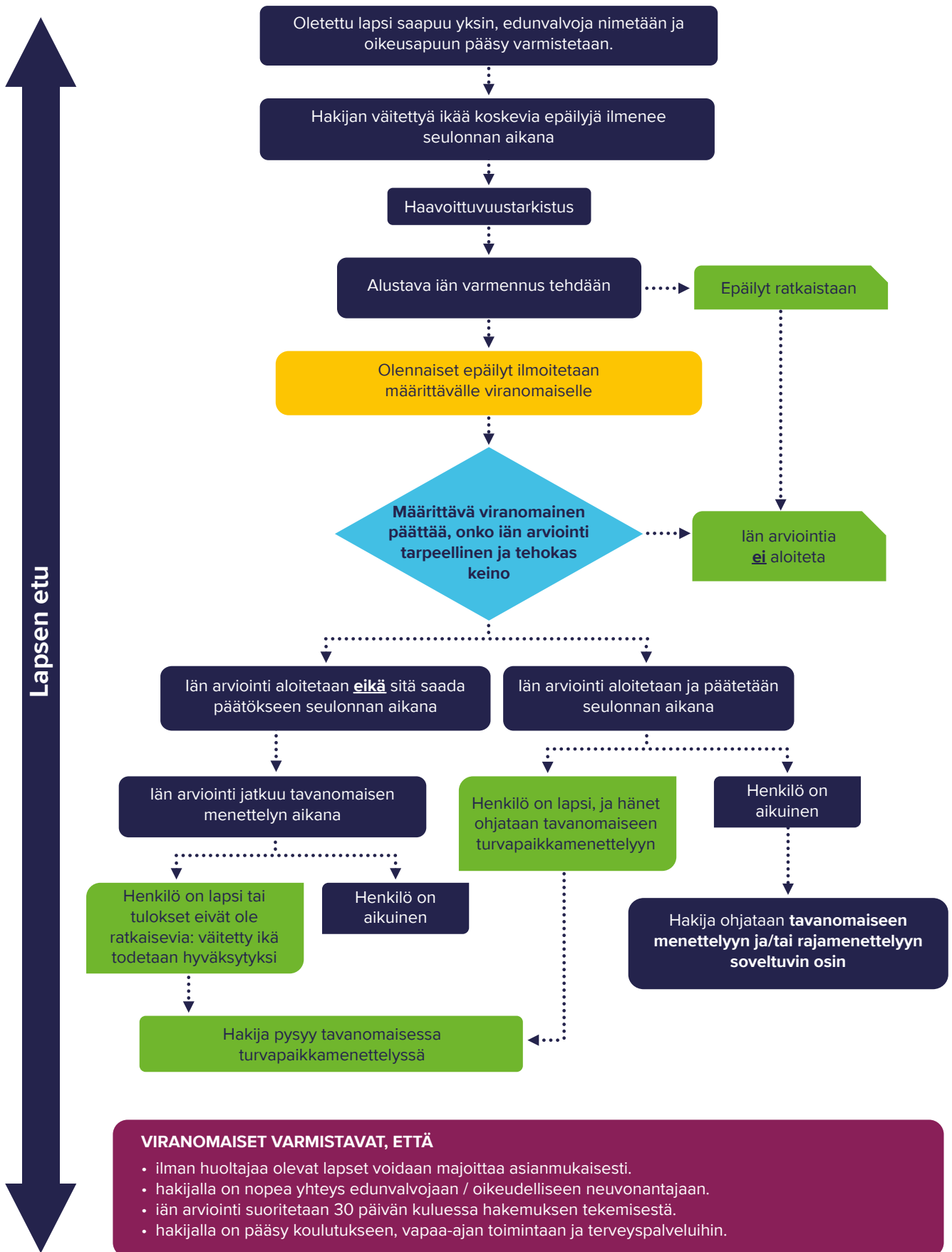

3. Iän arviointimenettelyn käytännön toteutus

Tässä luvussa annetaan ohjeita siitä, miten turvapaikkamenettelyasetuksessa ja siihen liittyvissä välineissä säädetyt oikeudelliset velvoitteet toteutetaan, ja keskitytään erityistarpeiden varhaiseen tunnistamiseen, päätökseen iän arvioinnin aloittamisesta, monitieteisen menetelmän käyttöön ja menettelyllisten takeiden soveltamiseen erilaisissa menettelyllisissä yhteyksissä, myös rajalla.

Kaavio 1. Vuokaavio, jossa on yhteenveto iän arviointimenettelystä

3.1. Erityistarpeiden tunnistaminen

Erityistarpeiden tunnistamisessa on otettava huomioon näkyvät merkit, haavoittuvuusindikaattorit, hakijan lausunnot ja käyttäytyminen sekä kaikki asiaankuuluvat asiakirjat. Lisäksi voidaan ottaa huomioon hakijan hoitajien, perheenjäsenten tai edunvalvojan toimittamat tiedot, erityisesti siltä osin kuin ne liittyvät lapsen yleiseen hyvinvointiin ja erityisiin suojelutarpeisiin. Varhain tunnistetut erityistarpeet sekä iän arvioinnin aikana ilmenneet moniperusteiset haavoittuvuudet ja tarpeet (esim. vammaisuus, suojelun tarve) on dokumentoitava. Tarvittaessa seuraava vaihe on ohjaaminen haavoittuvuuksien arvioinnista vastaavalle viranomaiselle sen varmistamiseksi, että voidaan harkita asianmukaisia erityisiä menettelyllisiä takeita ja vastaanotto-olosuhteita. Koska lapsena oleminen itsessään tunnustetaan haavoittuvuudeksi, iän arviointi on ymmärrettävä osaksi haavoittuvuusarviointia. Tämä tarkoittaa, että 30 päivän määräaika hakemuksen tekemisestä ⁽⁷⁵⁾ haavoittuvuusarvioinnin tekemisen koskee myös iän arviointia ⁽⁷⁶⁾. Lisäksi koulutetun ja **pätevän henkilöstön on tarjottava apua** ja tehtävä tiivistä yhteistyötä kansallisten lastensuojeluviranomaisten kanssa. Haavoittuvuusarviointi on tarkistettava, jos hakijan olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia tai jos erityisten menettelyllisten takeiden tarve tulee ilmeiseksi arvioinnin jälkeen.

Turvapaikkamenettelyasetuksen 20 artikla

1. *Toimivaltaisten viranomaisten on arvioitava tarvittaessa tulkin avustuksella yksilöllisesti, tarvitseeko hakija erityisiä menettelyllisiä takeita. **Tämä arviointi voidaan sisällyttää olemassa oleviin kansallisiin menettelyihin tai direktiivin (EU) 2024/1346 25 artiklassa tarkoitettuun arviointiin**, eikä sen tarvitse olla muodoltaan hallinnollinen menettely. Jos kansallisessa lainsäädännössä niin edellytetään, voidaan arviointi hakijan suostumuksella asettaa määrittävän viranomaisen saataville ja arvioinnin tulokset toimittaa määrittävälle viranomaiselle.*
2. *Edellä 1 kohdassa tarkoitettu arviointi on aloitettava mahdollisimman pian hakemuksen tekemisen jälkeen toteamalla, onko hakijan tapauksessa ensimmäisiä viitteitä siitä, että hän voi tarvita erityisiä menettelyllisiä takeita. [...]*
3. *[...]*
Edellä 1 kohdassa tarkoitettu arviointi olisi saatettava päätökseen mahdollisimman nopeasti ja joka tapauksessa 30 päivän kuluessa. Sitä tarkastellaan uudelleen, jos hakijan olosuhteissa tapahtuu olennaisia muutoksia tai jos erityisten menettelyllisten takeiden tarve tulee ilmi arvioinnin valmistumisen jälkeen.

⁽⁷⁵⁾ Vastaanotto-olosuhteita koskevan direktiivin (2024) 25 artikla.

⁽⁷⁶⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 36 kappale: ”– – Kun otetaan huomioon ilman huoltajaa olevien alaikäisten erityinen haavoittuvuus ja se, ettei heillä todennäköisesti ole henkilötodistusta tai muita asiakirjoja, on kriittisen tärkeää varmistaa vahvat suojatoimet sen varmistamiseksi, ettei hakijoiden iän arvioinnissa sovelleta virheellisiä tai kohtuuttomia menettelyjä.”

3.2. Päätös iän arvioinnin aloittamisesta tai aloittamatta jättämisestä

Kun henkilön kertomuksessa iästään tai henkilökohtaisesta historiastaan on ristiriitaisuuksia tai aukkoja, voi syntyä **alustavia epäilyjä**. Tämä ei kuitenkaan saisi automaattisesti johtaa **oletukseen**, että henkilö valehtelee iästään. Epäilyttävissä tapauksissa ensimmäisenä toimenpiteenä on esitettävä ristiriitaisuudet asianomaiselle henkilölle, hänen edunvalvojalleen ja oikeudelliselle neuvontajalleen ja tarjottava mahdollisuus selventää asiaa ja kerätä lisätietoja tai todisteita mahdollisuuksien mukaan annettujen määräaikojen puitteissa.

Ennen kuin henkilö ohjataan iän arviointiin, viranomaiset voivat ja niiden tulisi tutkia muita tietolähteitä, jotka voivat olla hyödyllisiä alkuperäisten epäilyjen ratkaisemisessa.

Koska ikä on osa henkilön henkilöllisyyttä, toimivaltaiset viranomaiset suorittavat **alustavan iän varmistamisen** osana yleistä henkilöllisyyden todentamista. Alustavan iän varmistamisen tarkoituksena on saada hakijalta selvennyksiä tai lisätietoja ja kerätä lisätodisteita ja muita merkityksellisiä tietoja hakijan iästä (kuten perheenjäsenten lausuntoja tai tietoja tietokannoista tai muista lähteistä). Tällaiset tiedot voivat riittää, jolloin iän arviointia ei tarvita.

Aseman määrittelyä koskevan asetuksen 4 artiklan 5 kohta liittyy kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten arviointiin yleensä eikä erityisesti iän arviointiin. Hakijan ikä voi todellakin olla osa tämän säännöksen soveltamisalaan kuuluvia yleisiä lausumia. Tämä säännös voi kuitenkin toimia vertailukohtana **määritettäessä, ovatko lisätodisteet tarpeen iän arvioinnin yhteydessä**. Jos hakijan ikää koskevat tiedot täyttävät artiklassa kuvatut uskottavuus- ja johdonmukaisuuskriteerit ja asiakirjojen puuttumiselle annetaan tyydyttävä selitys, **viranomaiset voivat perustellusti päättää, ettei** väitetyn iän todistamiseksi **tarvita lisätodisteita**.

Aseman määrittelyä koskevan asetuksen 4 artiklan 5 kohta

Jos hakijan lausumien yhden tai useamman erityisen näkökohdan tueksi ei ole esitetty asiakirjoja tai muita todisteita, näistä erityisistä näkökohdista ei vaadita lisätodisteita, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) hakija on todella yrittänyt esittää näyttöä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa tueksi;*
- b) kaikki hakijan saatavilla olevat olennaiset tiedot on toimitettu ja muiden asiaan vaikuttavien tietojen puuttumisesta on annettu tyydyttävä selitys;*
- c) hakijan lausumia pidetään johdonmukaisina ja uskottavina eivätkä ne ole ristiriidassa hakijan tapaukseen liittyvien saatavilla olevien tapauskohtaisten ja yleisten tietojen kanssa;*
- d) hakijan yleinen uskottavuus on todettu ottaen huomioon muun muassa ajankohta, jolloin hakija haki kansainvälistä suojelua.*

län varmistamisen tulokset voivat olla **epätyydyttäviä**. Esimerkiksi hakijan lausumat, saatavilla olevat asiakirjatodisteet tai muut ikään liittyvät todisteet voivat olla riittämättömiä epäilyjen ratkaisemiseksi tai ristiriidassa hakijan elämää koskevien tiedossa olevien tosiseikkojen kanssa. Tässä tapauksessa **viranomaisilla voi olla olennaisia epäilyjä** hakijan väitetystä iästä, ja monitieteinen iän arviointi voi olla tarpeen.

Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohdan mukaisesti **määrittävällä viranomaisella** on toimivalta päättää iän arvioinnin aloittamisesta, kun henkilö, jonka ikä on riitautettu, on hakenut kansainvälistä suojelua. Jos hakijan iästä ilmenee olennaisia epäilyjä, muut viranomaiset, kuten seulonta- tai vastaanottoviranomaiset, voivat ohjata asian määrittävälle viranomaiselle, jonka vastuulla on päättää iän arvioinnin aloittamisesta ⁽⁷⁷⁾.

Kun hakijan iästä seulontahetkellä on **epäilyksiä, mikä voi johtaa iän arvioinnin tarpeeseen**, olisi **toteutettava** jäljempänä esitetyt **alustavat** toimet.

1. **Hakijan väitetyn iän rekisteröinti:** hakija väittää olevansa alaikäinen tai aikuinen, ja **tämän väitteen suhteen on epäilyjä.**
2. **Edunvalvojan** tai väliaikaisen edunvalvojan **nimeäminen.**
3. **Maksuttoman oikeudellisen neuvonnan saatavuuden varmistaminen.**
4. **Todistusasiakirjojen kerääminen ja tarkistaminen:** epäilyksiä voi herättää se, että hakijan väittämää ikää tukevia asiakirjoja ei ole ja/tai että on näyttöä siitä, että asiakirjat voivat olla väärennetyjä tai vilpillisesti hankittuja / käytettyjä. Epäilyjä voi ilmetä myös silloin, kun hakijan lausunnoissa ja/tai saatavilla olevissa todisteissa ei vahvisteta väitettyä ikää tai ne vaikuttavat ristiriitaisilta.
5. **Iän varmistamisen suorittaminen osana seulonnan aikana tehtävää haavoittuvuustarkistusta:** tarkoituksena on **määrittää, voidaanko väitetty ikä hyväksyä** vai onko edelleen olennaisia syitä epäillä sitä. Tällainen varmistaminen koostuu seuraavista osista:
 - a) selvennysten pyytäminen hakijalta ja edunvalvojalta epäilyistä;
 - b) ylimääräisten asiakirjatodisteiden, kuten henkilökohtaisten asiakirjojen, perheenjäseniä koskevien tietojen (esimerkiksi sisarusten ikä, rokotukset ja koulutiedot), kerääminen ja analysointi, jos niitä on saatavilla;
 - c) hakujen tekeminen asiaankuuluvista tietokannoista tai tietolähteistä (Vis, Eurodac, SiS jne.).

Jos epäilyt ovat hälvenneet, **iän arviointia ei tarvita**. Jos epäilyjä on edelleen, **asia on ohjattava määrittävän viranomaisen käsiteltäväksi**, jotta voidaan päättää, onko iän arviointi tarpeen. Ohjaaminen sisältää seuraavat vaiheet:

6. **Olennaisten epäilyjen kirjaaminen:** jos epäilyt jatkuvat, niitä pidetään olennaisina epäilyinä, ja ne olisi kirjattava asianmukaisesti asiakirja-aineistoon.
7. **Olennaisista epäilyistä ilmoittaminen määrittävälle viranomaiselle:** seulonta- tai vastaanottoviranomainen ilmoittaa viipymättä määrittävälle viranomaiselle olennaisista

⁽⁷⁷⁾ Määrittävä viranomainen on vastuussa iän arviointien suorittamisesta, mutta voi delegoida tämän tehtävän erikoistuneelle elimelle. Kansallisesta hallintorakenteesta riippuen tällainen elin voi toimia määrittävän viranomaisen alaisuudessa tai itsenäisenä yksikkönä. Turvapaikkamenettelyasetus tarjoaa joustavuutta tässä asiassa: määrittävä viranomainen voi joko suorittaa arvioinnin itse tai antaa sen muiden pätevien elinten tehtäväksi, mutta säilyttää lopullisen vastuun iän määrittämisestä.

epäilyistä sekä iän varmistuksen tuloksista ja niihin liittyvistä lapsen edun arviointia koskevista näkökohdista.

8. **Määrittävän viranomaisen päätös:** määrittävä viranomainen päättää viipymättä, onko iän arviointimenettely mahdollisesti tehokas ja suositeltava keino tässä tapauksessa. Päätös on tehtävä lapsen edun mukaisesti. Iän arviointimenettely aloitetaan, kun sitä suositellaan.

Käytännön näkökohtia alustavien tarkastusten liittämistä iän arviointimenettelyyn

Terveys-, turvallisuus- ja henkilöllisyystarkastukset eivät liity suoraan iän arviointiin. Näistä alustavista tarkastuksista voidaan kuitenkin **saada hyödyllistä tietoa** tai **viitteitä** siitä, että iän arviointi voi olla tarpeen (tai että sitä ei tarvita). Jotta muiden virkailijoiden jo esittämiä kysymyksiä ei toistettaisi, on hyvä käytäntö **luoda yhteyksiä** näiden alustavien tarkastusten ja haavoittuvuustarkastusten välille. Terveys-, turvallisuus- ja henkilöllisyystarkastusten aikana kerätyt merkitykselliset havainnot tai tiedot voivat **vaikuttaa iän varmistukseen** ja olla osa päätöstä iän arviointiin ohjaamisesta ja/tai arvioinnin aloittamisesta, mikä virtaviivaistaa menettelyjä samalla, kun varmistetaan tehokkuus ja tietosuojasääntöjen noudattaminen.

3.2.1. Takeiden takaaminen samalla, kun estetään järjestelmän väärinkäyttö

Joissakin tapauksissa henkilöt väittävät virheellisesti, että he ovat alaikäisiä, jotta heille voidaan myöntää poikkeuksia rajamenettelystä tai pääsy erityispalveluihin. Näitä tapauksia on käsiteltävä kunnioittaen lasten oikeuksia ja takeita.

(a) Aidon yhteistyökyvyttömyyden erottaminen järjestelmän väärinkäytöstä

Tahallisen harhauttamisen ja aidon hämmennyksen tai yhteistyökyvyttömyyden erottaminen toisistaan ei aina ole helppoa. Henkilön kulttuuristausta, henkilökohtainen historia tai virallisten asiakirjojen puuttuminen voivat aiheuttaa vilpittömää epävarmuutta hänen kronologisesta iästään. Lisäksi tiettyjen alkuperämaiden epäjohdonmukaiset rekisterinpitokäytännöt voivat aiheuttaa eroja virallisissa asiakirjoissa, mikä vaikeuttaa entisestään iän määrittämistä. Esimerkiksi

- virallisten asiakirjojen puuttuminen,
- kulttuuriset normit tai henkilökohtainen tausta, jotka voivat vaikuttaa siihen, miten ikä ymmärretään tai muistetaan, tai
- syntymätietoihin liittyvä epävarmuus

voivat aiheuttaa **aitoa epävarmuutta** omasta kronologisesta iästä. Se, että henkilö on yli 18-vuotias huolimatta siitä, että hän on alun perin ilmoittanut olevansa alaikäinen, **ei sinänsä ole todiste siitä, että hän olisi tarkoituksellisesti pyrkinyt harhauttamaan viranomaisia.**

Lisäksi **psykososiaaliset tekijät**, kuten aiemmat traumat, auktoriteettihahmojen pelko tai turvapaikkamenettelyjen puutteellinen ymmärtäminen, voivat vaikuttaa siihen, miten hakija ilmoittaa ikänsä, mikä voi joskus johtaa **tahattomiin** epä johdonmukaisuuksiin.

Selvä väärinkäyttö tarkoittaa, että on olemassa **selviä todisteita petollisesta aikomuksesta**, kuten **tietoisesta väärennettyjen asiakirjojen esittämisestä** tai **ikää koskevien todisteiden tahallisesta salaamisesta tai tuhoamisesta**. Pelkkä asiakirjojen eroavaisuus tai virheellinen oletus henkilön iästä ei sellaisenaan ole väärinkäyttöä.

(b) Iän varmistaminen selvässä väärinkäyttötapauksessa

Jos on selviä **todisteita** siitä, että hakija tahallisesti antaa vääriä tietoja iästään, jäsenvaltioiden olisi tehtävä **välitön iän varmistaminen**. Jos jäsenvaltio voi tällaisten luotettavien todisteiden ⁽⁷⁸⁾ perusteella päätellä, että hakija on epäilyksettä 18 vuotta täyttänyt, ei ole tarpeen suorittaa täyttä iän arviointia ⁽⁷⁹⁾ eikä nimetä edunvalvojaa ⁽⁸⁰⁾.

Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun jäsenvaltiot pystyvät keräämään tai varmentamaan tietoja

- aiemmista **viisumihakemuksista VIS-järjestelmän** kautta;
- **Eurodac-järjestelmästä tai kansallisista turvapaikkatietokannoista**, joista käy ilmi, että hakija on aiemmin rekisteröity aikuiseksi;
- hakijan ilmoituksen jälkeen löydetystä tai sukulaisten/perheenjäsenten toimittamista **virallisista henkilöllisyys- tai matkustusasiakirjoista** (passi, henkilökortti, ajokortti);
- **aiemmista hallinnollisista tai oikeudellisista asiakirjoista**, jotka ovat viranomaisten käytettävissä.

Näissä tapauksissa hallinnollisia ja menettelyllisiä tarkoituksia varten kirjattava syntymäaika voidaan **johtaa suoraan kerätyistä todennetuista asiakirjoista tai tiedoista** edellyttäen, että päätös on tehty kirjallisesti, että se on asianmukaisesti perusteltu ja dokumentoitu ja että se on annettu tiedoksi hakijalle hyvän hallinnon ja tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevien periaatteiden mukaisesti ⁽⁸¹⁾.

Sitä vastoin yksinomaan fyysiseen ulkonäköön perustuvia tapauksia – esimerkiksi niin sanottuja **valkoisen parran tapauksia** – on käsiteltävä eri tavalla, koska iän arviointi voi silti olla tarpeen hakijan syntymäajan määrittämiseksi. Vaikka turvapaikkamenettelyasetuksen mukaan toimivaltainen viranomainen voi olla nimeämättä edunvalvojaa, jos se on todennut epäilyksettä, että hakija on yli 18 vuotta täyttänyt ⁽⁸²⁾, **fyysisen ulkonäön perusteella ei voida yksin täyttää tätä todistuskynnystä**, vaan sitä voidaan käyttää lisäarvioinnin perusteena.

⁽⁷⁸⁾ Luotettavia todisteita voidaan pitää luotettavina ja todennettavissa olevina tietoina, joiden avulla voidaan objektiivisesti määrittää henkilön ikä. Niitä voivat olla esimerkiksi viralliset asiakirjat, jotka on vahvistettu aidoiksi ja joilla vahvistetaan syntymäaika, kuten henkilöasiakirjat, vahvistetut biometriset vastaavuudet Eurodac-järjestelmässä, osumat VIS-järjestelmässä tai muissa virallisissa tietokannoissa tai toisen jäsenvaltion tekemä lopullinen iän määrittäminen. Sen sijaan ulkonäkö, vaikutelmat tai vahvistamattomat lausunnot eivät sinänsä ole luotettavia todisteita, vaikka ne voivatkin toimia indikaattoreina, jotka antavat aiheita lisätutkimuksiin.

⁽⁷⁹⁾ Vastaanotto-olosuhteita koskevan direktiivin (2024) 27 artiklan 1 kohta: ”– – Kun jäsenvaltio on arvioinut, että henkilö, joka väittää olevansa alaikäinen, on epäilyksettä 18 vuotta täyttänyt, jäsenvaltion ei tarvitse nimittää edustajaa tai nimetä henkilöä, joka soveltuu tilapäisesti toimimaan edustajana, – –”.

⁽⁸⁰⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 2 kohta.

⁽⁸¹⁾ Perusoikeuskirjassa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti; 41 artikla – Oikeus hyvään hallintoon ja 47 artikla – Oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen.

⁽⁸²⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 2 kohdan b alakohta.

Erilaiset tekijät, kuten **aiemmat vaikeudet, stressi, aliravitsemus tai sairaudet**, voivat vaikuttaa fyysisiin ominaisuuksiin, kuten hiusten harmaantumiseen, kasvonpiirteisiin tai yleiseen käyttäytymiseen, joten **niitä ei voida pitää ratkaisevina todisteina aikuisuudesta**. Jäsenvaltioiden olisi voitava perustella aikuisuuden toteaminen todennettavissa olevilla todisteilla ja selkeällä perustelulla **pelkän ulkonäön sijaan**.

Lisäksi **käytännön näkökulmasta** jäsenvaltioilla on hallinnollinen velvollisuus palauttaa tai korjata hakijan syntymäaika, jos se on rekisteröity virheellisesti. Tämä edellyttää **virallista, perusteltua kirjallista päätöstä**, jossa ilmoitetaan **arvioitu syntymäaika**. Tämä on tarpeen, jotta voidaan **myöntää hallinnolliset asiakirjat**, kuten oleskelulupa tai terveystodistus, ja jotta hakijan tiedot voidaan rekisteröidä tarkasti asiaankuuluviin tietokantoihin (esim. Eurodac, SIS ja kansalliset järjestelmät).

Syntymäajan määrittämiseksi tai palauttamiseksi hallinnollisia tarkoituksia varten **tarvitaan iän arviointimenettely** sen varmistamiseksi, että määrittäminen **perustuu läpinäkyvään, dokumentoituun ja luotettavaan menettelyyn**. Näin ollen viranomaiset **eivät voi yksinkertaisesti sivuuttaa hakijan väitettä alaikäisyydestä** edes tapauksissa, joissa fyysisen ulkonäön perusteella oletetaan hakijan olevan aikuinen. Viranomaisten on tehtävä perusteltu kirjallinen päätös, jossa kyseenalaistetaan hakijan väitetty ikä ja kunnioitetaan täysimääräisesti oikeutta hyvään hallintoon ja oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja varmistetaan, että hakijalla on mahdollisuus valittaa päätöksestä ⁽⁸³⁾. Koska iän arviointimenettelyillä voidaan määrittää vain arvioitu ikä eikä tarkka kronologinen ikä, tulos ei vahvista tarkkaa syntymäaikaa. Hallinnollisia ja dokumentointitarkoituksia varten määrittävien viranomaisten on kuitenkin iän arvioinnin päätteeksi kirjattava tarkka syntymäaika voidakseen myöntää henkilö- tai oleskeluasiakirjoja ja varmistaa järjestelmien välisen johdonmukaisuuden ⁽⁸⁴⁾.

⁽⁸³⁾ Perusoikeuskirjassa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti; 41 artikla – Oikeus hyvään hallintoon ja 47 artikla – Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen.

⁽⁸⁴⁾ Tällaisissa tapauksissa jotkin viranomaiset käyttävät arvioidun syntymävuoden päivämäärää 1. tammikuuta, jos tarkkaa päivää ja kuukautta ei voida määrittää, jotta ne eivät ilmoittaisi myöhempää syntymäaikaa.

Iän arviointi rajamenettelyssä

Turvapaikkamenettelyasetuksen 53 artiklan 1 kohdan mukaan ilman huoltajaa olevat alaikäiset vapautetaan rajamenettelystä lukuun ottamatta tapauksia, joissa on vakavia kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen liittyviä huolenaiheita (turvapaikkamenettelyasetuksen 42 artiklan 3 kohdan b alakohta), minkä vuoksi heidät on ohjattava tavanomaiseen turvapaikkamenettelyyn. Tämä poikkeus koskee sekä vapaaehtoisia että pakollisia rajamenettelyjä.

Jos hakija kuitenkin täyttää **pakollisen rajamenettelyn** edellytykset mutta väittää olevansa alle 18-vuotias ja hänen iästään ilmenee **olennaisia epäilyjä**, turvapaikkamenettelyasetuksen 53 artiklassa edellytetään, että iän arviointi on aloitettava viipymättä. Näissä tapauksissa hakija asetetaan väliaikaisesti rajamenettelyn piiriin, kunnes arvioinnin tulos on selvä.

Alaikäisyyden olettamaa sovelletaan edelleen, ja **hakijan olisi voitava hyödyntää kaikkia lapsiin sovellettavia suojatoimia ja takeita** (mukaan lukien vastaanotto-olosuhteet, edunvalvonta ja menettelylliset takeet) arvioinnin aikana. Tämä pätee erityisesti silloin, kun jäljempänä esitetyt pakollisen rajamenettelyn edellytykset täyttyvät ⁽⁸⁵⁾:

- **viranomaisten harhaanjohtaminen tai asiakirjojen tuhoaminen/piilottaminen** (turvapaikkamenettelyasetuksen 42 artiklan 1 kohdan c alakohta);
- **kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen kohdistuvat uhat** (42 artiklan 1 kohdan f alakohta); tämä koskee myös ilman huoltajaa olevia alaikäisiä turvapaikkamenettelyasetuksen 42 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla;
- **kansalaisuus, jonka hyväksymisaste on alhainen** (turvapaikkamenettelyasetuksen 42 artiklan 1 kohdan j alakohta).

Tällä varmistetaan, että järjestelmää ei voida kiertää vahvistamattomilla väitteillä alaikäisyydestä.

Kun **rajamenettely on sitä vastoin vapaaehtoinen** (turvapaikkamenettelyasetuksen 43 artiklan 1 kohta), jäsenvaltiolla ei ole oikeudellista velvoitetta käynnistää iän arviointia, ja **se voi joko päättää aloittaa tavanomaisen turvapaikkamenettelyn** ja suorittaa tarvittaessa iän arvioinnin tai asettaa hakijan tilapäisesti rajamenettelyyn ja suorittaa iän arvioinnin mahdollisimman pian.

Lisätietoja on Euroopan komission rajalla toteutettavia turvapaikka- ja palauttamismenettelyjä koskevissa tulevissa ohjeissa.

⁽⁸⁵⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 45 artikla.

Turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 62 kappale

– – *Kun otetaan huomioon lapsen oikeuksien merkitys ja tarve ottaa huomioon lapsen etu, rajamenettelyä ei säännönmukaisesti saisi soveltaa myöskään ilman huoltajaa oleviin alaikäisiin, paitsi jos on perusteltu syy katsoa, että alaikäinen on vaaraksi jäsenvaltion kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle, tai jos hakija on karkotettu pakkokeinoin kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen liittyvistä vakavista syistä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.*

Menettelyllisten takeiden noudattaminen

Alaikäisyyden oletama ⁽⁸⁶⁾ edellyttää, että iän arviointimenettelyihin liitetään **riittävät takeet** perusoikeuksien loukkausten välttämiseksi.

Vaikka väliaikainen sijoittaminen rajamenettelyyn voi olla laillisesti sallittua, jäljempänä esitettyjen edellytysten on **aina täyttyttävä**, jotta voidaan varmistaa yhteensopivuus perusoikeuksiin liittyvien velvoitteiden kanssa.

- Turvapaikkamenettelyasetuksen 16, 17, 21, 22 ja 23 artiklan mukaisia **menettelytakeita** noudatetaan, mukaan lukien edunvalvojan nimeäminen ajoissa, maksuton oikeudellinen neuvonta, maksuton oikeusapu ja oikeudellinen edustus muutoksenhakua varten ja perheen yhtenäisyyden säilyttäminen ⁽⁸⁷⁾.
Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että edunvalvoja nimitetään viipymättä, ja hänellä on valmiudet edustaa lasta tehokkaasti; sisaruksia tai muita läheisiä perheenjäseniä ei eroteta toisistaan, ellei tämä ole lapsen edun mukaista; lapsella on pääsy tietoihin ja mahdollisuus tulla kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti; menettely asetetaan etusijalle, mikä tarkoittaa, että tapaus käsitellään viipymättä ja asetetaan etusijalle muihin hakemuksiin nähden, jotta voidaan varmistaa lapsen suojelutarpeiden nopea tunnistaminen ja välttää pitkittynyttä epävarmuutta.
- **Iän arviointi** tehdään turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan mukaisesti ja saatetaan päätökseen 30 päivän kuluessa, kuten myös turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 3 kohdassa ja vastaanotto-olosuhteita koskevan direktiivin (2024) 25 artiklan 1 kohdassa todetaan. Tämä tarkoittaa muun muassa seuraavaa: arviointi on monitieteinen, sen suorittavat koulutetut ammattilaiset, ja siinä käytetään vähiten invasiivisia menetelmiä; hakijalle ja edunvalvojalle tiedotetaan ja heidän näkemyksiään kuullaan; alaikäisyyden oletamaa sovelletaan, kunnes lopullinen päätös tehdään.
- **Lapsille soveltuvat vastaanotto-olosuhteet** ovat saatavilla rajamenettelyn paikassa vastaanotto-olosuhteita koskevan direktiivin (2024) vaatimusten mukaisesti.
Tämä tarkoittaa muun muassa seuraavaa: majoitus on turvallista, sopivaa lapsille ja erillään aikuisista, jotka eivät ole sukua; lapsille tarjotaan koulutusta, vapaa-ajan toimintaa ja psykososiaalista tukea; henkilökunta on saanut koulutusta lastensuojelusta; valitusmekanismit ja seuranta ovat käytössä.

⁽⁸⁶⁾ Kuten Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on tulkinnut asiassa *Darboe ja Camara v. Italia*, mainittu edellä, alaviite [45](#).

⁽⁸⁷⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 45 artiklan 2 kohta.

Turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 36 kappale

Jotta voidaan varmistaa, että kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyssä otetaan asianmukaisesti huomioon lapsen oikeudet, alaikäisille on tarjottava lapsisensitiiviset menettelytakeet ja erityiset vastaanotto-olosuhteet. Jos hakijan lausuntojen perusteella on syytä epäillä, ettei hän ole alaikäinen, määrittävän viranomaisen olisi voitava arvioida asianomaisen henkilön ikä. Epäilyjä hakijan iästä voi syntyä silloin, kun hakija väittää olevansa alaikäinen, mutta myös silloin, kun hän väittää olevansa aikuinen. Kun otetaan huomioon ilman huoltajaa olevien alaikäisten erityinen haavoittuvuus ja se, ettei heillä todennäköisesti ole henkilötodistusta tai muita asiakirjoja, on kriittisen tärkeää varmistaa vahvat suojaustoimet sen varmistamiseksi, ettei hakijoiden iän arvioinnissa sovelleta virheellisiä tai kohtuuttomia menettelyjä.

Lisäksi, kuten turvapaikkamenettelyasetuksen 53 artiklan 2 kohdassa todetaan, **jäsenvaltiot eivät saa soveltaa rajamenettelyä jäljempänä mainituissa olosuhteissa.**

- Määrittävä viranomainen katsoo, että perusteita hakemuksen hylkäämiselle tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttumisen vuoksi tai nopeutetun menettelyn soveltamiselle ei ole tai ei enää ole.
- Tarvittavaa vastaanottotukea ei voida antaa nimetyissä paikoissa hakijoille, joilla on erityisiä vastaanottotarpeita, mukaan lukien lapset (vastaanotto-olosuhteita koskevan direktiivin (2024) IV luvun ja turvapaikkamenettelyasetuksen 54 artiklan mukaisesti).
- Tarvittavaa tukea ei voida nimetyissä paikoissa antaa erityisiä menettelyllisiä takeita tarvitseville hakijoille.
- On merkityksellisiä lääketieteellisiä syitä olla soveltamatta rajamenettelyä, mukaan lukien mielenterveydelliset syyt.
- Vastaanotto-olosuhteita koskevan direktiivin (2024) 10–13 artiklassa säädetyt säilöönottoa koskevat edellytykset eivät täyty tai eivät enää täyty, eikä rajamenettelyä voida soveltaa hakijaan ilman säilöönottoa.

Jos tällaisia takeita ei voida varmistaa turvapaikkamenettelyasetuksen 53 artiklan mukaisesti, **hakijaa ei voida ohjata rajalla tapahtuvaan turvapaikkamenettelyyn, vaan hänet olisi siirrettävä välittömästi tavanomaiseen turvapaikkamenettelyyn**, jotta voidaan varmistaa hänen oikeuksiensa ja menettelytakeiden täysimääräinen kunnioittaminen.

Näiden takeiden noudattamatta jättäminen, esimerkiksi pitkittynyt sijoittaminen aikuisten laitoksiin ilman asianmukaisia suojaotoimia, voi johtaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8

artiklan ⁽⁸⁸⁾ rikkomiseen, kuten on vahvistettu asiassa *Darboe ja Camara v. Italia* ⁽⁸⁹⁾ ja siihen liittyvässä oikeuskäytännössä *A.C. v. Ranska* ⁽⁹⁰⁾ ja *F.B. v. Belgia* ⁽⁹¹⁾.

Näin voi olla myös poikkeuksellisissa tilanteissa, esimerkiksi kun tulijoita on paljon mairinnousupaikoissa ja kun käytettävissä olevilla resursseilla ei voida täysin taata tarvittavia suojatoimia.

Rajalla tapahtuva turvapaikkamenettely hakemuksen rekisteröinnistä päätöksen tekemiseen asti (valitus mukaan lukien) on saatettava päätökseen 12 viikon kuluessa. Tämän määräajan jälkeen hakijalle on annettava lupa saapua jäsenvaltion alueelle ⁽⁹²⁾.

3.3. Monivaiheinen ja monitieteinen lähestymistapa iän arviointiin

Iän arviointi olisi tehtävä siten, että siinä otetaan ensisijaisesti huomioon lapsen etu koko menettelyn ajan. ⁽⁹³⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksessa edistetään iän arvioinnin vaiheittaista täytäntöönpanoa, jota kutsutaan monivaiheiseksi tai vaiheittaiseksi lähestymistavaksi. Monivaiheisella lähestymistavalla pyritään lieventämään lääketieteellisiin menetelmiin implisiittisesti sisältyvän invasiivisuuden riskiä.

Tämän vaiheittaisen lähestymistavan mukaisesti käytetään ensin ei-lääketieteellisiä menetelmiä. Vain jos tulokset ovat epäselvät, viranomaiset voivat viimeisenä keinona turvautua lääketieteellisiin menetelmiin.

Jotta lääkärintarkastukset voivat olla tehokkaita, **säteilyvapaat menetelmät** on asetettava etusijalle. Säteilyn käyttöä edellyttävät menetelmät, kuten röntgenkuvaus, on toteutettava noudattaen **ALARA-periaatetta (niin matalalle tasolle kuin on kohtuudella saavutettavissa)**. Niihin saa turvautua vain silloin, kun kaikki muut vaiheet on käytetty.

Tyttöjen ja nuorten naisten kohdalla on sovellettava erityisiä suojatoimia, koska röntgensäteet voivat vahingoittaa sikiötä. Ennen säteilylle altistumista ammattilaisten on toteutettava kaikki kohtuulliset toimet sen selvittämiseksi, voiko hakija olla raskaana, ottaen huomioon, että tyttö itse ei ehkä tiedä tai ei halua paljastaa tätä kulttuuristen herkkyyksien, leimautumisen tai väärinkäytös- tai väkivaltakokemusten vuoksi.

Seksuaalisen kypsyyden havainnointia (alastomuutta) ei voida koskaan käyttää iän arviointiin, koska se on erittäin invasiivista eikä se auta kronologisen iän arvioinnissa.

⁽⁸⁸⁾ Euroopan neuvoston [yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjoilla nro 11 ja 14](#), 4. marraskuuta 1950, Euroopan neuvoston sopimussarja nro 5.

⁽⁸⁹⁾ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, *Darboe ja Camara v. Italia*, 2022, mainittu edellä, alaviite [45](#).

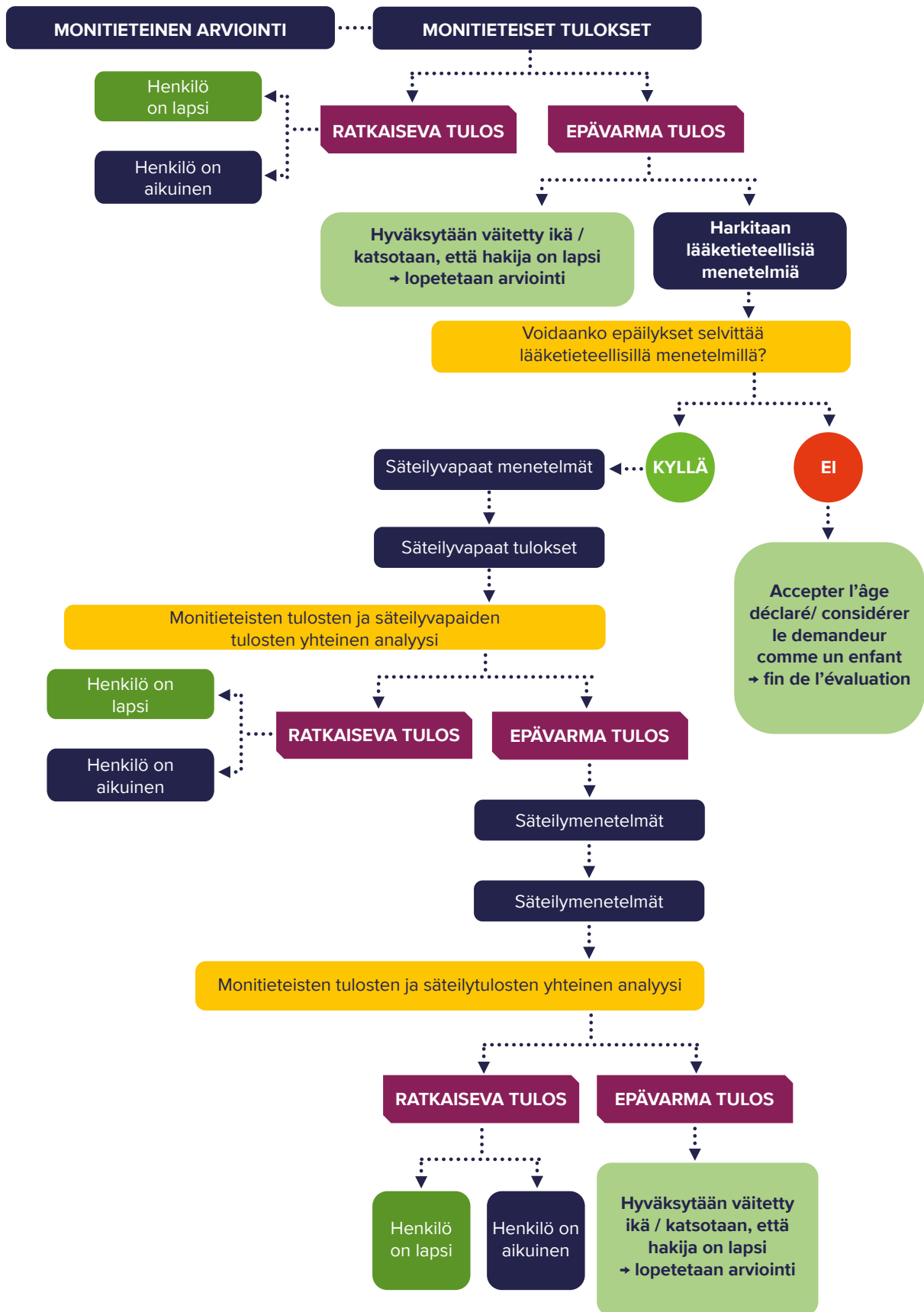
⁽⁹⁰⁾ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, tuomio 16.1.2025, *A.C. v. Ranska*, 15457/20, ECLI:CE:ECHR:2025:0116JUD001545720 (ranskaksi).

⁽⁹¹⁾ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, tuomio 6.3.2025, *F.B. v. Belgia*, 47836/21, ECLI:CE:ECHR:2025:0306JUD004783621 (ranskaksi). Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

⁽⁹²⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 51 artiklan 2 kohta.

⁽⁹³⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 37 kappale ja 25 artiklan 3 kohta.

Kaavio 2. Vuokaavio, jossa kuvataan monivaiheista ja monitieteistä lähestymistapaa

3.3.1. Ei-lääketieteelliset menetelmät iän arvioimiseksi

Koska nykyisillä menetelmillä **ei voida määrittää varmasti henkilön kronologista ikää**, on suositeltavaa käyttää menetelmien yhdistelmää. **Monivaiheisella lähestymistavalla pyritään minimoimaan tunkeilevuus** asettamalla etusijalle vähiten invasiiviset menetelmät.

Monitieteisessä lähestymistavassa puolestaan käsitellään tarkkuuden rajoituksia ottamalla mukaan eri alojen, kuten sosiaalityön, psykologian ja lastenlääketieteen, ammattilaisia, jotka arvioivat ikää monista näkökulmista. Tämä menetelmä auttaa kaventamaan arvioitua ikähaarukkaa, jolloin tulos on luotettavampi. Monitieteiseen lähestymistapaan ⁽⁹⁴⁾ sisältyy yleensä ei-lääketieteellisiä iän arviointimenetelmiä, joita toteutetaan yhteistyössä, jotta saadaan kattava käsitys hakijan iästä, kuten jäljempänä esitetään (luettelo ei ole tyhjentävä).

- **Lisätodisteiden analysointi.** Jos alun perin kootuissa asiakirjoissa tai saatavilla olevissa tiedoissa ei viitata ikään, on syytä aloittaa ennakkoon muiden asiakirjojen tarkistaminen/analysointi. Tiedot hakijan iästä voidaan selvittää tarkastelemalla koulun asiakirjoja, uskonnollisia asiakirjoja, perheen rokotuskortteja tai muita lääketieteellisiä asiakirjoja, mutta myös aikaleimattuja valokuvia, tarkalla päivämäärällä varustettuja sosiaalisen median viestejä ja muita hyödyllisiä elementtejä, jotka katsotaan aidoiksi. Kuten osassa [2.2.1 Asiakirjatodisteiden arviointi](#) mainitaan, todistusaineistoa tarkasteltaessa asiakirjojen todentamista ei pitäisi vaatia, jos on olemassa muita aihetodisteita, jotka vahvistavat alaikäisyyden. Jos kansalliset viranomaiset epäilevät, että asiakirja on väärennetty, ne voivat pyytää todentamista. On kuitenkin muistettava, että hakijat voivat pitää matkapuhelimissaan mukanaan vain kopioita ja/tai valokuvia asiakirjoistaan. Jos tällainen lisäasiakirjojen analyysi riittää hakijan väittämän iän objektiiviseen hyväksymiseen, iän arviointiprosessi tulisi lopettaa siihen.
- **län arviointia koskeva puhuttelu:** sen avulla pyritään rakentamaan kronologinen sarja henkilön elämän tapahtumista iän arvioinnin tueksi. Jos iän arviointia koskeva puhuttelu on riittävän informatiivinen ja sen perusteella voidaan tehdä lopulliset päätelmät, psykososiaalista arviointia ei tarvitse suorittaa. Jos havainnot ovat riittämättömiä ja epäilykset väitetystä iästä jatkuvat, on suoritettava psykososiaalinen arviointi. Lisätietoja: [Liite 1 – län arviointia koskeva puhuttelu](#).
- **Psykososiaalinen arviointi:** arvioinnissa tutkitaan henkilön elämän eri alueita, hänen psykologista ja emotionaalista kypsyyttään, kehitystään ja käyttäytymistään. Kehitys tässä yhteydessä viittaa paitsi kognitiiviseen ja emotionaaliseen kasvuun myös havaittaviin käyttäytymismalleihin, kuten kykyyn osallistua ikään sopiviin aktiviteetteihin, kykyyn ottaa vastuuta päivittäisistä tehtävistä, itsenäisyyden ilmaisemiseen, tunteiden hallintaan sekä vuorovaikutukseen ikätoverien ja aikuisten kanssa.

Arvioijat tekevät puhutteluja käyttämällä avoimia kysymyksiä ja tarvittaessa apuvälineitä, kuten piirustuksia, auttaakseen henkilöä ilmaisemaan itseään. Arvioijien on otettava huomioon kulttuurierot, mahdollinen trauma ja henkilön tunnetila ⁽⁹⁵⁾. Arviointi olisi teetettävä ammattilaisilla, joilla on asiantuntemusta iän arvioinnin ja lasten kehityksen alalla, kuten sosiaalityöntekijät, psykologit ja lastenlääkärit, jotta voidaan arvioida erilaisia fyysisiä, psyykkisiä, kehitykseen ja ympäristöön liittyviä ja kulttuurisia tekijöitä ⁽⁹⁶⁾ ja arvioida todisteita lisää. Lisätietoja: [Liite 2 – Psykososiaalinen arviointi](#).

⁽⁹⁴⁾ Ks. turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohta ja johdanto-osan 37 kappale.

⁽⁹⁵⁾ Perustuu Unicefin *Technical note on age assessment* -julkaisuun, *mainittu edellä*, alaviite 7.

⁽⁹⁶⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 37 kappale.

[Käytännön näkökohtia koskevassa laatikossa](#) selitetyn mukaisesti olisi koordinoitava tiettyjen iän arviointimenettelyyn liittyvien ja seulonnan aikana kerättyjen tietojen jakamista monitieteisen iän arviointiryhmän asiantuntijoiden kanssa, jotta voidaan välttää päällekkäisyyksiä ja toistuvia kysymyksiä.

Monitieteisestä arvioinnista saatuja tietoja voidaan tarvittaessa ja soveltuvin osin jakaa asianomaisten viranomaisten kanssa (esimerkiksi jos haavoittuvuusarvioinnissa käytetään risteäviä haavoittuvuusindikaattoreita tai jos kyse on edelleen ohjaamisesta). Tämä kaksisuuntainen tietojenvaihto auttaa virtaviivaistamaan menettelyjä, vahvistaa monitieteisen lähestymistavan kokonaisvaltaista luonnetta ja takaa menettelyn lapsiystävällisen luonteen.

Hakijan ikää koskevan lopullisen päätöksen tulisi perustua näiden arviointien tuloksiin ja niistä tehtyihin ammatillisiin johtopäätöksiin.

Taulukko 2. Tärkeimmät erot psykososiaalisen arvioinnin ja iän arviointia koskevan puhuttelun välillä

	Iän arviointia koskeva puhuttelu	PSYKOSOSIAALINEN ARVIOINTI
Keskittäminen	Tunnettujen tapahtumien muistelu ja henkilökohtainen historia.	Kypsyyden, kognitiivisen ja fyysisen kehityksen, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja ympäristön laajempi arviointi.
Menetelmät	Puolistrukturoitu ⁽⁹⁷⁾ puhuttelumuoto.	Havainnoiva ⁽⁹⁸⁾ , kontekstuaalinen ja yhteistyöhön perustuva.
Arvioijat	Koulutetut ammattilaiset (esim. sosiaalityöntekijät tai muut virkailijat, jotka ovat riippumattomia eivätkä osallistu hakijan turvapaikkapuhutteluun).	Monitieteinen ryhmä (esim. psykologit, sosiaalityöntekijät, lastenlääkärit, jotka osallistuvat vastaanottovirkamiesten, opettajien ja muiden hakijan kanssa tekemisissä olevien ammattilaisten työhön.
Tavoite	Varmistaa väitetty ikä tai selvittää arvioitu ikä muistelemalla tiettyihin päivämääriin ja tapahtumiin (kansalliset juhlapäivät, historialliset tapahtumat kuten vaalit, luonnonkatastrofit, urheilutapahtumat jne.) liittyviä muistoja.	Arvioida yksilön emotionaalista ja sosiaalista kypsyyttä sekä kognitiivista ja fyysistä kehitystä.

⁽⁹⁷⁾ Puolistrukturoitu puhuttelu on kvalitatiivinen tiedonkeruumenetelmä, jossa yhdistyvät sekä strukturoidun että strukturoimattoman puhuttelun elementit. Se sisältää valmiiksi laaditun joukon avoimia kysymyksiä, mutta antaa haastattelijalle joustavuutta tutkia uusia aiheita, jotka saattavat tulla esiin keskustelun aikana.

⁽⁹⁸⁾ Objektiiiset havainnot ("Näen", "Kuulen"); tarkkailu on rajoitettava kronologista ikää koskeviin näkökohtiin.

Käytännön vinkki – Monitieteisten iän arviointien koordinoitumallit

Kun mukana on useita asiantuntijoita ja he tekevät arviointinsa riippumattomasti, **eri ammattilaisten välinen koordinointi** havaintojen kokoamiseksi on ratkaisevan tärkeää. Näin voidaan jakaa näkemyksiä, joiden avulla ammattilaiset pystyvät selittämään vastaavien tulosten virhemarginaalin ja virtaviivaistamaan menettelyä.

Käytännössä tämä koordinointi voi tapahtua siten, että ammattilaiset vaihtavat näkemyksiä tuloksista sen jälkeen, kun he ovat saaneet omat arviointinsa päätökseen. Tällaisen koordinoinnin järjestämiseen on yleensä kaksi pääasiallista tapaa:

- **Monitieteinen paneeli.** Iän arviointia voidaan mahdollisuuksien mukaan koordinoida myös järjestämällä yksi arviointitilaisuus, jossa useat ammattilaiset tapaavat hakijan yhdessä. Kysymyksiä esitetään sen mukaan, mikä on asianomaisten ammattilaisten erikoisala.
- Tämän paneelimenetelmän etuna on, että hakija arvioidaan vain kerran eikä useita kertoja eri henkilöiden toimesta, mikä mahdollistaa nopeamman päätöksenteon ilman useita menettelyä viivästyttäviä tapaamisia. Toisin kuin toistuvat yksilölliset arvioinnit, paneelimenetelmä estää myös päällekkäisyyksiä, koska hakijan ei tarvitse kertoa tarinaansa useita kertoja eri ammattilaisille. Kun monialainen paneeli kootaan huolellisesti, se voi tarjota kokonaisvaltaisemman, oikea-aikaisemman ja lapsisensitiivisemmän vaihtoehdon monille arvioinneille tai lääkärintarkastuksille. Arvioijat voivat myös kehittää omia näkemyksiään ja keskustella niistä keskenään välittömästi arvioinnin jälkeen mahdollisen päätelmän tekemiseksi (iän vahvistaminen tai lisäarvioinnin tarve).
- Asiantuntijapaneelin käytön mahdollinen haitta on se, että hakija voi tuntea itsensä ylikuormittuneeksi, kun useat henkilöt haastattelevat häntä samanaikaisesti.
- **Monitieteinen arviointi, jonka kukin asiantuntija suorittaa erikseen.** Ammattilaiset tekevät arviointinsa erikseen (esim. psykologi, sosiaalityöntekijä, lastenlääkäri) ja käyvät sen jälkeen keskustelua yksilöllisistä havainnoistaan. Kysymyksiä esitetään sen mukaan, mikä on asianomaisten ammattilaisten erikoisala. Tämän mallin avulla asiantuntijat voivat yhdistää tulokset, selittää virhemarginaalit ja sopia yhteisestä näkemyksestä altistamatta hakijaa useille päällekkäisille puhutteluille.
- Etuna on, että hakija tapaa jokaisen ammattilaisen henkilökohtaisesti, mikä vähentää ryhmätilanteessa koettavaa ahdistusta. Jokainen asiantuntija voi keskittyä syvällisesti omaan erityisosaamisalueeseensa ja luoda hyvän suhteen hakijaan, mikä voi johtaa tarkempaan ja monipuolisempaan arviointiin. Tämä menetelmä mahdollistaa myös joustavuuden aikataulussa ja varmistaa, että ammattilaisten mielipiteet muodostetaan riippumattomasti ennen keskustelua, mikä voi lisätä yhteisen päätelmän objektiivisuutta.
- Haittapuolena on, että menettely voi kestää kaiken kaikkiaan pidempään, koska tarvitaan useita erillisiä tapaamisia, mikä voi viivästyttää arvioinnin päättämistä. Hakijan on ehkä toistettava tiettyjä tietoja eri tapaamisissa, mikä voi olla väsyttävää tai henkisesti rasittavaa. On myös olemassa riski, että asiantuntijoiden tulkinnat ovat epä johdonmukaisia, jos yksittäisten arviointien jälkeinen koordinointi tai viestintä on vähäistä. 933

Edunvalvojalle on ilmoitettava etukäteen – valmistelukokouksen aikana – siitä, miten iän arviointimenettelyyn osallistuu useita asiantuntijoita. Kun hakija tapaa asiantuntijat, painopisteen tulisi olla luottamuksellisen ja ystävällisen ilmapiirin luomisessa sekä asiantuntijoiden, heidän tehtäviensä ja vastualueidensa selkeässä esittelyssä. Tämä auttaa luomaan rennomman ympäristön. On **erittäin tärkeää kunnioittaa arvioinnin aikana jaettujen tietojen tai todisteiden luottamuksellisuutta. Virhemarginaali**, erityisesti lääketieteellisiin menetelmiin liittyvä virhemarginaali, on **selitettävä avoimesti**, etenkin jos tulokset ovat epävarmoja (ja tulosten vaihteluväli ulottuu lapsuudesta aikuisuuteen).

Kun iän arvioinnin suorittaa monitieteinen asiantuntijapaneeli yhdessä istunnossa, on tärkeää, että hakija ei kohtaa suurta määrää läsnä olevia henkilöitä ja ylikuormitu.

Kun paneelin istunto on päättynyt, määrittävä viranomainen ⁽⁹⁹⁾ on vastuussa päätöksen tekemisestä paneelin lausunnon ja suositusten perusteella.

Jos monitieteisen iän arvioinnin tulokset ovat epävarmat, viranomaisilla on kaksi vaihtoehtoa.

Vaihtoehto 1: Viranomaiset voivat lopettaa arvioinnin ja ratkaista asian hakijan eduksi eli katsoa henkilön olevan lapsi. Kuten turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 37 kappaleessa ja 25 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, jos arvioinnin tulos ei ole ratkaiseva, jäsenvaltioilla ei ole velvollisuutta pyytää lääkärintarkastusta tai jatkaa arviointia, jos tällainen tutkimus ei ratkaisisi jäljellä olevaa epäilystä.

Vaihtoehto 2: Viranomaiset päättävät jatkaa iän arviointia ja pyytää lääkärintarkastusta tiukoin ehdoin. Kun lääkärintarkastus suoritetaan, sen on oltava vähiten invasiivinen ja yksilön arvokkuutta täysin kunnioittava.

3.3.2. Lääketieteellinen arviointi: vähiten invasiivisen tutkimuksen asettaminen etusijalle

Lääketieteelliset iän arviointitutkimukset ovat tutkimuksia, joihin liittyy lääketieteellisiä toimenpiteitä (esim. ultraääni, säteily). Näitä menetelmiä olisi harkittava vasta, kun kaikki muut iän arviointikeinot on käytetty tuloksetta. Kun lääkärintarkastuksilla voidaan hälventää epäilyjä iästä, etusijalle olisi asetettava **ei-invasiiviset säteilyvapaat vaihtoehdot**.

⁽⁹⁹⁾ Vaikka turvapaikkamenettelyasetuksessa säädetään iän arviointimenettelyjä koskevista vaatimuksista ja takeista, se ei sulje pois kansallisten viranomaisten, myös tuomioistuinten, mahdollisuutta osallistua iän määrittämiseen. Näin ollen jäsenvaltioilla on harkintavalta ulkoistaa iän arviointi ja nimetä toinen viranomainen antamaan lausunto. Määrittävä viranomainen, jolla on lopullinen vastuu ikää koskevasta päätöksestä, voi tehdä iän arvioinnin tuloksen perusteella päätöksen kansallisen käytäntönsä ja menettelytakeidensa mukaisesti.

Menetelmiä, joihin liittyy röntgensäteilyn kaltaista säteilyä, tulisi käyttää vain viimeisenä keinona ⁽¹⁰⁰⁾ noudattaen vahingon välttämisen periaatetta sekä ALARA-periaatetta (niin matalalle tasolle kuin on kohtuudella saavutettavissa) säteilyaltistuksen minimoimiseksi.

Käytetyssä menetelmässä on myös otettava huomioon tutkimuksen suoritustapa.

- Kaikkiin menetelmiin sisältyvä **virhemarginaali** on dokumentoitava, erityisesti silloin, kun tulokset eivät ole ratkaisevia, ja niitä sovelletaan hakijan hyväksi lapsen edun periaatteen mukaisesti ja epäselvä tapaus ratkaistaan hakijan eduksi. Lisäksi menetelmät tulisi valita arvioitavan henkilön ikäryhmän ja sukupuolen perusteella, koska niiden tarkkuus voi vaihdella.
- Vältetään ilmoittamasta vain keskimääräistä ikää (esim. 17,4 vuotta). Sen sijaan **ilmoitetaan vaihteluvälin sisällä koko ikähaarukka** tai todennäköisin vähimmäis- ja enimmäisikä vaihteluvälillä. Monissa menetelmissä saadaan ikähaarukoita tarkkojen ikien sijaan, joten keskiarvo (esim. 16–20-vuotiaiden ikäryhmässä 18) ei kuvasta arviointiin liittyvää kokonaisuvarmuutta. Ilman tietoa siitä, kuinka todennäköinen kukin ikäryhmän ikä on (todennäköisyysjakauma), keskimääräisen iän käyttäminen voi olla harhaanjohtavaa. Esimerkiksi jos ikähaarukkaan kuuluu 18 vuotta (esim. 16,4–22,3 vuotta) ja ikähaarukan ala- ja yläiän keskiarvo on yli 18 vuotta, tämä voi johtaa siihen, että joku luokitellaan epäoikeudenmukaisesti aikuiseksi. Virhemarginaalin huomiotta jättäminen ei välttämättä ole arvioitavan henkilön edun mukaista ⁽¹⁰¹⁾.
- Jos lääketieteellisissä iän arviointimenetelmissä annetaan ikäryhmä, johon liittyy **todennäköisyysarvio**, on ilmoitettava selkeästi myös se todennäköisyys, että arvioitu ikä on alle tai yli 18 vuotta. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon lääketieteellisessä arvioinnissa ilmenevä todennäköisyysaste ja tunnustaa, että tällaiset tulokset ilmaisevat todennäköisyyksiä eivätkä varmuuksia.
- Tutkimuksia ei saa koskaan tehdä pakolla tai kulttuurisesti sopimattomalla tavalla. Ammattilaisten on oltava tietoisia sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyydestä, ja heidän on toimittava ikäarviointiin liittyvän asiantuntemuksensa mukaisesti. Hakijan iän arvioimiseksi ei saa käyttää menetelmiä, joihin liittyy alastomuutta tai intiimien ruumiinosien tutkimista.

⁽¹⁰⁰⁾ Siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksien suojelua käsittelevä YK:n komitea, *Joint general comment No. 4 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 23 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return*, 2017, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g17/343/65/pdf/g1734365.pdf> (siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksien suojelua käsittelevän YK:n komitean yhteinen yleinen huomautus nro 4 (2017) ja YK:n lapsen oikeuksien komitean yhteinen yleinen huomautus nro 23 (2017) valtion velvollisuuksista lasten ihmisoikeuksien osalta kansainvälisen muuttoliikkeen yhteydessä alkuperä-, kauttakulku-, vastaanottaja- ja palautusmaissa): Valtioiden tulisi pidättäytyä käyttämästä muun muassa luiden ja hampaiden tutkimuksiin perustuvia lääketieteellisiä menetelmiä, jotka voivat olla epätarkkoja, joiden virhemarginaalit voivat olla suuret, ja ne voivat myös olla traumaattisia ja johtaa tarpeettomiin oikeudellisiin menettelyihin.

⁽¹⁰¹⁾ Schmeling, A., Schumacher, G. ja Rudolf, *Medical age assessment of young migrants*, 2018, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/47096> (Nuorten maahanmuuttajien lääketieteellinen iän arviointi).

Muistettavat seikat

Alastomuutta tai intiimien ruumiinosien tarkastelua sukupuolisen kypsyysarvioimiseksi **sisältäviä tutkimuksia ei saa koskaan suorittaa**. Tämä on ratkaisevan tärkeää henkilön ihmisarvon kunnioittamisen kannalta ja erityisen tärkeää hakijoille, jotka ovat saattaneet joutua seksuaalisen ja fyysisen hyväksikäytön ja riiston kohteeksi ⁽¹⁰²⁾. Fyysisten ominaisuuksien arvioinnissa henkilön iän arvioimiseksi on myös laaja virhemarginaali ⁽¹⁰³⁾, kun niitä käytetään nuoren erottamiseen aikuisesta.

Lääkärintarkastuksissa ikää arvioineet terveydenhuollon ammattilaiset ottavat huomioon aiempien asiantuntijoiden havainnot, selittävät mielipiteensä, selittävät tulokset, käytetyn tekniikan, sen rajoitukset ja virhemarginaalin ja mahdollistavat siten kaikkein luotettavimman tuloksen. Kuten turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 3 kohdassa säädetään, näiden **lääkärintarkastusten tulokset on analysoitava kokonaisvaltaisessa arvioinnissa muiden havaintojen kanssa**, esimerkiksi muiden ammattilaisten suorittamien arviointien tulosten kanssa (monitieteinen lähestymistapa), jotta varmistetaan luotettavin tulos.

⁽¹⁰²⁾ YK:n lapsen oikeuksien komitea, *R.Y.S. v. Espanja*, 2021. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#). Lapsen oikeuksien komitea katsoi, että testit, joihin liittyy alastomuutta tai sukupuolielinten tai muiden intiimien ruumiinosien tutkimista, loukkaavat lapsen arvokkuutta, yksityisyyttä ja ruumiillista koskemattomuutta, ja ne olisi kiellettävä.

⁽¹⁰³⁾ Lapsen oikeuksien komitea esitti näkemyksensä oikeuksien rikkomista koskevassa kantelussa asiassa *R.Y.S. v. Espanja*, YK:n lapsen oikeuksien komitea, 4.2.2021. Komitea katsoi, että lasten tutkimukset, joihin liittyy alastomuutta tai sukupuolielinten tai intiimialueiden tutkimista, loukkaavat heidän arvokkuuttaan, yksityisyyttään ja ruumiillista koskemattomuuttaan, ja ne olisi suljettava pois iän arvioinnista. Tiivistelmä on saatavilla [EUAA:n oikeuskäytäntötietokannassa](#).

Lääketieteellisten iän arviointien rajoitukset ja eettiset huolenaiheet

Invasiiviset lääketieteelliset tutkimukset, kuten luu- tai hammastutkimukset, voivat tuntua tunkeilevilta, olla kalliita, vaatia terveydenhuollon laitteiden käyttöä ja/tai edellyttää asiantuntijoita, joiden saatavuus on rajoitettua. Lisäksi ne voivat traumatisoida hakijaa entisestään, erityisesti hyväksikäytön ja sukupuoleen perustuvan väkivallan uhreja. Lisäksi tällaisissa menetelmissä on laaja virhemarginaali, ja ne antavat usein hyvin erilaisia tuloksia. Tuloksiin voivat vaikuttaa etniset, sosioekonomiset ja sukupuolierot, eikä niiden luotettavuus ole suurempi kuin ei-lääketieteellisissä menetelmissä.

Lääkärit ovat myös ilmaisseet haluttomuutensa käyttää lääkärintarkastuksia hallinnollisiin tarkoituksiin, koska nämä arvioinnit voivat olla ristiriidassa heidän ensisijaisen velvollisuutensa, eli lapsista huolehtimisen, kanssa. Biologisen iän arviointimenetelmien ⁽¹⁰⁴⁾ käyttö kronologisen iän arvioimiseen on kyseenalaistettu laajalti tutkimuksissa, koska nämä menetelmät voivat antaa vain laajan ikäarvioiden vaihteluvälin ⁽¹⁰⁵⁾.

Jos iän arvioinnin tulos ei ole ratkaiseva tai ikäryhmä on alle 18, kuten turvapaikkamenettelyasetuksen johdanto-osan 37 kappaleessa todetaan, jäsenvaltioiden **olisi oletettava, että hakija on lapsi**, mikä vahvistaa lapsen edun ja hakijan edun periaatteita koko menettelyn ajan. Tätä periaatetta on tulkittava siten, että sitä voidaan soveltaa myös tapauksissa, joissa henkilö väittää olevansa aikuinen, mutta on perusteltu syitä epäillä, että hän voi olla alaikäinen.

3.4. Päätös

Turvapaikkamenettelyasetuksessa säädetään, että **määrittävä viranomainen** on vastuussa iän arviointien aloittamisesta, ja sen pitäisi aina olla se viranomainen, joka päättää iän arvioinnin aloittamisesta ⁽¹⁰⁶⁾ ja tekee päätöksen iän arvioinnin tulosten perusteella. Siinä ei kuitenkaan täsmennetä, minkä viranomaisen/elimen olisi oltava toimivaltainen **päättämään iästä** iän arvioinnin jälkeen. Tätä näkökohtaa voidaan säännellä kansallisessa lainsäädännössä.

Iän arvioinnin jälkeen hakijan iästä tehdään päätös monitieteisen arvioinnin ja tarvittaessa lääkärintarkastuksen **tulosten yhteisen analyysin perusteella**. Ikää koskeva päätös tehdään ottaen huomioon kaikkien mukana olevien asiantuntijoiden lausunnot, jotta lopputulos olisi mahdollisimman luotettava.

Jos monitieteisen ryhmän asiantuntijat päätyvät eri johtopäätöksiin tai jos monitieteisen arvioinnin ja lääkärintarkastuksen tulokset eivät ole yhdenmukaiset, määrittävä viranomainen

⁽¹⁰⁴⁾ Lääketieteelliset menetelmät, joilla arvioidaan henkilön biologista ikää, joka ei välttämättä vastaa kronologista ikää.

⁽¹⁰⁵⁾ BSPED Position Statements on Paediatrics Age Assessment (BSPEDin kannanotot lastenlääketieteelliseen iän arviointiin), <https://www.bsped.org.uk/clinical-resources/position-statements/#link6>, [Britannian hammaslääkäriliitto \(BDA\)](#) totesi hammasröntgenkuvien käytön olevan epätarkka menetelmä iän arvioimiseksi. BDA katsoo myös, että ihmisten röntgenkuvien ottaminen on epäasianmukaista ja epäeettistä, kun siitä ei ole heille hyötyä terveyden kannalta.

⁽¹⁰⁶⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohta.

on edelleen vastuussa käytettävissä olevien todisteiden punnitsemisesta ja lopullisen päätelmän tekemisestä. Viranomaisen tulisi dokumentoida huolellisesti, miten eriävät näkemykset on otettu huomioon, mukaan lukien perustelut sille, miksi tietyt havainnot on asetettu etusijalle toisten sijaan. Sen tulisi ilmoittaa avoimesti mahdolliset jäljellä olevat virhemarginaalit ja tehdä kokonaisvaltainen arviointi. Jos kaikkien saatavilla olevien tietojen arvioinnin jälkeen on edelleen epävarmuutta, sovelletaan periaatetta, jonka mukaan asiat ratkaistaan epäselvissä tapauksissa hakijan eduksi, mikä johtaa oletamaan alaikäisyydestä.

Arvioitua ikää koskeva **lopullinen päätös on dokumentoitava kirjallisesti ja annettava asianomaiselle henkilölle ja hänen edunvalvojalleen**. Se, onko lopullinen iän määrittäminen tehtävä hallinnollisen päätöksen muodossa, riippuu ensisijaisesti kansallisesta menettelystä. Turvapaikkamenettelyasetuksessa ja vastaanotto-olosuhteita koskevassa direktiivissä (2024) edellytetään, että kaikki hakijan asemaa koskevat päätökset, mukaan lukien päätökset, jotka vaikuttavat takeiden saatavuuteen (esim. edunvalvojan nimeäminen), on perusteltava, jollei hakijan oikeudesta tulla kuulluksi muuta johdu, ja niihin on voitava soveltaa tehokkaita oikeussuojakeinoja. Käytännössä tämä tarkoittaa, että jos iän arvioinnin tai iän varmistuksen tuloksella on oikeudellisia seurauksia hakijan kohtelulle turvapaikka- tai vastaanottomenettelyssä, se olisi yleensä vahvistettava hallinnollisella säädöksellä tai päätöksellä.

Päätöskirjeessä olisi selkeästi mainittava iän arviointiin osallistuneiden asiantuntijoiden **pätevyys** sekä **heidän perusteltu lausuntonsa** hakijan iästä. Lisäksi olisi ilmoitettava **arvioitu ikähaarukka**, kun tukeudutaan yksinomaan monitieteiseen lähestymistapaan. Vastaavasti lääketieteellisiä menetelmiä sovellettaessa on täsmennettävä kyseisiin menetelmiin liittyvä **virhemarginaali**.

Jos lääketieteellisistä tai yhdistetyistä arvioinneista saadaan ikähaarukka, johon liittyy **todennäköisyysarvio**, on nimenomaisesti mainittava, miten todennäköistä on, että henkilö on alle tai yli 18-vuotias, ja lopullisessa päätöksessä on tunnustettava, että tällaiset arvioinnit ilmaisevat pikemminkin todennäköisyyksiä kuin varmuuksia.

Päätöskirjeessä on myös perusteltava **määrittävän viranomaisen tekemä päätös**. Lisäksi nämä tiedot on selitettävä hakijalle suullisesti ⁽¹⁰⁷⁾ **hakijan ymmärryksen tasoa vastaavalla tavalla**. Selityksen on oltava riittävän tarkka, täydellinen ja saatavilla, jotta hakija voi **täysin ymmärtää päätöksen perustelut**. Hakijalle on annettava kaikki tarvittavat tiedot, jotta hän voi käyttää oikeuttaan **tehokkaaseen oikeussuojakeinoon** ja saada oikeusapua ikää koskevasta päätöksestä valittamiseksi ⁽¹⁰⁸⁾.

Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 8 artiklan mukaisesti henkilöllisyysasiakirjat on myönnettävä lopullisen iän mukaan, jotta hakijan **koko henkilöllisyys voidaan palauttaa nopeasti** ⁽¹⁰⁹⁾. On syytä selvittää, että arvioinnissa ei aina määritetä tarkkaa kronologista ikää,

⁽¹⁰⁷⁾ Asiassa [A. C. v. Ranska](#) (mainittu edellä, alaviite 90) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa korostui, että jäsenvaltioiden olisi annettava menettelylliset takeet iän arvioinnin jälkeen, mukaan lukien velvollisuus toimittaa hakijalle eri tutkimusten tulokset ja ilmoittaa hänelle tehokkaiden oikeussuojakeinojen mahdollisuuksista.

⁽¹⁰⁸⁾ Jos kaikissa iän arvioinnin tulokseen liittyvissä päätöksissä ei taata riittävää tarkkuutta ja täsmällisyyttä, se voi johtaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklasta johtuvien menettelyvelvoitteiden ja asianmukaisen huolellisuuden rikkomiseen, mikä johtuu lasten haavoittuvasta tilanteesta.

⁽¹⁰⁹⁾ Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 8 artiklan mukaisesti henkilöllisyysasiakirjat on myönnettävä lopullisen iän mukaan, jotta hakijan **koko henkilöllisyys voidaan palauttaa** nopeasti. Samasta syystä, jos hakija voi esittää päteviä ja riittävät todisteet väittämästään iästä, vaikka sitä ei ole vahvistettu iän arvioinnissa, kyseinen ikä tulisi hyväksyä ja korjata nopeasti virallisiin rekistereihin.

vaan sen sijaan päätetään, onko hakija menettelyn kannalta alaikäinen vai aikuinen. Jos tuloksissa esitetään vain ikähaarukka tai jos tulokset eivät ole ratkaisevia, **täytyy soveltaa periaatetta, jonka mukaan epäselvät tapaukset ratkaistaan hakijan eduksi**, ja hakijaa täytyy kohdella **alaikäisenä** ⁽¹¹⁰⁾.

Määritys ei kuitenkaan saisi estää hakijaa todistamasta myöhemmin tarkkaa syntymäaikaa. Jos hakija pystyy myöhemmin hankkimaan ja esittämään virallisia asiakirjoja alkuperämaasta tai muista luotettavista lähteistä, hänen rekisteröity ikänsä on korjattava vastaavasti virallisiin rekistereihin.

Muistettavat seikat – iän arviointi ja turvapaikka-asioiden ja muuttoliikkeen hallinnasta annettu asetus

Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 7 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat **tunnustaa muiden jäsenvaltioiden tekemät iän arviointia koskevat päätökset**, jos iän arviointi on tehty unionin oikeuden mukaisesti. Tunnustamisen mahdollistamiseksi iän arviointien jaetuissa tuloksissa voidaan jäsenvaltioiden hyvän yhteistyön hengessä viitata sovellettuihin menetelmiin ja päätökseen johtaneisiin perusteluihin. Tietoja voitaisiin vaihtaa esimerkiksi DubliNetin kautta.

3.5. Ikää koskevan päätöksen riitauttaminen

Hakijalla tulisi olla mahdollisuus riitauttaa iän arviointimenettelyn tulokset joko erillisessä muutoksenhaussa tai osana ensimmäistä päätöstä koskevaa muutoksenhakua, riippuen sovellettavasta kansallisesta kehyksestä.

On tärkeää, että valitusoikeus on käytettävissä **riippumatta turvapaikkamenettelyn tuloksesta**. Lapsilla, jotka on luokiteltu virheellisesti aikuisiksi ja joille myönnetään kansainvälinen suojelu, olisi edelleen oltava mahdollisuus valittaa iän arviointia koskevasta päätöksestä. Virheellinen luokittelu voi johtaa siihen, että menettelyn aikana menetetään lapsille tarkoitetut takeet, kuten asianmukaiset vastaanotto-olosuhteet tai edunvalvojan tuki. Se voi myös vaikuttaa lasten turvapaikkahakemusten käsittelyyn, kuten lapsille ominaisten vainon muotojen huomioon ottamiseen, sekä oikeuksien saatavuuteen asemaa koskevan päätöksen jälkeen, esimerkiksi jatkuvaan tukeen, oikeuteen saada koulutusta ja perheenyhdistämiseen.

Peruuttamattoman vahingon välttämiseksi muutoksenhakumenettelyt olisi toteutettava viipymättä, sillä pitkittynyt epävarmuus voi viedä lapsilta oikeuksia, joihin heillä on oikeus, esimerkiksi oikeuden oikea-aikaiseen perheenyhdistämiseen EU:n ja kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen menettelyllisten määräaikojen puitteissa. Vaikka turvapaikkamenettelyasetuksessa ei aseteta oikeudellista velvoitetta tarjota erillistä valitusoikeutta iän arviointia koskevasta päätöksestä, se ei myöskään estä tätä. Tämä lähestymistapa on yhdenmukainen EU:n perusoikeuskirjassa vahvistettujen periaatteiden kanssa, erityisesti sen 41 artiklan, jossa taataan oikeus hyvään hallintoon, ja 47 artiklan, jossa

⁽¹¹⁰⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 2 kohta.

varmistetaan oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen, kanssa. Tämä edellyttää pääsyä asiakirja-aineistoon ja oikea-aikaiseen tietoon mahdollisuudesta hakea päätökseen muutosta tai riitauttaa se sekä oikeusapuun ja oikeudelliseen edustukseen muutoksenhakujen ja myöhempien menettelyjen kautta ⁽¹¹¹⁾.

3.5.1. Iän arviointia koskevan päätöksen uudelleentarkastelu uusien todisteiden perusteella

Määrittävän viranomaisen päätöksessä vahvistettu ikä olisi aina voitava tarkistaa viran puolesta, jos myöhemmin ilmenee uusia todisteita tai tietoja. Jos havaitaan virheellinen ikäarvio, välittömällä toimilla on **oikaistava tiedot** asiaankuuluvissa tietokannoissa ja palautettava henkilön oikea henkilöllisyys. Tämä voi olla tilanne esimerkiksi silloin, kun hakija pystyy toimittamaan jälkikäteen pätevän henkilöllisyystodistuksen todistaakseen henkilöllisyytensä ikää koskevan päätöksen jälkeen.

⁽¹¹¹⁾ Turvapaikkamenettelyasetuksen 23 artiklan 6 kohdan b alakohta yhdessä sen 67 artiklan 8 kohdan kanssa.

4. Kehittyvät ja uudet teknologiat

Jotkin maat ovat testanneet **geneettisten testien käyttöä biologisen iän arvioimiseksi**. Näillä testeillä mitataan DNA:n kemiallista muutosta, jota kutsutaan metylaatioksi. DNA:n metylaatio on ikääntymiseen liittyvä biologinen prosessi, johon voivat vaikuttaa esimerkiksi tupakointi, stressi ja sairaudet. DNA:ta voidaan eristää monista lähteistä, kuten verestä ja syljestä. Tutkimuksissa ⁽¹¹²⁾, joissa DNA-metylaatiota käytetään kaikenikäisten ihmisten iän arviointiin, keskimääräiseksi virhemarginaaliksi on arvioitu 2–5 vuotta ⁽¹¹³⁾. Useimmissa tutkimuksissa on keskitytty pieneen joukkoon valkoisia länsieurooppalaisia. Tarvitaan lisätutkimuksia, jotta voidaan ymmärtää, miten etninen tausta ja muut tekijät vaikuttavat DNA-metylaatioon. On vahvaa näyttöä siitä, että traumat ja vastoinkäymiset lisäävät epigeneettistä ikää. DNA:n käyttö hallinnollisiin tarkoituksiin herättää eettisiä kysymyksiä oikeasuhteisuudesta ja suostumuksesta sekä monimutkaisuuksia yksityisyyden, näytteiden säilyttämisen ja käytön kannalta.

Tutkimukset **kehittyvien teknologioiden** soveltamisesta tekoälyn muodossa muuttoliikkeen ja turvapaikka-asioiden hallintaan ovat orastava suuntaus, joka tuo mukanaan mahdollisia hyötyjä sekä merkittäviä haasteita ja merkittäviä eettisiä riskejä. Tämän seurauksena tekoälyn käyttö muuttoliike- ja turvapaikkamenettelyissä sekä biometrinen tunnistaminen on katsottu suuririskiseksi tekoälyksi ⁽¹¹⁴⁾. Tietyt tutkimukset osoittavat, että koneoppimisen avulla voidaan tukea täsmällisempää iän arviointia, mutta tulokset riippuvat käytettyjen tietojen laadusta ja niiden luokittelun oikeellisuudesta järjestelmää koulutettaessa. Lisäksi uusien teknologioiden virhemarginaalin ja mahdollisen vinouman huomioon ottaminen on edelleen tärkeää.

Turvapaikkamenettelyasetuksessa todetaan joka tapauksessa nimenomaisesti, että **pätevien ammattilaisten on tehtävä iän arvioinnit**. Tämä terminologia tarkoittaa henkilöitä, joilla on tarvittava asiantuntemus ja koulutus tällaisten arviointien tekemiseen vakiintuneiden menetelmien ja takeiden mukaisesti. **Tekoäly ei kuulu tämän määritelmän piiriin**.

Ihmisen valvontaa ja ihmisen itsenäisyyttä ei voida taata ilman asianmukaista ymmärrystä tekoälyjärjestelmien mahdollisista vaikutuksista. Yhtä tärkeitä huolenaiheita näiden järjestelmien käyttöönotossa ovat mahdolliset **puolueelliset ja syrjivät tulokset sekä yksityisyyteen, läpinäkyvyyteen ja vastuullisuuteen liittyvät huolenaiheet**.

Siksi tällaisten teknologioiden käyttöä iän arviointitarkoituksiin tulisi välttää, ellei niitä ole tieteellisesti validoitu ja todettu riittävän luotettaviksi ja tehokkaiksi erilaisissa olosuhteissa eettisten säännösten mukaisesti. Tällä hetkellä tällaisista teknologioista **ei säädetä lainsäädännössä, eikä** niitä näin ollen **voida pitää laillisena iän arviointimenetelmänä**.

⁽¹¹²⁾ Maulani, C. ym., *Age estimation using DNA methylation technique in forensics: a systematic review, (Iän arviointi DNA-metylaatiotekniikan avulla forensiikassa: systeemaattinen tarkastelu)*, 2020. Egypti. J. Forensic Sci., Vol 10, 38.

⁽¹¹³⁾ Aliferi, A. et al., *Combining current knowledge on DNA methylation-based age estimation towards the development of a superior forensic DNA intelligence tool (DNA-metylointiin perustuvaa iän arviointia koskevan nykyisen tiedon yhdistäminen huippuluokan rikosteknisen DNA-älytyökalun kehittämiseksi)*, 2022. Forensic Sci. Int. Genet., Vol 57, 102637.

⁽¹¹⁴⁾ Ks. Euroopan neuvosto, *Artificial Intelligence and Migration: Report of the Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons (Tekoäly ja muuttoliike: väestö-, siirtolais- ja pakolaisasiain komitean mietintö)*, esittelijä Petri Honkonen (alustava versio, 2025), 5

5. Lisätietoja

- [Unicef, Technical Note on age assessment](#) (Iän arviointi - tekninen huomautus).
- [Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus CM/Rec\(2022\)22 ja sen perustelut: Human rights principles and guidelines on age assessment in the context of migration](#) (Iän arviointia muuttoliikkeen yhteydessä koskevat ihmisoikeusperiaatteet ja -ohjeet).
- [Separated Children in Europe Programme \(SCEP\), Position paper on age assessment in the context of separated children in Europe](#) (Kannanotto iän arviointiin perheestään eroon joutuneiden lasten osalta Euroopassa).
- [UNHCR Technical guidance: Child Friendly Procedures](#) (UNHCR:n tekniset ohjeet: Lapsiystävälliset menettelyt).
- [FRA, Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures – Minimum age requirements concerning children’s rights in the EU, 2018 \(Lasten iän arviointi ja sormenjälkien ottaminen turvapaikkamenettelyissä – lasten oikeuksia EU:ssa koskevat vähimmäisikävaatimukset\)](#).
- [Euroopan pakolais- ja ihmisoikeusjärjestöjen neuvottelukunta \(ECRE\), Legal Note on Age assessment in Europe](#) (Oikeudellinen huomautus iän arvioinnista Euroopassa).
- [UNHCR observations on the use of age assessments in the identification of separated or unaccompanied children seeking asylum](#) (UNHCR:n huomautukset iän arviointien käytöstä turvapaikkaa hakevien perheestään eroon joutuneiden tai ilman huoltajaa olevien lasten tunnistamisessa).
- [2021 UNHCR Best Interests Procedure Guidelines](#) (UNHCR:n vuoden 2021 ohjeet lapsen edun mukaisesta menettelystä).
- [UNHCR/UNICEF, The Way Forward to Strengthened Policies and Practices for Unaccompanied and Separated Children in Europe](#) (Ilman huoltajaa olevia lapsia ja perheestään eroon joutuneita lapsia koskevien toimintalinjojen ja käytäntöjen vahvistamiseen tähtäävä tapa).
- [UNHCR Policy on Child Protection](#) (UNHCR:n lastensuojelupolitiikka).
- [UNHCR, Guidelines on International Protection No. 8: Child Asylum Claims under Articles 1\(A\)2 and 1\(F\) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, HCR/GIP/09/08, 22. joulukuuta 2009](#) (Kansainvälistä suojelua koskevat suuntaviivat nro 8: vuoden 1951 yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 alakohdan ja 1 artiklan F kohdan ja/tai pakolaisten oikeusasemaa koskevan vuoden 1967 pöytäkirjan mukaiset lasten turvapaikkahakemukset).

Liitteet

Seuraavien liitteiden tarkoituksena on **tukea arvioijia ehdotuksilla** näkökohdista, joita voidaan tarkastella iän arviointimenettelyn aikana. Esitetyt kysymykset ovat esimerkkejä. Ne **eivät ole ohjailevia, eikä niitä pidä lukea ääneen tai soveltaa mekaanisesti**. Arvioijien odotetaan käyttävän **ammattillista harkintaansa ja asiantuntemustaan** käyttäessään tehtyjä ehdotuksia. Ehdotetut esimerkkikysymykset on sovittava jäsenvaltioiden tarpeisiin. Ne eivät välttämättä ole merkityksellisiä kaikissa tilanteissa, joten kysymykset tulisi valita ja niitä olisi käytettävä tapauskohtaisesti niiden merkityksellisyyden varmistamiseksi.

Liite 1 – Iän arviointia koskeva puhuttelu

Iän arviointia koskeva puhuttelu on puolistrukturoitu puhuttelu ⁽¹⁵⁾, jossa käytetään avoimia kysymyksiä keskustelun mahdollistamiseksi ja käynnistämiseksi sekä lapsikeskeistä lähestymistapaa, joka tukee ilmaisuuden ja tehokkaan viestinnän mahdollisuutta henkilön psyykkisen ja fyysisen kehityksen mukaisesti. Puhuttelu on suoritettava erillisessä tilassa, jossa taataan yksityisyys ja luottamuksellisuus. Siinä on noudatettava lapsiystävällistä lähestymistapaa, ja se on toteutettava aina kulttuurivälittäjän ja tulkin läsnä ollessa. Kysymykset tulisi esittää avoimesti, ei-tuomitsevasti ja neutraalisti. Jokaisen kysymyksen on oltava sellainen, että vastauksen laatimiseen on riittävästi aikaa, eikä kysymystä saa esittää kuulustelutyylillä. Myöhemmissä kysymyksissä on noudatettava puhuttelun osallistavaa kehitystä. Tämä on tärkeää, jotta hakijan kanssa voidaan laatia kronologinen aikajana henkilön merkittävistä elämäntapahtumista hänen ikänsä arvioimiseksi.

Tämä voi tarkoittaa seuraavaa:

- Tekniikat, jotka perustuvat ”ennen ja jälkeen” -kysymyksiin ja joiden tarkoituksena on tunnistaa kaksi tunnettua tapahtumaa, joista toinen on tapahtunut ennen hakijan syntymäaikaa ja toinen sen jälkeen, triangulaatiomenettelyn tueksi.
- Haastattelut hakijan tuntevien perheenjäsenten tai yhteisön jäsenten kanssa (mikäli mahdollista), jotta syntymäaika voidaan arvioida kronologisen aikajanan tapahtumien perusteella. Tällöin on tärkeää edetä varovasti, koska vääriä tai harhaanjohtavia tietoja voidaan antaa eri syistä. Tarkoituksena voi olla vakuuttaa viranomaiset siitä, että kyseinen henkilö on alaikäinen, vaikka hän onkin aikuinen ⁽¹⁶⁾, tai mahdollisesti vahingoittaa lapsen etuja. Suostumuksen antaa asianomainen henkilö. On myös tärkeää huolehtia siitä, että henkilöä ei vaaranneta sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.
- Kehitetään ja käytetään paikallisia tapahtumakalentereita (räätälöity kalenteri, jossa esitetään merkittävien tapahtumien päivämäärät tietyllä maantieteellisellä alueella), jotka auttavat arvioijia ja tukevat hakijaa muistamisessa. Siksi on tärkeää, että ikää arvioivat henkilöt ovat tietoisia hakijan alkuperästä ja hänen alueellaan käytetyistä erilaisista kalentereista (esim. seuraavat kalenterit: [hindu](#), [Hijri/islamilainen](#), [buddhalainen](#), [iranilainen/Jalali](#), [etiopialainen/Ge'ez](#) ja [Igbo](#)).

⁽¹⁵⁾ Puolistrukturoitu puhuttelu on kvalitatiivinen tiedonkeruumenetelmä, jossa yhdistyvät sekä strukturoidun että strukturoimattoman puhuttelun elementit. Se sisältää valmiiksi laaditun joukon avoimia kysymyksiä, mutta antaa haastattelijalle joustavuutta tutkia uusia aiheita, jotka saattavat tulla esiin keskustelun aikana.

⁽¹⁶⁾ Ks. myös ihmiskauppaa ja lapsiavioliittoja koskevien [käytännön näkökohtien laatikko](#).

Mikäli mahdollista, kahden arvioijan käyttö ja aikajanan tai elämänmuistojen tulosten vertailu mahdollistavat luotettavamman tuloksen. Tulosten tarkkuus riippuu arvioijien kokemuksesta, kulttuurisesta osaamisesta ja taidoista.

Puhuttelumenettelyn luotettavuus paranee, kun arvioijat ovat riippumattomia hakijoita koskevia päätöksiä tekevistä määrittävistä viranomaisista.

Fyysisen ulkonäön (esim. pituus, kehitys, ihonväri) havainnointi voi olla lisätekijä, joka on otettava huomioon ikää arvioitaessa. Fyysinen ulkonäkö ei kuitenkaan saisi olla muuta kuin pelkkä indikaattori, koska se on epäluotettava ja oikeudellisesti kyseenalainen.

Tutkimusalueet	Esimerkkejä kysymyksistä (luettelo ei ole tyhjentävä – se on räätälöitävä hakijan tilanteen ja henkilökohtaisten olosuhteiden mukaan)
<p>Perheen kokoonpano ja historia, mukaan lukien</p> <ul style="list-style-type: none"> • sisarusten syntymäjärjestys ja ikä, • vanhempien ikä, • merkittävät elämäntapahtumat. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Voitko kertoa syntymäaikasi tai syntymäpäivän ja -vuoden? Jos se tuntuu vaikealta, voitko kertoa minulle, mitä olet kuullut muilta ajasta, vuodenajasta tai vuodesta, jolloin olet syntynyt?</i> • <i>Ketkä ovat läheisiä perheenjäseniäsi, eli henkilöitä, joiden kanssa olet asunut aiemmin (esim. vanhemmat, sisarukset, isovanhemmat tai muut sukulaiset)?</i> • <i>Miten monta sisarusta sinulla on? Ovatko he vanhempia vai nuorempia kuin sinä? Kerro minulle ikäerosta sinun ja sisarustesi välillä.</i> • <i>Tiedätkö, kuinka vanhoja vanhempasi olivat, kun sinä synnyit? Kuinka vanhoja he olisivat nyt?</i> • <i>Muistatko mitä tahansa perheen juhlia/tapahtumia, kuten sisarusten tai läheisten serkkujen syntymää, läheisen perheenjäsenen avioliittoa tai henkilön kuolemaa? Kuinka vanha olit, kun nuo asiat tapahtuivat? Minä vuonna se oli?</i> • <i>Onko perheesi koskaan kertonut sinulle tarinoita varhaislapsuudestasi, kuten milloin aloit kävellä, milloin sanoit ensimmäisen sanasi, milloin aloit esikoulun ja peruskoulun, milloin menetit ensimmäisen hampaasi jne.? Selitä/jaa muistamasi asiat ⁽¹⁷⁾.</i> • <i>Voitko selittää, mistä tiedät/muistat niin tarkasti (joidenkin edellä mainittujen tapahtumien/merkkipaalujen) vuoden, kuukauden ja päivän? Oliko jotain sellaista, joka auttaa muistamaan?</i>

⁽¹⁷⁾ Tämä kysymys on esitettävä varovasti, sillä se voi paljastaa haavoittuvuuksia tai erityistä henkistä ahdistusta.

**Muita henkilökohtaisia kokemuksia.
Ensimmäiset vastuut kotona, myös palkallinen työ.
Merkittävät elämänmuutokset tai muutot.
Terveyskysymykset.**

- *Kuinka vanha olit, kun aloitit ensimmäisen palkkatyösi? Oletko tehnyt aiemmin muita töitä, kuten työskennellyt perheesi maatilalla jne.?*
- *Oletko koskaan muuttanut perheesi kanssa toiseen taloon, alueelle tai maahan? Muistatko, kuinka vanha olit?*
- *Muistatko vuoden ja kuukauden, jolloin lähdit kotimaastasi? Miten kauan sitten se oli ja miten vanha olit?*
- *Vietitkö aikaa jossakin maassa, jonka läpi matkustit ennen tänne saapumistasi? Muistatko, kuinka kauan olit siellä?*
- *Oliko matkalla mukana aikuisia, vanhempia sisaruksia tai muita perheenjäseniä tai ystäviä, jotka voivat auttaa selvittämään ikäsi? Voiko heihin ottaa yhteyttä?*
- *Onko sinulla koskaan ollut terveydellisiä ongelmia, kuten leikkauksia tai muita sairauksia? Muistatko sairauden tyypin ja vuoden tai kuinka vanha olit?*
- *Voitko selittää, mistä tiedät/muistat tarkan vuoden/kuukauden/päivämäärän niin hyvin? Tapahtuiko kyseisenä aikana muita tapahtumia, jotka auttavat muistamaan (esim. tietty terveysongelma, covid-19-pandemian viimeinen vuosi, jalkapallon MM-kisat jne.)?*
- *Onko sinut rokotettu? Onko sinulla mukanasasi terveystietoja, kuten rokotuskortti tai sairauskertomus?*
- *Sanoit, että matkustit muiden maiden kautta ja olit joissakin niistä jonkin aikaa. Muistatko, kuinka kauan olit pakolaisleirillä / maassa X ennen muuttoa?*

**Koulutus.
Koulun aloittamisikä.
Eteneminen luokka-asteilla.
Mieleenpainuvia koulun
tapahtumia.**

- *Oletko koskaan käynyt koulua?*
- *Kuinka vanha olit, kun ensimmäisen kerran aloitit koulun?*
- *Muistatko vuoden, jona aloitit?*
- *Kun aloit työskennellä perheesi auttamiseksi, pystyitkö silti käymään koulua? Millä luokalla olit tuolloin?*
- *Kuinka monta vuotta olet käynyt koulua? Jäitkö koskaan luokalle? Jos näin on, mille luokalle?*
- *Oletko koskaan lakannut käymästä koulua ja jos olet, mikä oli syy siihen?*
- *Mikä on korkein luokka-aste, jonka olet tähän mennessä suorittanut?*
- *Muistatko, minä vuonna olet suorittanut kyseisen luokka-asteen tai kuinka kauan siitä on?*
- *Voitko selittää, mistä tiedät/muistat tämän tarkan vuoden/kuukauden/päivämäärän niin hyvin? Oliko jotain sellaista, joka auttaa muistamaan?*

**Kulttuuriset ja
uskonnolliset merkkipaalat.
Aikuistumisjuhlat.
Uskonnolliset ja perinteiset
riitit.**

- *Missä iässä nuoret yleensä alkavat kantaa aikuisten vastuuta maassasi/kulttuurissasi? Olitko vielä yhteisössasi, kun olit siinä iässä ⁽¹¹⁸⁾?*
- *Järjestääkö yhteisösi siirtymäriittejä osoittaakseen/ juhliakseen jonkun siirtymistä aikuisuuteen? Nämä voivat olla muutoksia kampauksessa, vaatetuksessa jne. Oletko osallistunut tällaiseen seremoniaan tai riittiin ja muistatko, kuinka kauan siitä on?*
- *Missä iässä olet alkanut aktiivisesti harjoittaa uskontoasi (esim. paastoaminen)?*
- *Milloin aloit osallistua uskonnollisiin palveluksiin itsenäisesti? Kuinka vanha olit?*
- *Voitko selittää, mistä tiedät/muistat tämän tarkan vuoden/kuukauden/päivämäärän niin hyvin? Oliko jotain sellaista, joka auttaa muistamaan?*

⁽¹¹⁸⁾ Tämä kysymys on esitettävä varovasti, sillä se voi paljastaa haavoittuvuuksia tai erityistä henkistä ahdistusta.

Historialliset tapahtumat.
Kansalliset juhlat,
itsenäisyyspäivät, poliittiset
muutokset, urheilu- tai
kulttuuritapahtumat.
Luonnonkatastrofit, tulvat,
maanjäristykset, nälänhätä
tai elintarvikepula.
Konfliktit, pakolaisvirrat tai
pakkomuutto,
rauhansopimukset tai
tulitauot.

- *Onko alkuperämaassasi suuria juhlia tai kansallisia vapaapäiviä, joita sinä ja yhteisösi vietätte? Muistatko, kuinka vanha olit, kun viimeksi osallistuit tällaiseen juhlaan?*
- *Kerroit meille, että olet kotoisin maasta X. Muistatko mitään vaaleja tai hallituksen vaihtumista, kun olit kotimaassasi? Kuinka vanha olit silloin? Vai muistatko sen vuoden, jolloin se tapahtui?*
- *Muistatko mitään suuria urheilutapahtumia, kuten kuuluisan jalkapallo-ottelun tai -turnauksen, jota ihmiset juhlivat? Kuinka vanha olit silloin? Minä vuonna se tapahtui?*
- *Onko sinulla, yhteisölläsi tai alueellasi koskaan tapahtunut luonnonkatastrofia, kuten tulvaa, kuivuutta, maanjäristystä jne.? Kuinka vanha olit silloin? Vai muistatko sen vuoden, jolloin se tapahtui?*
- *Oliko alueellasi tai maassasi sota tai konflikti, jonka muistat tai josta ihmiset ovat kertoneet sinulle? Kuinka vanha olit?*
- *Järjestettiinkö yhteisön juhlia tai kokoontumisia, kun taistelut loppuivat tai rauha julistettiin? Kuinka vanha olit silloin?*

Puhuttelun valmistelu – vinkkejä arvioijille ⁽¹¹⁹⁾

- Tutustu maakohtaisiin tietoihin ja alkuperämaatietoihin ⁽¹²⁰⁾ ennen puhuttelua. Arvioijilla on oltava hyvät tiedot hakijan alkuperäalueen tai -maan kulttuurisista eroista fyysisen kehityksen, koulutuksen, elämäkokemusten ja perinteiden osalta, jotta he voivat käsitellä puhuttelussa esiin tulleita erityiskysymyksiä.
- **Valmistele etukäteen** joukko kysymyksiä, jotka on räätälöity kunkin tapauksen mukaan ja jotka koskevat kulttuurisia ja uskonnollisia merkkipaaluja sekä historiallisia tapahtumia. Räätälöi kysymykset hakijan paikalliseen ympäristöön, tapoihin ja uskonnollisiin käytäntöihin sopiviksi, mutta ota huomioon myös muut hakijan mahdolliset erityistarpeet.

⁽¹¹⁹⁾ BASW – The professional association for social work and social workers, *Age Assessment: A Practice Guide, 2023*, <https://basw.co.uk/policy-and-practice/resources/age-assessment-basw-practice-guide> (län arviointi: Käsikirja).

⁽¹²⁰⁾ Asiaankuuluvat alkuperämaatiedot ovat [EUAA:n COI-portaalissa](#) tai osoitteessa ecoi.net.

- Kun vastuulliset viranomaiset pyytävät iän arviointia, järjestä hakijan kieltä tai murrettä puhuva tulkki ja, mikäli mahdollista, kulttuurivälittäjä, joka on koulutettu tällaisiin puhutteluihin, avustamaan haastattelussa, jotta voit paremmin ymmärtää tilannetta ja välttää väärinkäsityksiä.
- Laadi kattava [tapahtumakalenteri](#) henkilön maan ja alueen kannalta merkityksellisistä tapahtumista.
- Järjestä mukava ympäristö (ruokaa, vettä, pääsy wc:hen ja säännölliset tauot, enintään 1,5 tunnin välein tai hakijan tarpeiden mukaan, ottaen huomioon erityistarpeet).
- Varaa tapaamisen aika sen mukaan, ovatko edunvalvoja ja oikeudellinen neuvonantaja käytettävissä.
- Ota mahdollisuuksien mukaan huomioon hakijan sukupuoleen liittyvät toiveet arviointiin osallistuvien ammattilaisten suhteen.

Puhuttelun suorittaminen – vinkkejä arvioijille

- **Selitä** puhuttelun tarkoitus, siihen osallistuvien ja läsnä olevien ammattilaisten (myös tulkin tai kulttuurivälittäjän) tehtävä ja syyt, joiden vuoksi väitetystä iästä on epäilyksiä.
- Ilmoita hakijalle haastattelun kestosta ja mahdollisuudesta, että **useita istuntoja** saatetaan tarvita.
- Tarkista säännöllisesti hakijan **ymmärrys** annetuista tiedoista.
- Esitä aluksi muutamia yleisiä kysymyksiä ja tarjoa vettä, jotta ilmapiiri muuttuu **rennommaksi**.
- Käytä **kronologista lähestymistapaa**, mutta ei välttämättä peräkkäisessä järjestyksessä. Käytä kiertävää kyselytekniikkaa, palaa aiheisiin **tarkistaaksesi johdonmukaisuuden** ja anna hakijalle mahdollisuus selventää mahdolliset epä johdonmukaisuudet haastattelun aikana. Esimerkiksi: *”Luulen, että olet kertonut meille, että olet nyt 17-vuotias ja että matkasi tähän maahan kesti kaksi vuotta. Keskustelumme aikana sanoit, että olit 16-vuotias, kun lähdit maastasi. Voisitko selittää tätä tarkemmin?”*.
- Kysy **tietojen lähteet**. Tätä varten voit käyttää vahvistuskysymyksiä, kuten *”Mistä tiedät sen?”, tai ”Voitko selittää, miksi muistat tämän tarkan vuoden/kuukauden/päivämäärän niin hyvin? Oliko jotain sellaista, joka auttaa muistamaan?”*.
- Uudelleen traumatisoitumisen välttämiseksi älä tee traumaattisista kokemuksista (esim. hakijan todistama vanhemman murha) iän arviointia koskevan puhuttelun keskeisiä aiheita. Jos tällainen kokemus kerrotaan ensimmäistä kertaa arviointipuhuttelussa, varmista, että hakija saa tarvittaessa seurantatukea.

- Muista, että aiempien tapahtumien muistot vaihtelevat yksilön iän, mielentilan, kokemuksen ajankohdan ja tapahtumien luonteen mukaan. Esimerkiksi häiritsevät tai traumaattiset muistot voivat vääristää ajan käsitystä: ne voivat jäädä mieleen ikuisiksi ajoiksi tai niitä voi tuskin muistaa lainkaan. Iloiset tapahtumat voivat jäädä mieleen yksityiskohtaisesti, ja ne voivat tuntua merkittävämmiltä kuin ne olivat aikanaan.
- Pidä yksityiskohtaisia kirjallisia muistiinpanoja tai äänitallenteita puhutteluista.
- Pyydä mitä tahansa mahdollista todistusaineistoa, jos sitä on saatavilla (esim. hakijan vapaaehtoisesti jakamat kuvat koulu- tai perhetapahtumista). Asiakirjat, kuten koulun asiakirjat, perheen rokotuskortit tai muut lääketieteelliset asiakirjat voivat antaa tietoa hakijan arvioidusta iästä, vaikka niissä ei mainita ikää.
- Kiinnitä huomiota
 - hakijan ja arviointiin osallistuvien ammattilaisten väsymykseen, ahdistukseen ja jännitykseen;
 - sosiaaliseen historiaan ja perheen kokoonpanoon (huomioi esimerkiksi moniavioiset perheet, joissa sisarukset voivat olla eri äitien tai isien lapsia, tai suurperheiden kulttuurinen assimilaatio ydinperheiksi);
 - hakijan koulutukseen, itsenäisyyden tasoon ja itsestä huolehtimiseen (eli tietojen kerääminen siitä, minkä tyyppiin toimiin henkilö osallistui ennen Eurooppaan saapumista);
 - elämäkokemuksiin, häiritseviin ja traumaattisiin tapahtumiin, jotka ovat saattaneet vaikuttaa ikääntymisprosessiin, ja niitä voi olla vaikea muistaa tai ne voivat aiheuttaa lisää traumoja.
- Käytä avoimia kysymyksiä ja vältä kuulustelevaa tai syyttelevää sanamuotoa.
- Anna hakijalle mahdollisuus esittää selventäviä kysymyksiä ja/tai selventää vastauksissaan olevia epäkohdankäsitteitä.

Puhuttelun päättäminen – arvioijien huomioitavia näkökohtia

- Saata puhuttelu päätökseen siten, että hakijalle jää käsitys suoriutumisesta, ja selitä menettelyn seuraavat vaiheet.
- Jos tulokset eivät ole ratkaisevia tai jos epäilyjä on edelleen iän arviointia koskevan puhuttelun jälkeen, voit ratkaista asian arvioitavan henkilön **eduksi**.

Tapahtumakalenteri – tekniikka

- Selvitä, mitä kalenteria hakijan kulttuurissa käytetään, ja tutustu siihen ⁽¹²¹⁾.
- Päivitä säännöllisesti tapahtumakalenteria eri alueiden ja kulttuurien kannalta merkityksellisillä uusimmilla tiedoilla.
- Luo visuaalinen aikajana käyttämällä suurta paperia, digitaalista työkalua tai taulukkoa.
- Lisää alueeseen liittyviä tunnettuja historiallisia tapahtumia.

⁽¹²¹⁾ Lisätietoja: Longstaff, A., [Calendars-from-around-the-world](#) (Maailman kalentereita), 2005.

- Tunnista hakijan kulttuuriset ja uskonnolliset merkkipaalu ja tutustu niihin.
- Merkitse hakijan mainitsevat merkittävät henkilökohtaiset tapahtumat ja lisää vuosi, jota käytetään viitteenä. Aikajana voidaan täyttää yhteistyössä hakijan kanssa (käyttämällä työkaluja, kuten esimerkiksi elämäkartoja ⁽¹²²⁾).
- Käytä värikoodeja eri tyyppisten tapahtumien erottamiseksi (vahvistettu, epäselvä vastaus jne.).
- Ennen kuin aikajanaan liittyvien tietojen kerääminen lopetetaan, koska se liittyy tiettyihin merkkipaaluihin ja tapahtumiin, tarkastetaan, onko siinä ilmeisiä eroja, ja annetaan hakijalle mahdollisuus selventää/korjata tietoja.

Taulukko 3. Käytännöllinen esimerkki tapahtumakalenteri-tekniikasta

Hakijan jakama tapahtuma	Arvioijan kommentit
Ilmoitettu syntymävuosi: 2001.	Etiopian kalenteri (Ge'ez) on seitsemän vuotta jäljessä gregoriaanisesta kalenterista, jota käytetään suurimmassa osassa maailmaa. Siksi on erittäin todennäköistä, että hakija syntyi vuonna 2008.
13-vuotissyntymäpäivä vietettiin Egyptissä ystävän kanssa vuonna 2014, kun Abiy Ahmed valittiin pääministeriksi.	Abiy valittiin vuonna 2021 (vuodet laskettu gregoriaanisen kalenterin mukaan); hakijan mainitsevat 13-vuotissyntymäpäiväjuhlat vahvistavat, että hakija on mahdollisesti 16-vuotias vuonna 2024.

Lausunnon laatiminen

Arvioijat vertaavat hakijalta saatuja tietoja tunnettuihin tapahtumiin ja ottavat huomioon kulttuuriset tekijät, jotka voivat vaikuttaa iän arviointiin tai tapahtumien muistamiseen.

- • Todisteiden, muun muassa puhutteluaineiston ja muiden tietojen ja havaintojen lähteiden, keräämisen jälkeen arvioijien olisi tutkittava aikajanan johdonmukaisuutta ja tunnistettava mahdolliset ristiriitaisuudet. Jos selviä eroja esiintyy, on ratkaisevan tärkeää määrittää huolellisesti, millä todisteilla on enemmän painoarvoa, ja selittää syyt tiettyjen seikkojen asettamiseen etusijalle. Tämä menettely, **todistusaineiston arviointi**, tarkoittaa eri näkökohtien tasapainottamista ja eri näkökulmien vertailua keskenään. Iän arvioinnin dokumentoinnin keskeisenä näkökohtana on tehdä selvä ero itse todisteiden ja niiden tulkinnan välillä ja varmistaa, että **tosiseikat** ja **mielipiteet** erotetaan toisistaan.

⁽¹²²⁾ Katso esimerkiksi [Life Maps | Leeds Safeguarding Children Partnership](#).

Hyvä käytäntö – valmisteleva kokous ⁽¹²³⁾

Kun arvioijat ovat tehneet alustavan päätelmän hakijan iästä, he järjestävät hakijan, edunvalvojan ja tarvittaessa oikeudellisen neuvonantajan kanssa valmistelevan tapaamisen, jonka tarkoituksena on

- esittää alustava päätelmä arvioidusta iästä;
- antaa hakijalle mahdollisuus vastata, erityisesti jos päätelmä on odotetun vastainen;
- varmistaa, että mitään tietoa ei ole ymmärretty väärin, tulkittu väärin tai jätetty huomiotta;
- antaa hakijalle mahdollisuus kertoa mahdolliset merkittävät lisäseikat.

Arvioijat harkitsevat huolellisesti nuoren antamat tiedot ja mukauttavat arviointia, jos uusia tietoja tulee esiin. Tämä tapaaminen ei ole vain käytännönläheinen keino tarkistaa ja pysyä avoimena uusille tiedoille, vaan myös oikeudellinen suojakeino. Tapauksissa, joissa tällaista tapaamista ei järjestetty, iän arvioita koskevat oikeudelliset tarkastelut olivat menestyksekkäitä.

Arviointiraportin lausunnon, joka laaditaan ja toimitetaan määrittävälle viranomaiselle, tulisi sisältää seuraavat tiedot:

- yhteenveto valmistelutoimista, joita on toteutettu hakijan kanssa käytävän merkityksellisen puhuttelun varmistamiseksi;
- nuoren kanssa käytyjen keskustelujen päivämäärä, paikka, järjestelyt ja aikataulu (esittelystä iän arvioinnin päättämiseen);
- hakijalle ennen iän arviointia koskevaa puhuttelua, sen aikana ja sen jälkeen annettu tuki;
- iän arvioinnissa käytetty menetelmä/muoto ja virhemarginaalit ja virhemarginaalien soveltamistapa;
- asianomaisten pätevien ammattilaisten ja kaikkien muiden läsnä olevien henkilöiden (esim. tulkkien tai kulttuurivälittäjien) nimi/tunnistenumero ja tehtävä/asiantuntemus;
- iän arvioinnissa käytetyt tietolähteet (alkuperämaatiatoraportit, muut lausunnot jne.);
- kerätty todistusaineisto sekä sen arvioinnin perusteet ja menetelmät;
- miten lapsen etu arvioitiin ja otettiin huomioon;
- yhteenveto tosiseikoista ja havainnoista sekä selvitys siitä, miten niitä on käytetty arviointiraportin lausunnon laatimisessa;
- kunkin arvioijan allekirjoitus ja hakijan arvioitu ikä/syntymäaika.

Jos tulokset ovat selkeät, arvioijat ovat yksimielisiä ja kaikki epäilyt on poistettu, iän arviointi päättyy ja päätös annetaan. Jos **epäilyjä on edelleen**, siirrytään **seuraavaan ei-lääketieteelliseen menetelmään**.

⁽¹²³⁾ BASW – The professional association for social work and social workers, *Age Assessment: A Practice Guide*, 2023, <https://basw.co.uk/policy-and-practice/resources/age-assessment-basw-practice-guide> (län arviointi: Käsikirja).

Annettujen suositusten ja raportissa esitetyn lausunnon perustelujen olisi oltava selkeitä ja määrittävän viranomaisen lisäksi myös edunvalvojan ja muiden keskeisten sidosryhmien, kuten tuomareiden, olisi noudatettava niitä.

Hakija saa päätöksen kirjallisesti. Se sisältää tietoja muutoksenhausta kansallisen kehyksen mukaisesti ja tiedot seuraavista vaiheista.

Asiaankuuluvat asiakirjat on tallennettava hakijan asiakirja-aineistoon ja toimitettava arviointipaneelin yhteyshenkilölle (jos sellainen on), jotta päätös voidaan välittää hakijalle/ edunvalvojalle ja muille asiaankuuluville viranomaisille. Edunvalvojan olisi voitava tutustua asiakirja-aineistoon.

Liite 2 – Psykososiaalinen arviointi

Turvapaikkamenettelyasetuksen 25 artiklan 1 kohdassa viitataan psykososiaaliseen arviointiin. Tällaiseen arviointiin voi sisältyä samankaltaisia kysymyksiä kuin edellä [liitteessä 1:län arviointia koskeva puhuttelu](#). Se kuitenkin syventää ymmärrystä arvioitavan hakijan kehitykseen liittyvistä lisäriskeistä ja suojaavista tekijöistä.

Tietyt väestötiedot, jos ne ovat saatavilla, voidaan vahvistaa esittämällä muutama tarkka kysymys. Joka tapauksessa psykososiaalisen arvioinnin suorittavan henkilön olisi vältettävä sellaisten kysymysten esittämistä, joista on jo saatavilla tietoa. On suositeltavaa tarkistaa saatavilla olevat hakijan väestötiedot lämmittelyharjoituksena ja käyttää aikaa luottamuksen rakentamiseen esimerkiksi seuraavasti: ”Näen, että olet kotoisin X:stä ja että olet saapunut muutama viikko sitten. Onko tämä oikein?”, ”Oletko jo ehtinyt tutustua siihen vähän?”

Seuraavaksi esitetään mallipohja ohjeeksi siitä, mitä voi olla tärkeää käsitellä

Arvioinnin päivämäärä	
Aloitusaika/päättämisaika	
Arvioinnin numero	
Arvioijien nimet	
Tulkin nimi/yhteystiedot/koodi (tarvittaessa)	
(Väliaikaisen) edunvalvojan tai vastuullisen aikuisen nimi/yhteystiedot	
Muiden paikalla olleiden henkilöiden nimet/yhteystiedot (esim. kulttuurivälittäjä, sukulaiset)	

Tutkimusalueet	
Henkilön nimi ja sukunimi. Kysy, onko hänellä myös lempinimi.	
Nykyinen asuinpaikka	
Tunnistenumero	
Sukupuoli	N/M/X
Väitetty syntymäaika/ikä	
Uskonto/usko	
Äidinkieli	
Muut puhutut kielet	

Kyky lukea/kirjoittaa millä tahansa kyseisillä kielillä	Kyllä/ei Jos on, tarkenna:
Kansallisuus/etnisyys/heimo	
Syntymäpaikka (kaupunki/kylä/alue)	
Kansalaisuudettomuus	Kyllä/ei
Virallisen koulutuksen kesto vuosina	
Kaikki saatavilla olevat asiakirjat (alkuperäiset ja/tai kopiot), jotka voidaan saada iän arvioimiseksi.	<ul style="list-style-type: none"> • Syntymätodistus • Passi • Henkilökortti • Koulutodistukset tai vastaavat • Kastetodistus / muut uskonnolliset asiakirjat, joista käy ilmi nimi ja ikä • Terveysteen liittyvät asiakirjat (lääkärintodistukset/rokotuskortit jne.) • Muu (tarkenna)
Kaikki asiakirjat, jotka eivät ole saatavilla iän arvioinnin tekohetkellä, mutta jotka voidaan saada ja toimittaa myöhemmin ⁽¹²⁴⁾.	<ul style="list-style-type: none"> • Sama kuin edellisellä rivillä.

- Perheen kokoonpano ja sosiaaliseen historiaan liittyvät esimerkkikysymykset

Vanhempien nimet.	
Molempien vanhempien (arvioitu) ikä.	
Biologisten vanhempien siviilisäätö.	<ul style="list-style-type: none"> • Naimaton • Naimisissa • Eronnut • Asumuserossa • Uudelleen naimisissa • Leski • Kuollut

⁽¹²⁴⁾ Hakijalle olisi tiedotusvaiheessa ilmoitettava, että hänen olisi esitettävä kaikki hyödylliset asiakirjat, jotka voivat tukea kaikkia esitettyjä väitteitä, myös ikään liittyviä väitteitä.

Vanhemmat, sisarukset ja heidän olinpaikkansa.	<p>Luo aikajana, jossa on hakijan ilmoittama sisarusten lukumäärä, ja katso, missä järjestyksessä hakija on (esim. esikoinen/nuorimmainen/keskimmäinen). Piirrä symbolinen sukupuu, johon merkitään hakijan mainitsemat merkittävät henkilöt (esim. vanhemmat, sisarukset, isoäiti, täti, setä) ja heidän ikänsä. Tämä auttaa luomaan aikajanan ja antaa yleiskuvan perheen kokoonpanosta.</p> <p>Kysy, onko kaikilla sisaruksilla sama äiti ja/tai isä, onko jompikumpi vanhemmista ollut naimisissa useammin kuin kerran (esimerkiksi useita vaimoja) ja missä perheenjäsenet ovat tällä hetkellä.</p> <p>Tämä lähestymistapa voi myös auttaa selvittämään, asuiko hakija jommankumman edellä mainitun henkilön kanssa ennen alkuperämaasta poistumista.</p>
Hakijan avioliitto/suhteet.	<p>On tärkeää dokumentoida kaikki viittaukset lapsiavioliittoihin ja pakkoavioliittoihin sekä mahdollisiin huollettaviin lapsiin (mukaan lukien teini-ikäisten tyttöjen raskaudet).</p>
Koulutus, työ ja/tai muut velvollisuudet.	<p>Arvioinnissa käsiteltävät aiheet:</p> <ul style="list-style-type: none">• vuosi, jona hakija aloitti virallisen koulutuksen (myös uskonnolliset koulut);• käytyjen koulujen nimet ja paikat;• opettajien nimet;• kuinka monta luokkaa hakija kävi koulua;• koulun ja kodin välinen etäisyys;• suosikkiaineet ja jos hakija on keskeyttänyt koulunkäynnin varhain:<ul style="list-style-type: none">▪ selvennä erityisiä syitä koulun kesken jättämiselle (esim. perheen tulojen lisääminen);▪ hakijan ikä koulun päättyessä;• jos hakija on harjoittanut pienimuotoista kaupankäyntiä, maataloustyötä, kotitöitä, nuorempien sisarusten hoitamista tai muuta työtä koulunkäynnin ohessa. <p>Nämä tiedot voivat auttaa aikajanan laatimisessa ja antavat samalla käsityksen hakijan kehityksestä ja mahdollisesti siitä, miksi lapsi saattaa vaikuttaa ikäistään vanhemmalta, esimerkiksi koska hän on joutunut ottamaan suuria vastuuta jo varhain.</p>

Käytännön vinkki

Mahdollisissa lapsiavioliittojen tai teini-ikäisten raskauksien tilanteissa on huolehdittava lisäsuojelusta tai terveydenhuoltoon liittyvistä tarpeista (mukaan lukien huollettavat).

Esimerkkikysymyksiä: *”Voinko kysyä, onko sinulla jo oma perhe?”*, *”Oletko jo itse isä/äiti?”*
Jos kyllä – *”Tiedätkö, missä aviomiehesi/vaimosi tai kumppanisi on tällä hetkellä? Onko lapsesi mukana vai auttaako joku muu sinua lapsen hoidossa?”*.

Jos hakija on nainen, jatka alla olevilla kysymyksillä ja tarkista lyhyesti, onko tältä osin muita mahdollisia kiireellisiä lisätarpeita.

”Voinko kysyä, oletko ollut raskaana aiemmin tai oletko raskaana tällä hetkellä? Jos näin on, oletko jo käynyt lääkärissä tarkistuttamassa oman ja vauvasi terveyden?”

Kyseleminen avioliitosta ja raskaudesta kyseleminen naisilta/tytöiltä voi olla hyvin arkaluonteista. Suhde ja/tai raskaus olisi voinut tapahtua ilman henkilön suostumusta (esim. pakkoavioliitto / raskaus seksuaalisen hyväksikäytön tai väkivallan seurauksena). Sen vuoksi tällaisia kysymyksiä esittävän arvioijan on oltava tietoinen aiheen arkaluonteisuudesta, ja ennen kuin hän alkaa keskustella mahdollisista tarpeista yksityiskohtaisemmin, arvioijan on varmistettava, että ohjaaminen lääketieteelliseen hoitoon ja psykososiaalisen tuen piiriin on mahdollista.

Jos hakija ohjataan eteenpäin, selitä hakijalle ja edunvalvojalle, miksi ohjaaminen on hyödyllistä ja tarpeellista. Korosta, että jaettuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Pidä mielessä, että suostumus on saatava ennen eteenpäin ohjaamista.

- Hakijan **matkaan** liittyvät esimerkkikysymykset aikajanan laatimiseksi

Tietoa matkasta ja terveydestä.

Voitko selittää minulle, miksi päätit lähteä maastasi?

Muistatko, milloin (vuosi/kuukausi/vuodenaika) lähdit kotimaastasi?

Mikä oli ensimmäinen maa, johon muutit?

Muistatko maat ja/tai alueet, joiden läpi matkustit ennen tänne saapumistasi (tarvittaessa)?

Mikä oli tärkein kulkuväline? Bussi, auto, kävely, vene, lentokone, useita kulkumuotoja?

Pysähdytkö jossakin näistä maista (tarvittaessa) pidemmäksi ajaksi? Jos kyllä, niin voitko kertoa minulle, kuinka kauan viivyit kussakin maassa ja mitä teit siellä?99

Matkustitko koko matkan yksin, perheen kanssa vai ryhmässä?

Miten eläit itsesi matkan aikana? Työskentelitkö? Kuinka kauan?

Auttoiko joku sinua matkan maksamisessa? Miten maksoit kuljetuksesta?

Tapatuiko jotain erityistä, kun lähdit maastasi ja maissa, joiden läpi kuljit – esimerkiksi sadonkorjuu, festivaalit, ramadan, tiettyä vuodenaikaa osoittava sää, vaalit tai luonnonkatastrofi?

Käytännön vinkki

Jos psykososiaalisen arvioinnin aikana tunnistetaan viitteitä mahdollisesta hyväksikäytöstä ja ihmiskaupasta, jäljempänä esitettävistä kysymyksistä voi saada lisätietoa olosuhteista, siitä, miten oletettu lapsi onnistui järjestämään matkansa, ja hänen nykyisestä tilanteestaan.

Esimerkkejä kysymyksistä: *”Voinko kysyä, miten järjestit matkasi?”*, *”Jouduitko lainaamaan rahaa joltakin tai oletko velkaa jollekin matkastasi?”*, *”Kun saavuit tänne, odotitko tapaavasi jonkun, joka auttaisi sinua asettumaan?”*, *”Onko kukaan luvannut sinulle työtä tai antanut sinulle puhelimen tai puhelinnumeron, johon soittaa saapuessasi?”*, *”Mikä oli suunnitelmasi saapuessasi tänne sen suhteen, missä maassa aiot asua?”*, *”Tunnetko ketään täällä? Kenen kanssa aioit asua?”*, *”Onko joku säilyttänyt sinulle kuuluvia asiakirjoja, kuten henkilötodistusta, passia tai muita asiakirjoja, tai onko joku ottanut sinulta tällaisia asiakirjoja?”*, *”Onko kukaan pyytänyt sinua tekemään töitä tai muita asioita sen jälkeen, kun olet tullut tänne – mukaan lukien asioita/töitä, joita et halua tehdä?”*

Jos hakijalla on **näkyviä** tatuointeja (ei pidä sekoittaa heimotatuointeihin), kysy hakijalta muutama kysymys niistä. **Älä rohkaise riisumaan vaatteita tatuointien näyttämiseksi.** Yleisesti ottaen tatuoinneista saattaa saada jonkinlaista tietoa tai viitteitä omistajuudesta (orjuus/ihmiskauppa) tai tiettyihin jengeihin / puolisoitilaallisiin joukkoihin kuulumisesta.

Jos tältä osin havaitaan indikaattoreita, hakija on ohjattava vastuullisten viranomaisten puoleen, jotta voidaan selvittää, onko henkilö todella ihmiskaupan uhri, varmistaa suojeleminen ja vähentää tai lopettaa mahdollisen jatkuvan hyväksikäytön riski. Tällaisesta eteenpäin ohjaamisesta olisi keskusteltava edunvalvojan kanssa. Lapsen edun ja lapsen suojeleminen tulisi olla näkökohtien keskiössä.

Esimerkkejä kysymyksistä: *”Huomasin tatuoinnin käsivarressasi; onko sillä jokin erityinen merkitys?”*, *”Kuinka kauan sinulla on ollut tatuointi?”*, *”Missä sait sen / kuka teki tatuoinnin?”*, *”Valitsitko aiheen itse vai auttoiko joku sinua valitsemaan?”*.

- Psykososiaalisessa arvioinnissa huomioitavat **lisätekijät (fyysisen ulkonäön / kehityksen / kielellisen ilmaisun** jne. havainnointi)

Vain havainnointia

- **Fyysinen ulkonäkö / ravitsemustila:** huono (esim. kalpea, laiha, liikalihava) / terveellinen (esim. vahva, hyväkuntoinen, keskimääräinen).
- **Henkilökohtainen hygienia:** vaatteet/hiukset/hampaat – siistit vai hoitamattomat (hakijan asuinolot huomioon ottaen).
- **Hiukset/iho:** hiusraja vetäytynyt, karvat korvissa/nenässä, kasvojen karvoitus, ryppyjä silmien/suun/otsan/kaulan ympärillä, akne jne.
- **Muu:** ryppyiset kädet, näkyvä aataminomena (pojat murrosiässä), näkyvät tatuoinnit, arvet/vammat, lävistykset jne.
- **Käytetty ääni ja sanasto:** lapsenomainen äänenkorkeus, korkea äänenkorkeus, lyhyet/yksinkertaiset vastaukset, monipuolinen sanasto, yleinen tietämys, epäjohdonmukaiset lausunnot jne.
- **Kehonkieli:** ujo, hermostunut, ärtynyt vai suhteellisen rento, istuu suorassa, sopiva katsekontakti (kulttuuri huomioon ottaen); tuijottaako / katsooko hakija vihaisesti jne.?
- **Käyttäytyminen:** introvertti/ekstrovertti, vihamielinen, välttelevä, yhteistyöhaluinen, ujo jne.

Huomautus. Edellä esitetyt ovat **pelkkiä havaintoja**. Arvioijien tulisi kirjata muistiin kaikki seikat, jotka voivat olla merkityksellisiä hakijan iän arvioimisen kannalta, sekä kaikki muut mahdolliset huolenaiheet, jotka liittyvät mahdollisiin muihin moniperusteisiin haavoittuvuuksiin. Kaikki nämä seikat on dokumentoitava, ja ne voivat tarvittaessa johtaa läheteeseen (esim. ihmiskaupan, teiniraskauksien jne. yhteydessä).

Muistettavat seikat

län arviointi ei saa perustua vain hakijan fyysiseen olemukseen tai käytökseen.

- Henkilön alkuperämaan mukaan pituus ja fyysinen ulkonäkö voivat vaihdella merkittävästi (esim. tietyt afrikkalaiset heimot ovat keskimääräistä pidempiä ja hoikempia).
- Elämäkokemukset voi vaikuttaa hakijan esiintymiseen ja ulkonäköön. Lapset, jotka ovat joutuneet huolehtimaan itsestään jo varhaisesta iästä lähtien, jotka ovat kokeneet traumaattisia tapahtumia ja/tai jotka ovat tehneet raskasta fyysistä työtä, voivat vaikuttaa ikäistään vanhemmilta (myös ulkonäöltään, puhetavaltaan ja kielenkäytöltään). Toisten käytös, puhe ja toiminta saattavat puolestaan taantua.

Havainnoinnin perusteella pitäisi kerätä indikaattoreita, joita verrataan ja yhdistetään toisiinsa. Yksi ainoa indikaattori ei riitä olennaisen epäilyn muodostamiseen.

Psykososiaalisen arvioinnin päättäminen

- Anna hakijalle vielä yksi mahdollisuus esittää kysymyksiä tai selventää antamia tietoja ennen arvioinnin virallista päättymistä. Tällöin voidaan keskustella ohjaamisesta muiden palveluntarjoajien luo, jos on havaittu risteäviä haavoittuvuuksia tai erityistarpeita. Pyydä hakijalta suostumusta tähän.
- Ilmoita hakijalle seuraavista vaiheista alla olevan esimerkin mukaisesti.
 - *Olet tänään ilmoittanut olevasi X-vuotias.*
 - *Kaikki jakamasi tiedot analysoidaan nyt. Saat kirjallisen ilmoituksen ikääsi koskevasta päätöksestä [X päivän/viikon kuluessa, riippuen kansallisesta aikataulusta]. Sillä välin majoitut osoitteessa [täsmennä majoitus- tai hoitopaikka, esim. lasten/turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskus], jossa saat edelleen tukea ja apua, kunnes päätös on tehty.*

Lausunnon analysointi ja laatiminen

- Arvioijat tekevät johtopäätöksen ja laativat lausunnon joko välittömästi tai sopivana ajankohtana (olosuhteista riippuen). Jokaisen arvioijan on tarvittaessa allekirjoitettava lausunto ja ilmoitettava arvioitu ikä/syntymäaika.
- Jos tulokset ovat selkeät, arvioijat ovat yksimielisiä ja **kaikki epäilyt on poistettu**, iän arviointi päättyy ja päätös annetaan.
- Jos **epäilyjä on edelleen, siirrytään seuraavaan ei-lääketieteelliseen menetelmään**.

Asiaankuuluvat asiakirjat on tallennettava hakijan asiakirja-aineistoon ja toimitettava arviointipaneelin yhteyshenkilölle (jos sellainen on), jotta päätös voidaan välittää hakijalle/edunvalvojalle ja muille asiaankuuluville viranomaisille.

Liite 3 – Tarkistuslistat – Sovellettavat standardit, tietojen toimittaminen, hoito ja turvallisuus

Sovellettavat standardit

Sekä kansainvälisissä että eurooppalaisissa oikeudellisissa puitteissa määrätään seuraavaa.

- Jos henkilöllisyyden todistavat asiakirjat katoavat, ne on hankittava uudelleen.
- Hakijan etu otetaan huomioon siitä hetkestä lähtien, kun hakijan epäillään olevan alle 18-vuotias (alaikäinen), koko arvioinnin ajan ja kunnes ratkaisevat tulokset osoittavat toisin.
- Tarvittaessa asiat ratkaistaan epäselvissä tapauksissa hakijan eduksi.
- Hakijalla on välitön oikeus väliaikaiseen edunvalvojaan (seulonta) ja/tai pätevään, riippumattomaan edunvalvojaan, joka toimii hakijan edun mukaisesti, turvaa hakijan yleisen hyvinvoinnin ja käyttää oikeustoimivaltaa koko turvapaikanhakumenettelyn ja vastaanottomenettelyn ajan.
- Hakija on saanut tiedot lapsiystävällisellä tavalla, ja hakija on ymmärtänyt ja vahvistanut saamansa tiedot. Hakijalla on ollut mahdollisuus pyytää selvennyksiä ja esittää kysymyksiä.
- Hakijalle tarjotaan oikeudellinen neuvonantaja.
- Hakija on saanut ikätasolle sopivaa tietoa turvapaikkamenettelystä, mukaan lukien tarvittaessa iän arviointimenettelystä, ymmärtämällään kielellä.
- Turvapaikkamenettelyssä ja muissa menettelyissä, kuten iän arvioinnissa, puolueettomuus, ihmisarvon kunnioittaminen ja syrjimättömyys ovat keskeisiä periaatteita, joita on noudatettava.
- Hakija on osallistunut menettelyyn, ja hänen näkemyksiään on kuultu ja ne on otettu huomioon henkilön iän ja kehitystason mukaisesti.
- Edunvalvoja tukee hakijaa, ja hakijalle annetaan mahdollisuus antaa suostumuksensa osallistua menettelyyn ja/tai kieltäytyä osallistumasta. (katso [Liite 4 – Esimerkki suostumuslomakkeesta iän arviointiin osallistumista varten](#)).
- Kun hakijan väitetty ikä on iän arvioinnin suorittajien määrittelemän vaihteluvälin sisällä, se hyväksytään. Muutoin tulokseksi täytyy valita ikähaarukan alhaisin ikä.
- Hakijalle, hänen edunvalvojalleen ja oikeudelliselle neuvonantajalleen on tarvittaessa ilmoitettava kanavat, määrääjat ja menettelytavat, joilla arvioitua ikää koskeva päätös voidaan riitauttaa.

- Tehokkaiden oikeussuojakeinojen saatavuuden varmistamiseksi taataan maksuton oikeusapu ja oikeudellinen edustus tarvittaessa.
- Iän arvioinnin ovat tehneet iän arvioinnin pätevät ammattilaiset, jotka ovat tietoisia kulttuurisista ja etnisistä erityisnäkökohdista.
- Alaikäisellä on välitön pääsy erityiseen vastaanottokeskukseen, kunnes iän arviointimenettely on saatu päätökseen.
- Monitieteistä ja monivaiheista lähestymistapaa on sovellettu: vähiten invasiivinen menettely (monitieteisten menetelmien vaiheittainen toteuttaminen), ja menettely oli sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen.

Tiedottaminen ja esittely

Seuraavat toimet ja näkökohdat on otettava huomioon, jotta voidaan luoda mukava ilmapiiri ja vaalia luottamusta ja yhteistyötä. Alla olevat seikat ovat merkityksellisiä kaikissa arviointimenetelmissä.

Tervetulosanat. Aloita kysymällä hakijalta, kuinka hän voi, tarvitseeko hän vettä jne., jotta saat luotua luottamuksellisen ilmapiirin. Esittele kaikki läsnä olevat henkilöt, myös tulkit ja paneelin jäsenet, ja anna hakijalle ja hänen edunvalvojalleen ja oikeudelliselle neuvonantajalleen tilaa esitellä itsensä.

Iän arvioinnin tarkoitus. Selitä arvioinnin tarkoitus yksinkertaisesti ja korosta, että ikä on varmennettava epäselvissä tapauksissa (esim. henkilötodistuksen tai muiden asiakirjojen puuttumisen vuoksi). Ilmoita hakijalle ja edunvalvojalle arvioinnin arvioitu kesto, jotta he voivat varautua siihen.

Iän arviointia koskevan puhuttelun / arviointimenettelyn selittäminen. Kuvaile, miten puhuttelu/arviointi etenee, erityisesti jos paikalla on useita asiantuntijoita (esim. paneelijärjestely), ja selitä läsnäolijoiden tehtävät.

Riippumattomuus. Ilmoita, että puhuttelun/arvioinnin suorittavat henkilöt eivät ole vastuussa turvapaikkaa tai oikeudellista asemaa koskevista päätöksistä eivätkä ole yhteydessä lainvalvontaviranomaisiin. Maan mukaan iän arviointiin osallistuvat henkilöt voivat olla yhteydessä vastaanottoviranomaisiin ja/tai terveys- tai sosiaalihuoltoviranomaisiin ja lastensuojeluviranomaisiin. Joka tapauksessa arvioijilla ei saa olla eturistiriitoja.

Ymmärryksen vahvistaminen. Pyydä hakijaa selittämään omin sanoin, mitä on tapahtumassa, ja kehota häntä esittämään kysymyksiä tai pyytämään taukoja milloin tahansa. Anna edunvalvojalle ja oikeudelliselle neuvonantajalle aikaa esittää kysymyksiä tai selvennyksiä.

Luottamuksellisuus. Ilmoita, että puhuttelun/arvioinnin suorittavia henkilöitä sitoo luottamuksellisuus.

Suostumuksen pyytäminen. Jos et ole vielä tehnyt niin, hanki hakijan/edunvalvojan suostumus ennen varsinaisen puhuttelun/arvioinnin aloittamista ja varmista, että he ymmärtävät menettelyn ennen suostumuslomakkeen allekirjoittamista. (katso [Liite 4 – Esimerkki suostumuslomakkeesta iän arviointiin osallistumista varten](#)).

Dokumentointi. Selvennä **muistiinpanojen/kirjaamisen** tarkoitusta avoimuuden varmistamiseksi.

Arvioitua ikää koskeva päätös. Kerro hakijalle/edunvalvojalle **päätöskirjeen** saapumisen aikataulusta ja neuvo, että ilmoitus-/päätöskirje on säilytettävä turvallisessa ja helposti saatavilla olevassa paikassa.

Muutoksenhaku. Ilmoita hakijalle/edunvalvojalle vaihtoehtoista, joilla arvioitua ikää koskeva päätös voidaan riitauttaa, riitauttamisen määräajasta sekä siitä, milloin ja missä tällainen valitus liittyy turvapaikkahakemuksen hylkäämispäätöksestä valittamiseen. Varmista, että edunvalvoja ja hakija tietävät, miten he voivat saada ilmaista oikeusapua ja oikeudellista edustusta voidakseen hakea tehokasta oikeussuojaa.

Lopettaminen. Varaa aikaa hakijalle, edunvalvojalle, tulkille ja paneelin jäsenille, jotta he voivat hyvästellä toisensa kunnioittavasti.

Hoito ja turvallisuus.

Jos epäilet, että hakija on ollut tai on ihmiskaupan uhri, on suositeltavaa ohjata hakija jatkohoitoon asiantuntijalle.

Jos hakija käyttää repeytyneitä vaatteita/kenkiä, kysy ystävällisesti, onko hänellä muita vaatteita/kenkiä. Jos näin ei ole, varmista, että hänet ohjataan sellaisen henkilön luo vastaanottopaikassa, joka voi auttaa asiassa.

Jos hakija haiskahtaa, tarkista, onko hakijan asuinpaikassa riittävästi saippuaa ja vettä säännöllisen hygienian hoitamiseksi, ja ota yhteyttä asianmukaiseen kollegaan ja edunvalvojaan (esim. sosiaalityöntekijään tai keskuksen koordinaattoriin). Tämä on erityisen tärkeää tytöille, joiden kuukautiset ovat voineet alkaa.

Jos hakija vaikuttaa aliravitulta ja/tai tarvitsee lääketieteellistä apua, on suositeltavaa ohjata hänet yleislääkärin vastaanotolle.

Jos raskautta epäillään, aloita lähetteen tekeminen yhteistyössä edunvalvojan kanssa edellyttäen, että hakija on antanut suostumuksensa.

Jos nykyisessä asumisjärjestelyssä havaitaan muita suojelun tarpeita, selvitä, onko turvalliseen turvakotiin ohjaaminen tarpeen.

Liite 4 – Esimerkki suostumuslomakkeesta iän arviointiin osallistumista varten

Tämän mallisuostumuslomakkeen tarkoituksena on varmistaa, että (oletetuilla) lapsilla ja heidän edunvalvojillaan on täysi ymmärrys iän arviointimenettelystä ennen suostumuksen antamista. Se osoittaa, miten tiedot voidaan esittää selkeällä ja lapsiystävällisellä tavalla, joka kattaa eri vaiheet, oikeudet ja suojatoimet. Lomake on vain esimerkki: sitä voidaan ja se pitäisi mukauttaa asiaankuuluvan kansallisen tilanteen, menettelyjen ja sovellettavan lainsäädännön sekä hakijan yksilöllisen tilanteen mukaan.

Kaikki suostumukseen ja suostumuksen kieltämiseen liittyvät tiedot on annettava lapsiystävällisellä kielellä. Suostumuslomakkeen tulisi olla saatavilla useilla kielillä.

Nimeni on: _____

Ilmoitettu väitetty ikä on: _____

Tunnistenumeroni on: _____

Olen kotoisin: _____

Allekirjoittamalla tämän lomakkeen suostun osallistumaan iän arviointimenettelyyn. Ymmärrän jäljempänä mainitut seikat ja hyväksyn ne.

- Minun on käytävä läpi iän arviointi, koska viranomaiset eivät ole varmoja väitetystä iästäni.
- Minulle on ilmoitettu syyt, joiden vuoksi viranomaisilla on epäilyksiä ikäni suhteen.
- Minun on keskusteltava iän arvioinnin asiantuntijoiden kanssa, jotta he voivat arvioida ikäni.
- Seurassani ovat edunvalvojani, oikeudellinen neuvonantaja ja kulttuurivälittäjä.
- Iän arviointiryhmä voi arvioida ikäni seuraavilla tavoilla:
 - Kysymällä minulta kysymyksiä kielellä, jota ymmärrän, elämästäni, perheestäni, koulusta, asioista, joista pidän ja joita olen tehnyt.
 - Katsomalla asiakirjani (esimerkiksi passin tai koulun todistukset), jotka voin jakaa valokuvina, jotta he voivat tarkistaa, mitä niissä lukee iästäni.
 - Jos alussa antamani tiedot eivät riitä, he voivat pyytää minua tapaamaan muita ammattilaisia ensimmäisen iän arviointia koskevan puhuttelun jälkeen. He voivat olla psykologeja tai lastenlääkäreitä, jotta he voivat nähdä, kuinka olen kasvanut, ja arvioida ikäni.
- Minulle kerrottiin, että röntgenkuvauksia sisältävät lääkärintarkastukset ovat vain viimeinen keino. Röntgenkuva on kuva luistani (hampaista, käsistä, solisluista); se ei ole kivulias. Jos he haluavat minusta otettavan röntgenkuvan, heidän on selitettävä minulle kaikki ja vastattava kaikkiin kysymyksiini. Minulta ei pitäisi pyytää useita röntgenkuvia, koska se voi vaikuttaa terveyteeni pitkällä aikavälillä.
- Menetelmästä riippumatta minulla on oikeus keskeyttää menettely milloin tahansa.
- Muutaman viikon kuluttua saan kirjeen, jossa on ryhmän päätös iästäni.

- Jos en ole tyytyväinen päätökseen, voin hakea siihen muutosta. He selittävät minulle, miten se tehdään kyseisen maan kansallisten käytäntöjen mukaisesti.
- Ryhmä jakaa vain perustiedot, kuten iän arvioinnin tuloksen, viranomaisille, jotka käsittelevät turvapaikkahakemustani.
- Henkilökohtaiset tietoni pysyvät yksityisinä, ja niitä käsitellään luottamuksellisesti.
 - Ainoa poikkeus on, jos ryhmä katsoo, että voisin vahingoittaa itseäni tai muita. Tällöin he voivat jakaa tietojani muiden ihmisten ja itseni suojelemiseksi.
- Joitakin tietojani (ei nimeäni) voidaan käyttää tutkimuksissa tai tilastoissa.

Tämän päivän päivämäärä: _____

Edellä mainittua selittäneen henkilön allekirjoitus (ellei edunvalvoja):

Edunvalvojan/edustajan/vanhemman allekirjoitus (tarvittaessa): _____

Kulttuurivälittäjän allekirjoitus (tarvittaessa): _____

Oikeudellisen neuvonantajan allekirjoitus (tarvittaessa): _____

Allekirjoitukseni: _____

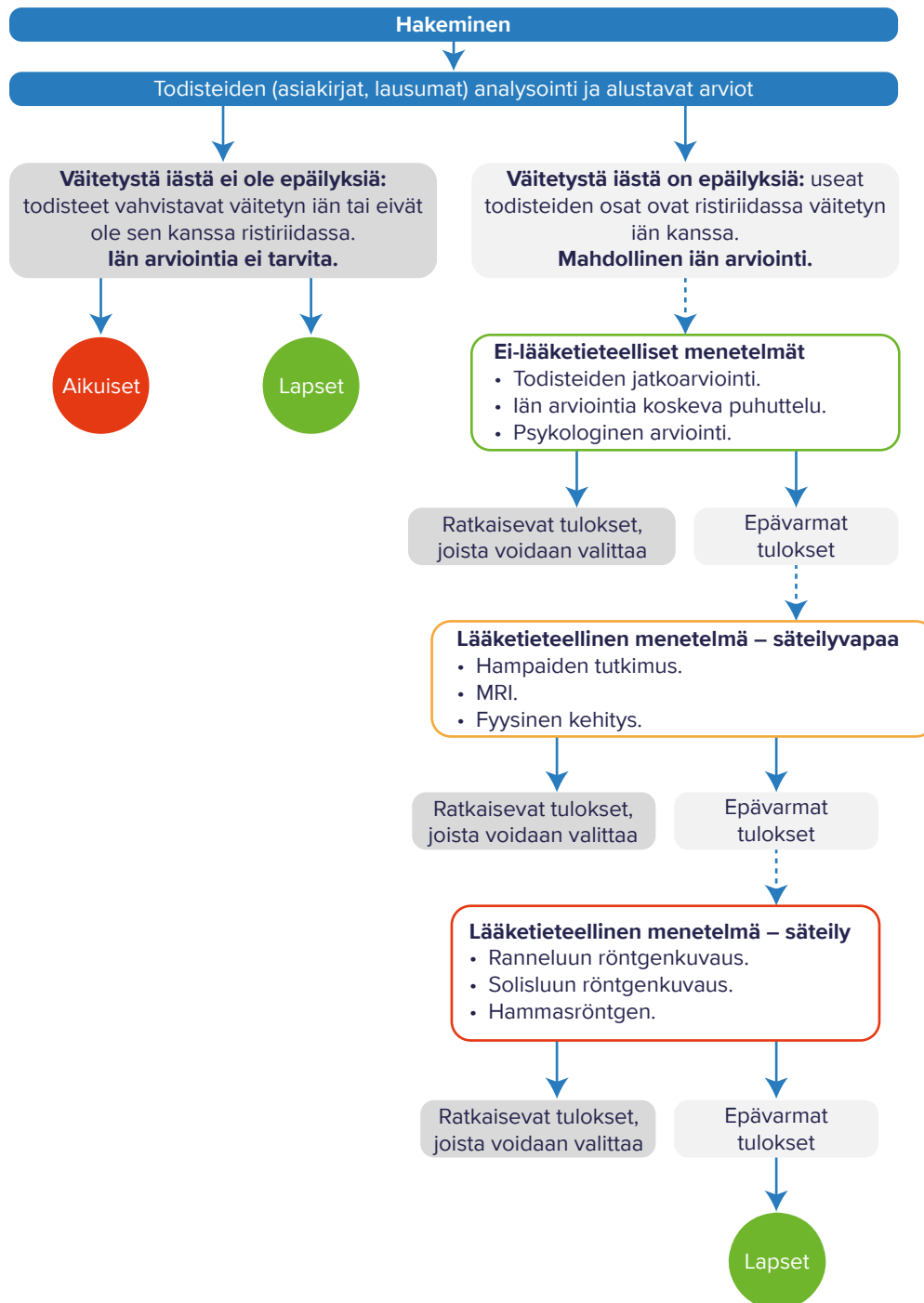
Liite 5 – Yleiskatsaus iän arviointimenetelmistä [oppaan vuoden 2018 laitoksesta](#)

Tällä hetkellä käytössä olevat menetelmät luokitellaan lääketieteellisiin ja ei-lääketieteellisiin menetelmiin sen perusteella, vaaditaanko niissä lääkärin osallistumista. Lääketieteellisten menetelmien osalta erotellaan säteilyvapaat menetelmät ja menetelmät, joihin liittyy säteilyn käyttö.

Luokittelua ja menetelmien vaiheittaista käyttöä tarpeettomien tutkintojen välttämiseksi kuvataan seuraavassa vuokaaviossa. Menettelyä koskeviin takeisiin ja oikeuksiin ei viitata, sillä niitä on analysoitu niin edellisessä luvussa kuin iän arviointimenettelyä koskevassa vuokaaviossa.

Kaavio 3. Vuokaavio menetelmistä

Ohjeet menetelmien vaiheittaisesta toteuttamisesta

Heti, kun hakijat ovat ilmaisseet halunsa hakea kansainvälistä suojelua, he ovat oikeutettuja tiettyihin oikeuksiin (oikeus oleskella alueella, oikeus perustason aineellisiin vastaanotto-olosuhteisiin sekä oikeus saada omat erityistarpeensa tunnistetuiksi tai arvioiduiksi). Jos kyseessä on mahdollinen lapsi, erityisten menettelyllisten tarpeiden tunnistaminen ja erityisten vastaanotto-olosuhteiden tarjoaminen on ensisijaisen tärkeää lapsen määritelmällisen haavoittuvuuden vuoksi. Direktiivin 2013/32/EU 25 artiklan 5 kohdan mukaisesti kaikkien

hankittujen todisteiden avulla voidaan määrittää lapsen ikä ja/tai poistaa tai lieventää tarvetta uusien iän arviointien suorittamiseen; tämän on siis oltava lähtökohtana ennen kuin päätetään, onko iän arviointi tarpeen vai ei.

Saatavilla olevien todisteiden analysointi ja alustavat arviot

Kuten kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ⁽¹²⁵⁾ 24 artiklassa ja lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 7 artiklassa todetaan, ”lapsi on rekisteröitävä heti syntymänsä jälkeen, ja hänellä on syntymästään lähtien oikeus nimeen ja kansalaisuuteen”.

Syntymätodistus on asiakirja, jolla todistetaan henkilön syntymä, päivämäärä, paikka, sukupuoli ja vanhemmat. Väestörekisterin ensisijaisena tarkoituksena on sellaisen oikeudellisen asiakirjan luominen, jota voidaan käyttää yksilön oikeuksien toteamiseen ja suojeluun.

Kuten edellä todetaan, jotkin maat eivät rekisteröi järjestelmällisesti kansalaisten tai asukkaiden väestötapahtumia (syntymät, avioliitot ja kuolemat), ja jotkin maat tekevät näin hyvin harvoin tai myöhässä. Näin ollen kyseiset rekisteröinnit eivät välttämättä täytä EU+-maiden viranomaisten julkisia asiakirjoja koskevia standardeja (saman tapahtuman kaksinkertaisen rekisteröinnin, rekisterin tiedoissa olevien puutteiden tai epä johdonmukaisuuksien jne. estäminen). Lisäksi alkuperämaassa sattuneiden tapahtumien tai paon olosuhteiden (aseelliset konfliktit tai vaino ja/tai kansallisten viranomaisten harjoittama syrjintä) vuoksi voi olla, että kansainvälistä suojelua tarvitsevilla henkilöillä ei ole hallussaan näitä oikeudellisia asiakirjoja ja näin ollen he eivät voi esittää päteviä todisteita tai luotettavia todistuksia henkilöllisyydestään.

Ottaen huomioon edellä mainitut olosuhteet ja hakijan pyrkimykset toimittaa kaikki käytettävissään olevat tiedot, viranomaisten täytyy hyväksyä todisteina muun muassa seuraavat asiakirjat:

- passit,
- henkilöllisyysasiakirjat,
- oleskelukortit,
- muun muassa UNHCR:n myöntämät matkustusasiakirjat,
- (uskonnollista asemaa tai siviiliasemaa koskevat) muiden maiden todistukset, joilla todistetaan hakijan tai jonkun perheenjäsenen siviiliasema (avioliitto, syntymät, perhekirja) ja joissa viitataan hakijan ikään.

Kyseisten asiakirjojen lisäksi tietoa hakijan iästä voi olla hyödyllistä tietoa sisältävissä lähteissä, kuten yhteisissä tietokannoissa (esimerkiksi Schengenin tietojärjestelmä ⁽¹²⁶⁾, Eurodac tai

⁽¹²⁵⁾ Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, Yhdistyneet Kansakunnat, Sopimussarja, osa 999, s. 171, 16. joulukuuta 1966, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1966/en/17703>.

⁽¹²⁶⁾ SIS: laajamittainen tietojärjestelmä, jolla tuetaan ulkorajavalvonnan ja lainvalvonnan yhteistyötä Schengen-alueella.

kansainvälisen rikospoliisijärjestön Interpolin varastettujen ja kadonneiden matkustusasiakirjojen tietokanta ⁽¹²⁷⁾).

Samaten hakijan perheenjäsenten tai sukulaisten asiakirja-aineistoissa saatavilla olevia lausumia tai asiakirjoja voidaan käyttää väitetyn iän selventämiseksi ja/tai vahvistamiseksi ilman, että lisäarviointia tarvitaan. Jotta lasta tai perhettä ei saatettaisi vaaraan, kyseisenlaisten tietojen keräämisen yhteydessä on oltava erityisen varovainen. Tämä on erityisen tärkeää kansainvälisen suojelun yhteydessä.

Jos henkilöstö, jolla on kokemusta lasten kanssa työskentelystä, suorittaa fyysiseen ulkonäköön perustuvat alustavat arviot, joitain näistä arvioista voidaan käyttää vahvistamaan alustavaa analyysia. Yhdessä muiden saatavilla olevien tietojen kanssa näitä arvioita voidaan käyttää alustavan seulonnan tulosten tukena.

Koska arvio perustuu täysin fyysisiin ominaisuuksiin ja voi siksi helposti johtaa mielivaltaisiin, puolueellisiin ja epätarkkoihin tuloksiin, on kuitenkin oltava erityisen varovainen, kun kyseisenlaisia viitteitä käytetään tulosten tukena. Tästä syystä fyysisen ulkonäön tarkastelua ei voida sinällään pitää iän arviointimenetelmänä eikä sitä voida käyttää yksinään, koska sen avulla ei voida saada varmuutta mistään tietystä kronologisesta iästä.

Fyysisen ulkonäön avulla voidaan erottaa tai erotella ilmeiset tapaukset (henkilöt, jotka ovat ominaisuuksiltaan epäilemättä lapsia tai aikuisia), mutta sitä ei pidä käyttää, kun kyseessä ovat myöhästeini-ikäiset tai nuoret aikuiset. Kyseisissä tapauksissa epäselviä tapauksia on tulkittava hakijan eduksi (väitetyn iän vahvistaminen tai varsinaisen iän arvioinnin suorittaminen) kunnes saadaan ratkaisevia tuloksia).

Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) ja muut asiantuntijat huomauttavat, että lasten kokemat tapahtumat ovat voineet vaikuttaa heidän kehitykseensä. Tämä tarkoittaa, että lasten kehitystaso voi olla alhaisempi tiettyjen seikkojen osalta ja korkeampi muiden seikkojen osalta. Alalla tehty tutkimus osoittaa, että traumaperäinen stressireaktio voi aiheuttaa 5–10 vuoden ennenaikaisen biologisen ikääntymisen ⁽¹²⁸⁾.

Koska nykyisten menetelmien rajoitukset voivat johtaa siihen, että iän arviointi tai arvio on virheellinen, käytössä on oltava tarkistusmekanismi, jotta voidaan oikaista ikä, joka on syötetty virheellisesti järjestelmään. Kun iän arviointi on todettu virheelliseksi, asiaankuuluvat toimet täytyy suorittaa välittömästi (majoituksen muuttaminen, edunvalvojan nimittäminen, jos hakija todetaan lapseksi jne.).

⁽¹²⁷⁾ SLTD: tietokanta, joka sisältää tietoja varastetuista, kadonneista tai perutuista matka-asiakirjoista, kuten passeista, henkilökorteista, Yhdistyneiden kansakuntien kulkuluvista ja viisumileimoista.

⁽¹²⁸⁾ Ladwig, K-H., Brockhaus, A.C., Baumert, J. ym., *Post-traumatic stress disorder and not depression is associated with shorter leukocyte telomere length: findings from 3 000 participants in the population-based KORA F4 study*, Ouellette, M.M. (toim.), PLOS ONE, 2013, 8(7), e64762. doi:10.1371/journal.pone.0064762.

Saksa – Sovellettavat vaatimukset

1. puhuttelu (kaksi pätevää ja kokenutta henkilöstön jäsentä), yleisvaikutelma kehityksestä, mukaan luettuna pätevän henkilön tekemä silmämääräinen tutkimus;
2. mikäli epäilyjä on, lääkärintarkastus – menetelmä, jolla on vähäisimmät vaikutukset hakijan terveyteen.

Norja – Aina, jos ilman huoltajaa oleva lapsi ei ole esittänyt hyvin tunnettua ja pätevää henkilöllisyysasiakirjaa, on tarpeen suorittaa lisätutkinta hakijan henkilöllisyydestä, ja tutkintaan sisältyy muun muassa iän arviointi. Iän arvioinnin perusteena on turvapaikkamenettelyn aikana hakijan iästä saatu tieto, eli

- hakijan oma tieto iästään;
- henkilöllisyysasiakirjat;
- muista jäsenvaltioista saadut henkilötiedot (jos hakija on tunnistettu muissa maissa);
- hakijan henkilöllisyyden todentaminen hakijan alkuperämaassa;
- muiden toimijoiden, kuten edunvalvojan, asianajajan, sosiaalipalveluiden tai terveydenhuollon työntekijöiden hakijan ikää koskeva lausuma tai huomautus;
- maahanmuutosta vastaavan poliisin (joka suorittaa hakijoiden rekisteröinnin) ja turvapaikkapuhuttelun pitävän tapauskäsittelijän hakijan ikää koskeva lausuma tai huomautus;
- lääketieteellinen iän tutkimus;
- lääketieteellinen iän arviointi.

Tapauksissa, joissa suoritetaan lääketieteellinen iän tutkimus, lääketieteellinen iän arviointi täytyy tehdä suhteessa muihin tapaukseen sisältyviin tietoihin. Toimintapolitiisissa ohjeissa annetaan ohjeet edellä käsiteltyjen eri osien painotuksesta.

Väitetystä iästä on epäilyjä: mahdollinen tarve iän arvioinnille

Jos hakijan väitetystä iästä on olennaisia epäilyjä (väitetystä iästä on epäilyjä ja saatavilla olevat todisteet eivät tue sitä tai ovat sen kanssa ristiriidassa), voi ilmetä tarve iän arvioinnille. Kyseisissä tapauksissa viranomaisten täytyy valita tarkoitukseen käytettävä menetelmä tai menetelmät.

Seuraavassa osassa annetaan yleiskatsaus nykyisin käytössä olevista menetelmistä sekä lyhyt kuvaus asiaan liittyvästä menettelystä. Menetelmät on jaettu lääketieteellisiin ja ei-lääketieteellisiin riippuen siitä, osallistuuko niihin lääkäri. Lisäksi lääketieteelliset menetelmät luokitellaan sen mukaan, liittyykö niihin säteilyn käyttöä vai ei.

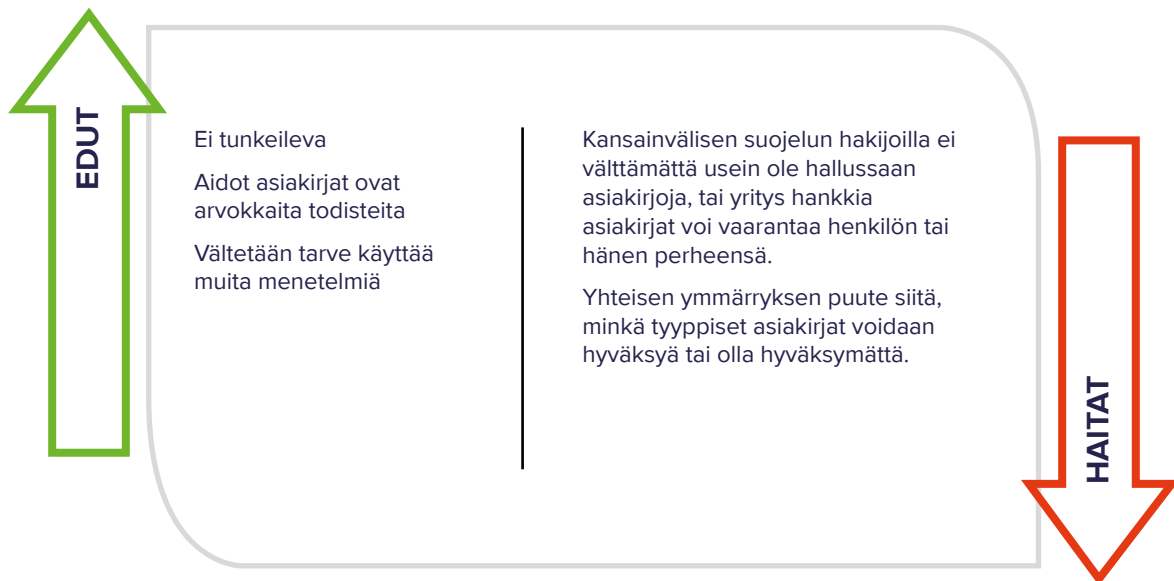
YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentissa nro 6 todetaan, että lapsen tunnistamiseen ilman huoltajaa olevaksi tai huoltajastaan erossa olevaksi sisältyy iän arviointi, jossa on otettava huomioon sekä fyysinen ulkonäkö että psykologinen kehitystaso.

(a) Ei-lääketieteelliset menetelmät

Todisteiden jatkoarviointi

Jos alustavasti kootuissa asiakirjoissa tai saatavilla olevissa tiedoissa ei viitata ikään, voi olla tarpeen, että turvapaikkamenettelystä tai siirtolaisuudesta vastaavat virkamiehet suorittavat muiden asiakirjojen jatkoarvioinnin. Vaikka ikää ei ilmoitettaisi, joistakin asiakirjoista (esimerkiksi koulun arkistoista, perheen rokotuskorteista tai muista potilastiedoista) voidaan saada tieto hakijan arvioidusta iästä. Voidaan esimerkiksi tietää, että vauvalle annetaan tietyt rokotukset tietyssä iässä tai ikähaarukassa ja että kortti on myönnetty tietyssä ajankohtana, minkä seurauksena omistajan ikä voidaan arvioida suurin piirtein.

län arviointia koskeva puhuttelu

Tähän menetelmään sisältyy sen henkilön, jonka iästä on epäilyjä, antaman kertomuksen koostaminen ja analysointi.

Psykososiaalisten arviointimenetelmien välisinä keskeisinä eroina ovat arvioinnin suorittavien henkilöiden tausta ja erityisasiantuntemus sekä tarkasteltavat aiheet. Lapsipsykologian tai lasten kehityksen alan asiantuntijat suorittavat psykologisen arvioinnin, mutta iän arviointia koskevan puhuttelun voivat pääasiallisesti tehdä virkamiehet, jotka ovat turvapaikka- tai siirtolaisuusviranomaisien palveluksessa ja joilla on kokemusta lasten puhutteluista turvapaikkamenettelyn yhteydessä.

län arviointia koskevan puhuttelun aikana puhuttelija pyrkii rakentamaan kronologisen sarjan henkilön elämän tapahtumista, jotta henkilön ikä voidaan päätellä tai arvioida sen perusteella. Paikallisia tapahtumia koskeva kalenteri ⁽¹²⁹⁾ (räätälöity kalenteri, jossa annetaan tietyllä maantieteellisellä alueella tapahtuneiden merkittävien tapahtumien päivämäärät) yhdistettynä

⁽¹²⁹⁾ Lisätietoa on Yhdistyneiden Kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestön ohjeissa "Guidelines for estimating the month and year of birth of young children" (Ohjeet pienten lasten syntymäkuukauden ja vuoden arvioimiseksi) (2008).

”ennen ja jälkeen” -kysymyksiin ⁽¹³⁰⁾ (tavoitteena on määrittää kaksi tunnettua tapahtumaa, joista toinen on tapahtunut ennen lapsen syntymäaika ja toinen sen jälkeen) voi olla hyödyllinen väline, jonka avulla virkamiehet, hakija tai perheenjäsenet voivat arvioida lapsen syntymäajan.

- Jotta näkemykset voidaan kerätä lapsille sopivalla tavalla ja lasta voidaan rohkaista antamaan tietoa, lapsen kanssa suorassa vuorovaikutuksessa olevilla virkamiehillä on oltava **lapsille sopivia puhuttelutekniikoita** ⁽¹³¹⁾ koskeva koulutus. Mikäli mahdollista, myös tulkillia täytyy olla lasten puhuttelua koskevaa osaamista.
- Riittävän tiedon antaminen hakijalle ennen puhuttelun alkua on olennaisen tärkeää henkilön osallisuuden takaamiseksi, yhteistyötä edistävän asenteen kehittämiseksi ja luottamuksen rakentamiseksi puhutteluun osallistuvien toimijoiden välille. Puhuttelijan täytyy antaa asiaankuuluvat tiedot yksinkertaisessa muodossa (puhuttelun tarkoitus, osallistuvien ja läsnä olevien henkilöiden tehtävä ja syyt siihen, miksi väitetystä iästä on epäilyjä), varmistaa, että hakija ymmärtää tiedot ja ymmärtää tulkkia, ja lisäksi varmistaa, että hakijan tarpeet on täytetty mahdollisimman hyvin (puhuttelijan ja tulkin sukupuoli, puhuttelua varten tarvittavat järjestelyt jne.). Yhtä tärkeää on, että hakijalle annetaan mahdollisuus selvittää mahdollisia epäkohdonmukaisuuksia puhuttelun aikana.
- Kun päätetään suorittaa iän arviointimenettely, on taattava, että todistustaakka siirtyy viranomaisille, kun kyseessä ovat lapset. Lapset eivät kykene selittämään asioita samalla tavalla kuin aikuiset. Tämä rajoitus käy ilmi erityisesti puhuttaessa lapsille, joiden kulttuurista on erilainen ja joiden kulttuureissa ikä ei välttämättä ole yhtä merkityksellinen seikka kuin länsimaisissa kulttuureissa (eri kulttuureissa esimerkiksi käytetään erilaisia kalentereita). Lisäksi nämä lapset saattavat pitää itseään aikuisina tai heitä saatetaan kohdella aikuisina omassa yhteisöissään.
- Puhuttelijan on tunnettava alkuperämaatiedot, jotta hän voi havaita merkityksellisiä seikkoja keskustelun aikana ⁽¹³²⁾.
- Lopuksi, jos arvioinnin lopputulos on hakijan kannalta haitallinen, syyt on selitettävä selkeästi käyttämällä tulkkia ja lapsen edunvalvojan läsnä ollessa. Hakijalle on ilmoitettava sekä suullisesti että kirjallisesti mahdollisuudesta valittaa päätöksestä sekä valitusmenettelystä.

⁽¹³⁰⁾ Lisätietoa on Yhdistyneiden Kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestön ohjeissa ”Guidelines for estimating the month and year of birth of young children” (Ohjeet pienten lasten syntymäkuukauden ja vuoden arvioimiseksi) (2008).

⁽¹³¹⁾ Lisätietoa EASON lasten puhuttelua koskevasta koulutusmoduulista ”Interviewing children” on saatavilla osoitteesta <https://euaa.europa.eu/training-catalogue/interviewing-children-0>

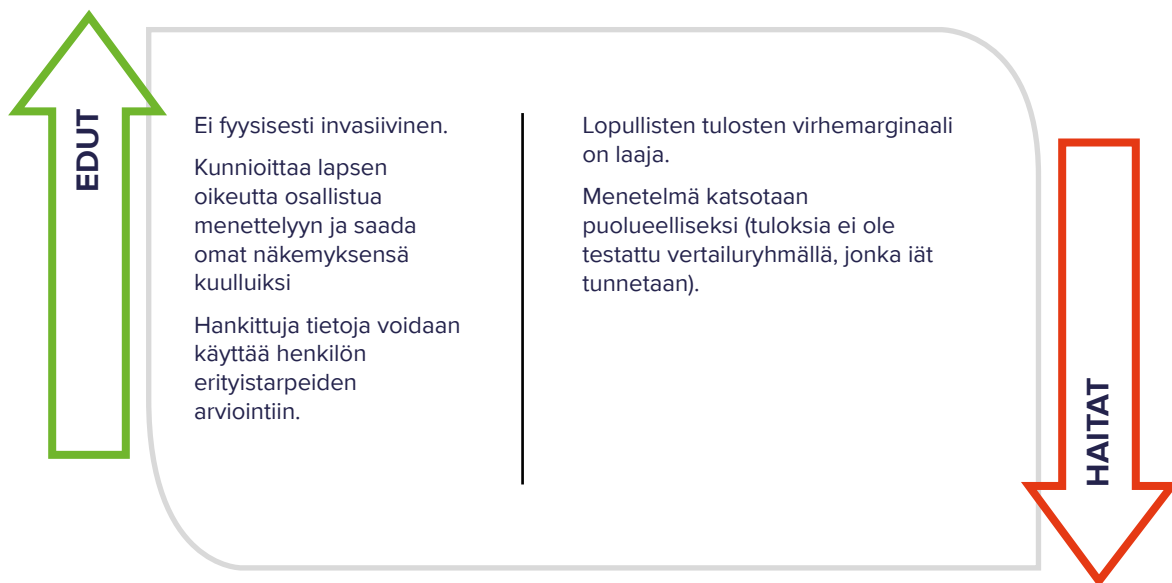
⁽¹³²⁾ Katso [EUAA:n COI -portaali](#).

Käytännön esimerkkejä

Irlanti – Jos henkilö väittää olevansa alle 18-vuotias mutta vaikuttaa vanhemmalta kansainvälisestä suojelusta vastaavassa virastossa (International Protection Office), kokenut työntekijä (tarvittaessa tulkin avustuksella) suorittaa epävirallisen puhuttelun, jossa pyritään muodostamaan perusteltu näkemys siitä, onko henkilö alaikäinen ja onko hänet tarpeen ohjata TUSLAN (lapsi- ja perheasioista vastaava virasto) piiriin. Puhuttelu sisältää kysymyksiä varhaislapsuuteen, koulunkäyntiin ja muiden perheenjäsenten ikin liittyvistä tiedoista. Jos iästä on epäilyjä puhuttelun jälkeen, epäselvä tapaus tulkitaan hakijan hyväksi ja hakija ohjataan TUSLAN piiriin.

Malta – Ensimmäinen vaihe on puhuttelu, joka järjestetään iän arviointipaneelin kanssa 10 arkipäivän kuluessa. Jos iästä on tämän jälkeen edelleen epäilyjä, menettelyyn osallistuu muita ammattilaisia ja hakija ohjataan röntgenosastolle käden ja ranteen röntgenkuvausta varten. Nykyiseen menettelyyn sisältyy monialaisia toimia, joihin osallistuu poliisiviranomaisia, hoitoalan ammattilaisia ja lääketieteen ammattilaisia. Puhuttelu on yksi tärkeimpiä tällaisessa arvioinnissa käytettäviä välineitä, ja sen voidaan katsoa olevan kokonaisvaltainen siltä osin, että sillä pyritään luomaan mahdollisimman kattava järjestelmällinen profiili väitetystä alaikäisestä. Iän arvioinnista vastaavan työryhmän valitsemilla menetelmillä saatuja myöhempiä tuloksia tarkastellaan yhteisesti.

Psykososiaalinen arviointi

Tämän menetelmän tavoitteena on arvioida fyysisen kehitystason sijaan henkistä kypsyyttä. Arviointitekniikoissa käytetään kognitiivista ja käytöksen arviointia ja hakijan psykologista arviointia hakijan iän määrittämiseksi. Näin ollen arvioijalla on oltava erityisasiantuntemusta psykologiasta tai lasten ja nuorten kehitysvaiheista.

Tämän menetelmän perustana on puolistrukturoitu puhuttelu, jossa kokenut ja koulutettu arvioija (yleensä sosiaalityöntekijä tai psykologi) tarkastelee henkilön elämäntarinan eri alueita. Puhuttelun tai puhutteluiden aikana arvioija arvioi henkilön psykologista kehitystasoa yhdessä

käytöksen arvioinnin kanssa. Tuloksiin voi sisältyä myös joitain arvioita, jotka perustuvat fyysiseen ulkonäköön.

Jotta puhuttelu on tehokas, on olennaista, että tutkittavalla ja arvioijalla on keskinäinen luottamussuhde. Tästä syystä arviointi täytyy suorittaa pidemmällä ajanjaksolla, ja muiden arvioitavaan henkilöön yhteydessä olevien ammattilaisten, kuten vastaanotosta vastaavien työntekijöiden tai opettajien, täytyy osallistua arviointiin. Aiheesta on annettu olennaisia ohjeita asiassa Merton annetussa Yhdistyneen kuningaskunnan korkeimman oikeuden tuomioistuimen ennakkopäätöksessä ⁽¹³³⁾. Päätöksessä annetaan ohjeita vaatimuksista, jotka koskevat paikallisen viranomaisen tekemää lainmukaista arviointia sellaisen nuoren turvapaikanhakijan iästä, joka väittää olevansa alle 18-vuotias. Asiassa Merton annetun päätöksen perusteella kaikkia (paikallisia) viranomaisia edellytetään varmistamaan, että heidän arviointinsa ovat täysimittaisia ja kattavia ja että iän arvioinnin menettely on selkeä, läpinäkyvä ja oikeudenmukainen.

Mertonin asian mukainen arviointi sisältää tavallisesti henkilökohtaisen tapaamisen nuoren kanssa, ja tapaamisessa määritetään hakijan yleinen tausta ja noudatetaan oikeudenmukaisuutta koskevia standardeja ⁽¹³⁴⁾. Tässä yhteydessä voidaan edetä esimerkiksi seuraavasti.

On tärkeää ottaa huomioon mahdollinen valmennus, jota turvapaikanhakijalle on saatettu antaa ennen puhuttelua siitä, miten hänen täytyy käyttäytyä ja mitä hänen täytyy sanoa. Kun sosiaalipalvelujen tehtävä on selvennetty, on tärkeää luoda vuorovaikutus henkilön kanssa ja saavuttaa mahdollisimman hyvä yhteisymmärrys olosuhteisiin nähden. Tähän menettelyyn viitataan joskus käsitteellä ”joining” (yhteys).

Asiaankuuluvassa oikeuskäytännössä korostetaan joitakin tärkeitä näkökohtia, joita on noudatettava arvioinnin tekemisessä. Näitä ovat seuraavat:

- mikäli mahdollista, kahden arvioijan täytyy osallistua menettelyyn;
- tiedot arvioijien ja/tai tulkin tehtävästä on annettava henkilön koulutus- ja kehitystason mukaisesti;
- arvioitavan henkilön väsymyksen, trauman, hämmennyksen ja ahdistuksen tasoon on kiinnitettävä huomiota;
- arvioitavan henkilön etnisyys, kulttuuri ja tavat on otettava huomioon koko arvioinnin ajan – alkuperämaatiedoista voi olla apua tässä yhteydessä asiaankuuluvien keskustelunaiheiden määrittämiseksi;
- arviointia suorittaessaan arvioijan täytyy kysyä avoimia kysymyksiä, jotka eivät ole johdattelevia;
- arvioija voi käyttää erilaisia välineitä, joilla voidaan auttaa henkilöä esittämään kertomuksensa (piirroksiset, ilmaisuvälineet).

⁽¹³³⁾ B v. London Borough of Merton (2003) EWHC 1689 (admin), jossa tuomari Stanley Burnton antoi päätöksen korkeimman oikeuden tuomioistuimessa 14. heinäkuuta 2003.

⁽¹³⁴⁾ Mertonin asian mukaisuudella viitataan usein siihen, onko iän arviointi oikeuskäytännön mukainen. Ei ole olemassa säädettyä tapaa, jolla paikallisten viranomaisten edellytetään suorittavan iän arviointeja; tuomioistuimet antoivat kuitenkin paikallisille viranomaisille ohjeita asiassa, joka koski Mertonin kuntaa (B v. London Borough of Merton (2003) EW HC 1689 (admin)). Paikallisten viranomaisten kaikkien iän arviointien täytyy olla Mertonin ennakkotapauksen ja siinä annettua päätöstä myöhemmän oikeuskäytännön mukaisia.

Puhuttelun suorittamisen yhteydessä seuraavien ominaisuuksien avulla voidaan saada hyödyllistä tietoa iän arvioinnin tekemistä varten:

- hakijan fyysinen ulkonäkö ja käytös, ryhmässä toiminnan tarkkailu (vertaisten kanssa toimiminen);
- tapa, jolla hakija on vuorovaikutuksessa arvioijan kanssa;
- sosiaalinen tausta ja perheen kokoonpano; ■ kehitykseen liittyvät viitteet (kuten tiedot siitä, millaiseen toimintaan henkilö osallistui ennen saapumistaan Eurooppaan);
- koulutus, itsenäisyyden ja itsestä huolehtimisen taso; ■ terveys ja lääketieteellinen arviointi;
- kokemukset ja traumaattiset tapahtumat, jotka ovat saattaneet vaikuttaa ikääntymisprosessiin.

Tietoja on tarkasteltava yhdessä muiden todisteiden analyysistä saatujen tietojen kanssa, ja niiden perusteella on tehtävä arviointia koskeva loppupäätelmä. Arvioinnin loppupäätelmä täytyy antaa kirjallisena. Raporttiin on sisällyttävä edellä mainitut seikat, ja lisäviitteet tai lisätiedot täytyy toimittaa myöhemmin. On erittäin tärkeää varmistaa, että arvioijilla on nuorten hyvinvointia koskevaa asiantuntemusta ja kokemusta.

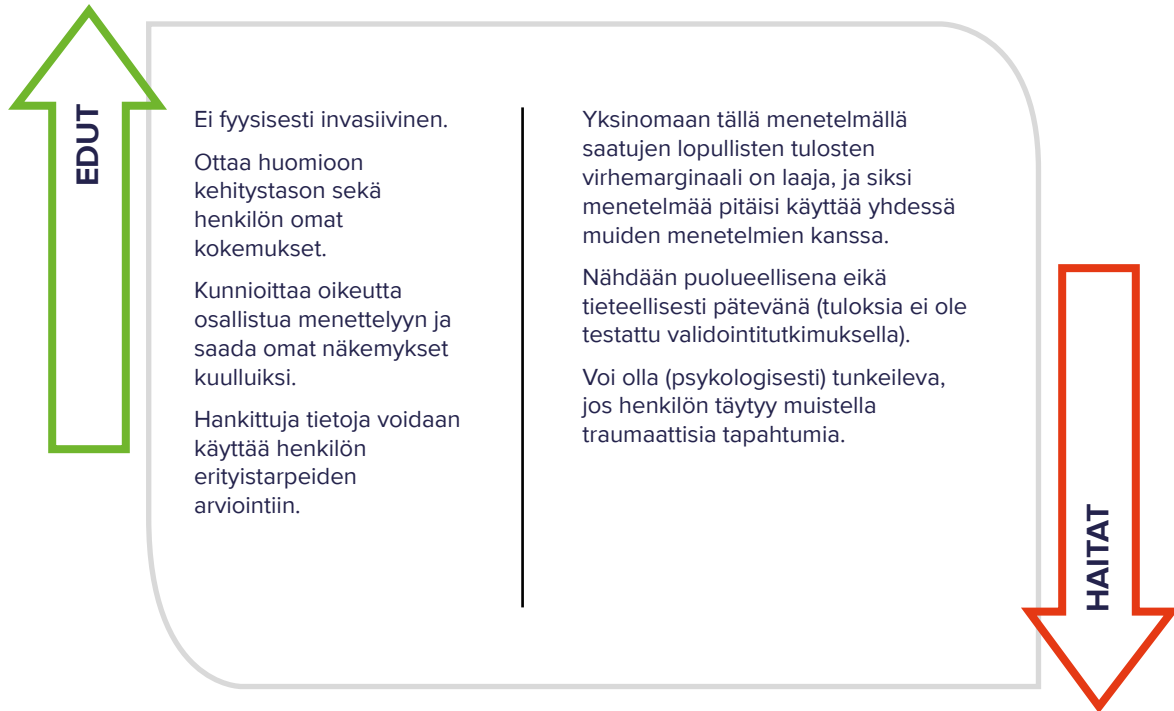
Jos arvioinnin lopputulos on hakijan kannalta haitallinen, syyt on selitettävä selkeästi käyttämällä tulkkia ja lapsen edunvalvojan läsnä ollessa. Hakijalle on ilmoitettava sekä suullisesti että kirjallisesti mahdollisuudesta valittaa päätöksestä sekä valitusmenettelystä.

Yhdistynyt kuningaskunta – Ohjeet iän arvioinnin suorittamisesta yleisten päätösten mukaisesti. Ikää arvioivien henkilöiden täytyy

1. selittää hakijalle puhuttelun tarkoitus asian Merton 55 kohdassa määritetyn mukaisesti;
2. pyrkiä selvittämään hakijan yleinen tausta, mukaan lukien hakijan perheolosuhteet ja historia sekä koulutustausta ja hakijan toiminta muutaman viime vuoden aikana (etniset ja kulttuuriset tiedot voivat myös olla tärkeitä) asian Merton 37 kohdassa määritetyn mukaisesti;
3. arvioida hakijan uskottavuus ja kysyä kysymyksiä sen koettelemiseksi, jos on syytä epäillä hakijan väitettä tämän iästä, asian Merton 37 kohdassa määritetyn mukaisesti;
4. antaa hakijalle mahdollisuus selittää mahdolliset hänen kertomuksessaan olevat epäjohtonmukaisuudet tai muut seikat, jotka voivat johtaa hakijalle epäedullisiin päätelmiin hänen uskottavuudestaan; tämä on parasta tehdä mahdollisimman pian, kun muistot ovat vielä tuoreita, kuten seuraavissa on määritetty:
 - Merton, 55 kohta,
 - R (FZ) v. London Borough of Croydon (2011) EWCA Civ 59, 20 kohta,
 - R (NA) v. London Borough of Croydon (2009) EWHC 2357 (admin), 52 kohta;
5. muistaa, että tapauksissa on eroavuuksia ja tietyssä tapauksessa vaadittu tutkinnan taso ei välttämättä ole tarpeen muissa tapauksissa, asian Merton 50 kohdassa määritetyn mukaisesti. Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimiva lastensuojelupalveluiden johtajien järjestö Association of Directors of Children's Services (ADCS) suosittelee seuraavia ohjeita sosiaalityöntekijöille iän arvioinnin suorittamista varten.

http://adcs.org.uk/assets/documentation/Age_Assessment_Guidance_2015_Final.pdf
http://adcs.org.uk/assets/documentation/information_sharing_proforma_april_2015.doc

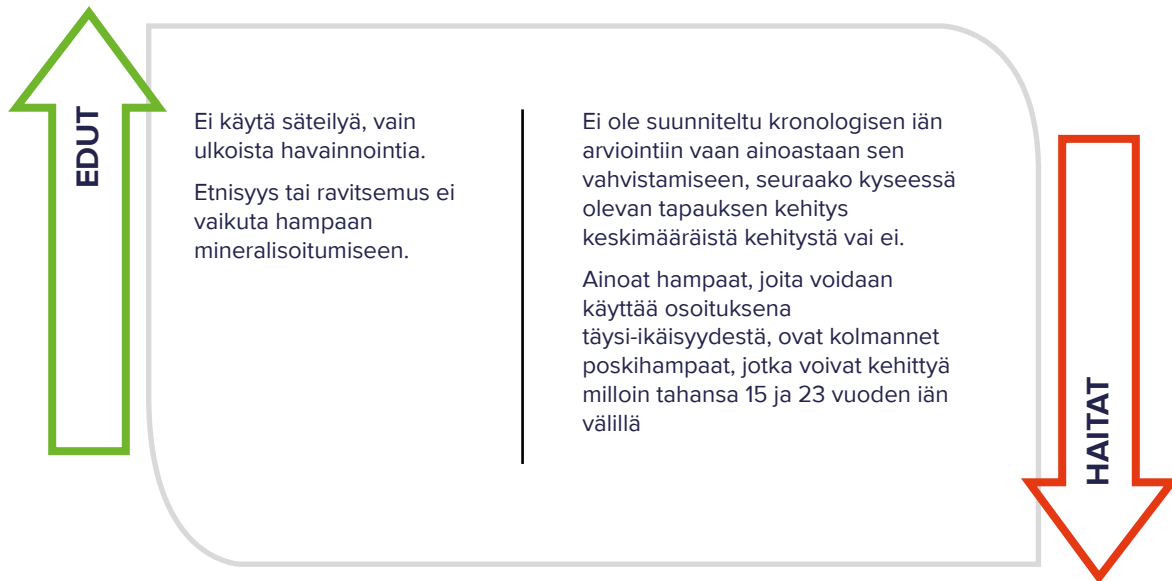

(b) Lääketieteelliset menetelmät (säteilyvapaat)

Hampaiden tutkimus

Tähän menetelmään sisältyy silmämääräinen tutkimus hampaiden iän määrittämiseksi, mutta ei röntgenkuvauksen käyttöä. Koulutettu hammaslääkäri vertailee hakijan hampaiden kehitystä sarjaan kehitysvaiheita, jotka on esitetty tunnustetuissa hampaiden puhkeamiskaavioissa, tai vertailuarvoin, ja määrittää mahdollisen ikäjakauman. Tutkimuksissa katetaan yleensä joko lasten hampaiden kehitys 3–16 vuoden iässä tai viisaudenhampaiden kehitys 15–23 vuoden ikäryhmässä ⁽¹³⁵⁾.

⁽¹³⁵⁾ Lisätietoja: Unicef, Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography (2010); SCEP, Position paper on age assessment in the context of separated children in Europe (2012); Norwegian Computing Centre, Age estimation in youths and young adults (Nuorten ja nuorten aikuisten iän arviointi) (2012), saatavilla osoitteesta <https://nr.no/en/publication/976408/>; Baccetti, T., Franchi, L. ja McNamara, J. A. (Jr), "The cervical vertebral maturation (CVM) method for the assessment of optimal treatment timing in Dentofacial orthopaedics", ScienceDirect, (2005), Vol. 11, Issue 3, s. 119–129; Cameriere, R., Ferrante, L. ja Cingolani, M., "Age estimation in children by measurement of open apices in teeth", PubMed, (2005), Vol. 120, Issue 1, s. 49–52.

Magneettiresonanssikuvauus (MRI)

Magneettiresonanssikuvauksessa eli MRI-kuvauksessa käytetään vahvaa magneettia sekä kehittynyttä tietokonejärjestelmää ja radioaaltoja tarkkojen ja yksityiskohtaisten kuvien tuottamiseksi elimistä ja kudoksista, luista ja muista kehon sisäisistä rakenteista. Toisin kuin röntgenkuvaus tai tietokonekerroskuvaus (joka tunnetaan myös tietokonetomografiana), MRI-laitteet ovat säteilyvapaita.

MRI-magneetin voimakkuudesta käytetään käsitettä ”kentän voimakkuus”, ja voimakkuuden mittayksikkö on tesla (T). Kuvauslaitteita on kahdentyyppisiä: yhden teslan ja 1,5 teslan kuvauslaitteita (joita on yleensä laajasti saatavilla edullisempaan hintaan) ja kolmen teslan kuvauslaitteita (jotka ovat kalliimpia ja näin ollen harvemmin saatavilla). Suurempi kentän voimakkuus tarkoittaa, että kuvauslaitteessa on vahvempi magneetti ja sillä voidaan tuottaa yksityiskohtaisempia kuvia lyhyemmässä ajassa. Riippuen useista tekijöistä, kuten tuotettavien kuvien määrästä (poikkileikkauksuvia kehosta), käytetyn teknologian tyypistä (korkea kenttä tai avoin tai avoin pystyasennossa tehtävä MRI), MRI-kuvauksen suunnitellusta tuloksesta ja potilaan liikkumisesta, MRI-kuvaus kestää yleensä alle 10 minuutista yhteen tuntiin.

George ym. ⁽¹³⁶⁾ toteavat, että luutumisasaste näyttää olevan pidemmälle kehittynyt röntgenkuvissa kuin MRI-kuvissa. Näin ollen MRI-kuvauksella saatujen tulosten perusteella saataisiin hieman alhaisempi arvio iästä kuin tavallisella röntgenlaitteella saatujen tulosten perusteella. Tämä tulos on hyväksyttävä, sillä se ei ole hakijalle epäedullinen.

Ennakkoseulontamenettelyä on noudatettava. MRI-kuvaus ei välttämättä sovi kaikille potilaille, kuten hakijoille, joilla on sydämentahdistin, tatuointeja tai metallisia implantteja tai jotka tarvitsevat muita erityisiä varotoimia laitteen magneettikentän vuoksi.

Koska hakijoiden täytyy pysyä liikkumatta kovalla alustalla pitkän aikaa ja laitteesta kuuluu kovia iskeviä ääniä, klaustrofobiasta kärsivät potilaat ja lapset yleensä ahdistuvat, kun

⁽¹³⁶⁾ George, J., Nagendran, J. ja Azmi, K., ”Comparison study of growth plate fusion using MRI versus plain radiographs as used in age determination for exclusion of overaged football players”, Br J Sports Med, (2012), Vol. 46, Issue 4, s. 273–278, doi10.1136/bjism.2010.074948.

menettely tehdään heille perinteisessä suljetussa kuvauslaitteessa. Ongelma voidaan ratkaista käyttämällä avoimia MRI-kuvauslaitteita.

Käsi/ranne: perinteinen lähestymistapa perustuu iän arviointiin röntgenkuvien perusteella; kokeita on kuitenkin tehty käyttämällä vaihtoehtoisia kuvantamiskeinoja, kuten ranteen MRI-kuvausta (esimerkiksi jalkapalloilijoiden iän arvioinnissa ikäryhmäkohtaisissa kilpailuissa). On suunniteltu luutumisen kuutta astetta kuvaileva järjestelmä (Dvorak, 2007) ⁽¹³⁷⁾. Toisessa jalkapalloilijoita koskevassa tutkimuksessa, jonka suoritti kansainvälinen jalkapalloliitto, vertailtiin samasta henkilöstä samana päivänä otettuja ranteen MRI-kuvia ja röntgenkuvia ⁽¹³⁸⁾.

Viimeaikaiset tutkimukset ovat vahvistaneet tämän tutkimuksen arvon, ja niistä ilmenee vahva yhteys MRI-kuvien asteiden ja kronologisen iän välillä; suosituksena kuitenkin on, että MRI-kuvien käyttö yhdistetään muihin tekniikoihin tulosten tarkkuuden parantamiseksi ⁽¹³⁹⁾

Koska arvioinnin kohteena olevan henkilön sukupuoli voi vaikuttaa menetelmän virhemarginaaliin ⁽¹⁴⁰⁾, hakijan sukupuoli on tekijä, joka on otettava huomioon menetelmää valittaessa.

Viimeaikaisissa kehityssuuntauksissa on keskitytty luun iän automaattisen määrittämisen käyttöön. Nämä määrittäykset perustuvat lääketieteelliseen tietokonekuvantamiseen ja koneoppimiseen. Viimeaikaiset kehityssuuntauksukset ovat helpottaneet kuvien luokittelua kehitysvaiheisiin ja vähentäneet tarkkailijoiden välisiä ja saman tarkkailijan tekemiä havaintoeroja (käsitteet on määriteltäviä liitteessä 1 (Sanasto)).

Polvi: perustuu kasvulevyn luutumiseen polven kehittyessä.

MRI-kuvauksen vaihejärjestelmä kehitettiin polvea varten (Dedouit, 2012) ⁽¹⁴¹⁾. Sen luotettavuutta ja kelpoisuutta iän arviointiin on arvioitu 10–30-vuotiaiden ikäryhmässä, ja se perustuu viisiasteiseen järjestelmään. Raportista ilmenee suuri korrelaatio iän kanssa ja hyvä tarkkailijoiden välisten ja saman tarkkailijan tekemien havaintoerojen taso, mutta lisätutkimuksia tarvitaan lähestymistavan todentamiseksi.

⁽¹³⁷⁾ Dvorak, J. ja George, J., "Age determination by magnetic resonance imaging of the wrist in adolescent male football players", *British Journal of Sports Medicine*, (2007), Vol. 41, No 1, s. 45–52.

⁽¹³⁸⁾ Dvorak, J. ja George, J., "Age determination by magnetic resonance imaging of the wrist in adolescent male football players", *British Journal of Sports Medicine*, (2007), Vol. 41, No 1, s. 45–52.

⁽¹³⁹⁾ Serin, J., Rérolle, C., Pucheux, J., Dedouit, F., Telmon, N., Savall, F. ja Saint-Martin, P., "Contribution of magnetic resonance imaging of the wrist and hand to forensic age assessment", *International Journal of Legal Medicine*, (2016).

⁽¹⁴⁰⁾ Tscholl, P. M., Junge, A., Dvorak, J. ja Zubler, V., "MRI of the wrist is not recommended for age determination in female football players of U-16/U-17 competitions", *Scand J Med Sci Sports*, (2015), doi:10.1111/sms.12461.

⁽¹⁴¹⁾ Dedouit, F. ja Auriol, "Age assessment by magnetic resonance imaging of the knee: a preliminary study", *Forensic Science International*, (2012), s. 217–232.

Käytännön esimerkkejä

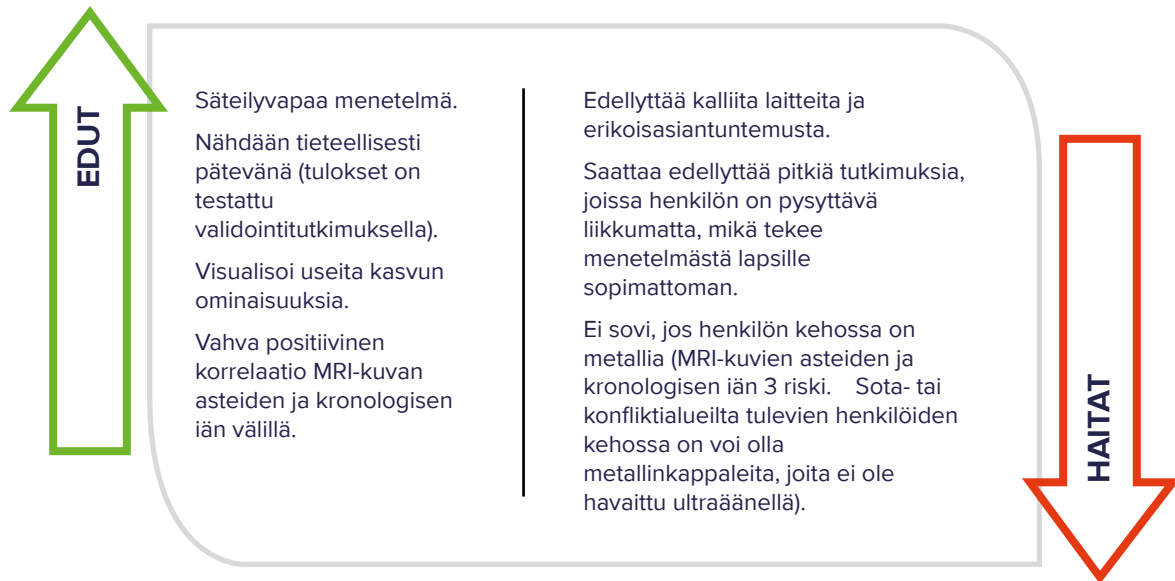
Ruotsi – Ruotsissa ilman huoltajaa olevien lasten iän arviointimenettelyssä käytetään tällä hetkellä polvinivelten MRI-kuvausta yhdessä viisaudenhampaiden röntgenkuvauksen kanssa. Ruotsin kansallinen oikeuslääketieteen lautakunta suorittaa lääketieteellisen iän arvioinnin, johon sisältyy kaksi eri tutkimusta. Ensimmäinen on viisaudenhampaan panoraamaröntgenkuvaus ja toinen on polven MRI-kuvaus. Molemmilla tutkimuksilla pyritään määrittämään 18 ikävuoden raja. Kaksi riippumatonta hammaslääkärinä tai radiologia analysoi kuvat, ja heidän on oltava keskenään samaa mieltä kasvualueen kehitystasesta, jotta analyysillä saadaan tyydyttävä perusta tutkivan lääkärin lopulliselle iän arvioinnille. Kyseessä on integroitu suojelumekanismi, joka perustuu periaatteeseen siitä, että epäselvät tapaukset ratkaistaan hakijan hyväksi.

Jos hakija arvioidaan yli 18-vuotiaaksi, tuloksen edellytyksenä on myös, että hampaan juuri on saavuttanut lopullisen kehitystasonsa, joskin tämä kehitystaso saavutetaan useimmiten 1–2 vuotta 18 vuoden ikärajan jälkeen. Samaa kasvualueen kehitystasoa (1–2 vuotta 18 vuoden ikärajan jälkeen) tutkitaan polven MRI-kuvauksen yhteydessä. Nämä ovat lisätakeita, joilla pyritään vastaamaan paremmin tarpeeseen ratkaista epäselvät tapaukset hakijan hyväksi, kun tämä on tarpeen.

Solisluu: kokeita on suoritettu käyttämällä solislulle tarkoitettua neliasteista arvotusjärjestelmää. Näissä kokeissa on todettu, että iän arviointi on tehtävissä, mutta MRI-kuvausta koskevia viitetutkimuksia tarvitaan. Viimeaikaisissa tutkimuksissa on ilmennyt positiivinen korrelaatio MRI-kuvauksen asteiden ja kronologisen iän välillä⁽¹⁴²⁾. Tarkkailu edellyttää kuitenkin kokeneempia tarkkailijoita kuin muiden menetelmien yhteydessä, sillä luutumisen varhaisten asteiden erottaminen viimeisimmistä asteista voi olla vaikeaa.

⁽¹⁴²⁾ 1. Hillewig, E., Degroote, J., Van der Paelt, T., Visscher, A., Vandemaele, P., Lutin, B., D'Hooghe, L., Vandriessche, V., Piette, M. ja Verstraete, K., "Magnetic resonance imaging of the sternal extremity of the clavicle in forensic age estimation: towards more sound age estimates", *Int J Legal Med.*, (2013), Vol. 127, Issue 3, s. 677–689, doi:10.1007/s00414-012-0798-z.
2. Hillewig, E., De Tobel, J., Cuhe, O., Vandemaele, P., Piette, M. ja Verstraete, K., "Magnetic resonance imaging of the medial extremity of the clavicle in forensic bone age determination: a new four-minute approach", *Eur Radiol.*, (2011), Vol. 21, Issue 4, s. 757–767, doi:10.1007/s00330-010-1978-1.

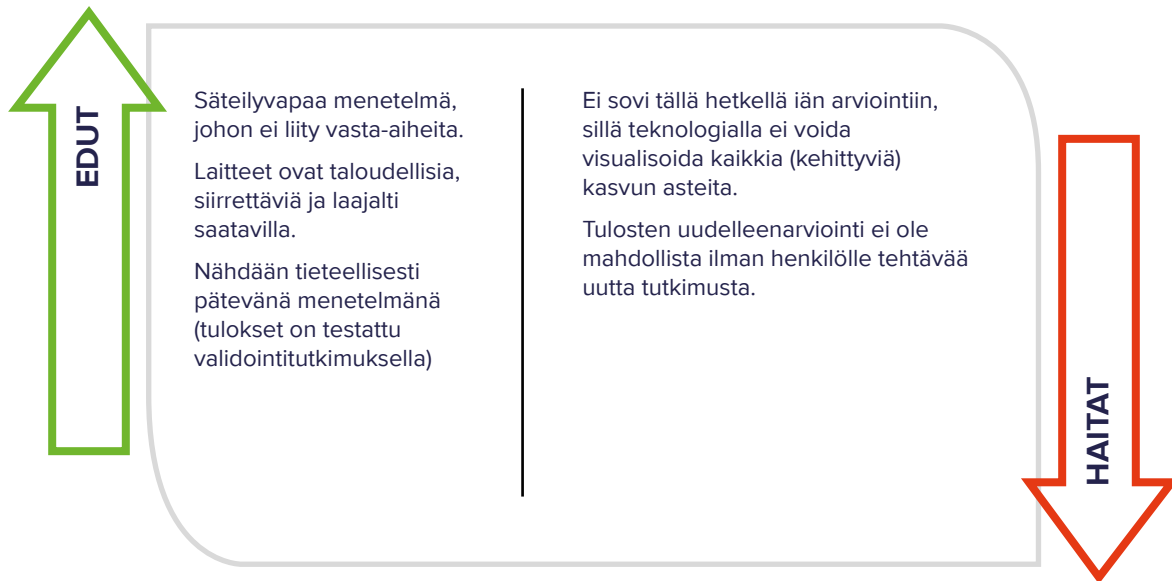
Ultraääni

Lääketieteellinen ultraäänikuvaus on diagnostisen kuvantamisen tekniikka, joka perustuu ultraäänen käyttöön kehon sisäisten rakenteiden, kuten jänteiden, lihasten, nivelten, suonten ja sisäelinten näkemiseksi.

Ultraäänessä käytetään taajuuksia, jotka ovat korkeampia kuin ihmisen kuuloalueen taajuudet (yli 20 000 Hz). Ultraäänikuvat, joita kutsutaan myös sonogrammeiksi, luodaan lähettämällä ultraäänipulsseja kudokseen anturin avulla. Ääni kaikuu kudoksesta, ja eri kudokset heijastavat eri määriä ääntä. Nämä kaiut tallennetaan ja esitetään kuvana laitteen käyttäjälle. Tämä säteilyvapaa menetelmä on testattu iän arviointia varten käden ja ranteen ⁽¹⁴³⁾, solisluun ⁽¹⁴⁴⁾ ja suoliluun harjanteen ⁽¹⁴⁵⁾ osalta.

Tutkimuksissa todettiin, että ultraäänikuvauksen avulla tehtyä arviointia **ei pitäisi vielä pitää luun iän arvioinnin korvaavana kelpoisena menetelmänä**, koska kasvun asteita ei aina voida visualisoida.

- ⁽¹⁴³⁾ Mentzel, H. J., Vilser, C., Eulenstein, M., Schwartz, T., Vogt, S., Böttcher, J., Yaniv, I., Tsoref, L., Kauf, E. ja Kaiser, W.A., "Assessment of skeletal age at the wrist in children with a new ultrasound device", *Pediatr Radiol*, (2005), Vol. 35, Issue 4, s. 429–433; Khan, K. M., Miller, B. S., Hoggard, E., Somani, A. ja Sarafoglou, K., "Application of ultrasound for bone age estimation in clinical practice", *J Pediatr*, (2009), Vol. 152, Issue 2, s. 243–247, doi:10.1016/j.jpeds.2008.08.018.
- ⁽¹⁴⁴⁾ Quirnbach, F., Ramsthaler, F. ja Verhoff, M. A., "Evaluation of the ossification of the medial clavicular epiphysis with a digital ultrasonic system to determine the age threshold of 21 years", *Int J Legal Med.*, (2009), Vol. 123, Issue 3, s. 241–245, doi:10.1007/s00414-009-0335-x.; Schulz, R., Zwiesigk, P., Schiborr, M., Schmidt, S. ja Schmeling, A., "Ultrasound studies on the time course of clavicular ossification", *Int J Legal Med.*, (2008), Vol. 122, Issue 2, s. 163–167, doi:10.1007/s00414-007-0220-4.
- ⁽¹⁴⁵⁾ Schmidt, S., Schmeling, A., Zwiesigk, P., Pfeiffer, H. ja Schulz, R. "Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals", *Int J Legal Med.*, (2011), Vol. 125, Issue 2, s. 271–276, doi:10.1007/s00414-011-0554-9.

Fyysisen kehityksen arviointi

Fyysisen kehityksen arviointiin sisältyy pituuden, painon ja ihon arvojen vertailu eri yksilöissä tai väestöissä suhteessa vertailuarvojen sarjaan. Tietyn EU+-maan käytännöstä riippuen fyysisen kehityksen arviointiin saattaa sisältyä yleinen fyysinen tutkimus, jotta voidaan kuvailla mahdolliset viitteet sairauksista, jotka saattavat vaikuttaa kehitysnopeuteen.

Jos tutkimukseen sisältyy sukupuolisen kypsyymisen näkyvien merkkien mittaamista ja arviointia, sitä kutsutaan myös **sukupuolisen kypsyymisen havainnoinniksi**.

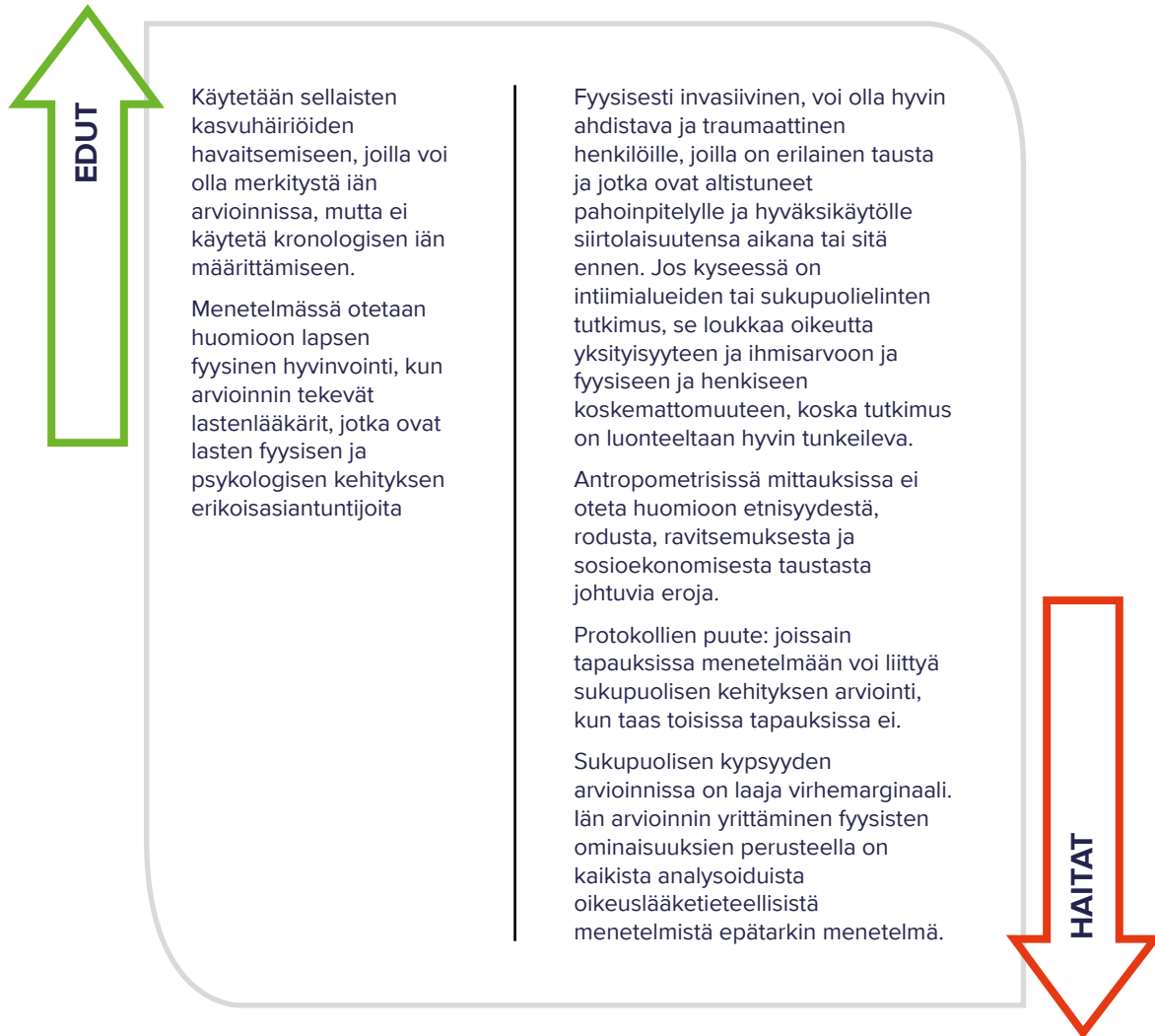
- Poikien osalta tutkimus perustuu peniksen ja kivesten kehitykseen, häpykarvoitukseen, kainalokarvoitukseen, parrankasvuun ja aataminomenaan.
- Tyttöjen osalta tutkimus perustuu rintojen kehitykseen, häpykarvoitukseen, kainalokarvoitukseen ja lanteen muotoon. Keskimäärin tytöt saavuttavat täyden sukupuolisen kypsyymisen 16 vuoden iässä ja pojat 17 vuoden iässä ⁽¹⁴⁶⁾.

Tiettyjen EU+-maiden käytännöistä ja niissä suoritettavista tutkimuksista riippuen tutkimuksiin voi osallistua lastenlääkärin lisäksi muita lääkäreitä, kuten gynekologi.

Kuten lopullisissa suosituksissa ja kaikissa ohjeissa todetaan, EASO katsoo, että sukupuolisen kypsyymisen havainnointikeinona ei pitäisi missään tilanteessa käyttää menetelmiä, joihin liittyy alastomuutta tai sukupuolielinten tutkimuksia.

⁽¹⁴⁶⁾ Lisätietoja: SCEPT, Position paper on age assessment in the context of separated children in Europe (2012); Unicef, Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography; Schmeling ym., "Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults" julkaisussa Forensic medicine – From old problems to new challenges (2011); Schmeling ym., "Age estimation of unaccompanied minors – Part 1. General considerations" Forensic Science International, (2006). Royal College of Paediatrics and Child Health toteaa, että "yleisesti ottaen henkilön iän ennustaminen jonkin antropometrisen mittauksen perusteella ei ole tosiasiallisesti mahdollista eikä siihen pitäisi pyrkiä" (The King's Fund and the Royal College of Paediatrics and Child Health, 1999:40).

Lääketieteelliset menetelmät (käyttämällä säteilyä)

Röntgenkuvaus

Röntgenkuvauksessa (jota kutsutaan myös radiografiaksi) lähetetään rajallista säteilyä (sähkömagneettisia aaltoja), jonka avulla luodaan kuvia kehon sisäosista mustan ja valkoisen eri sävyissä. Kuvaus perustuu siihen, että eri kudokset absorboivat eri määriä säteilyä. Luiden sisältämä kalsium absorboi röntgensäteitä eniten, joten luut näyttävät valkoisilta. Rasva ja muut pehmytkudokset absorboivat säteilyä vähemmän, ja ne näyttävät harmailta. Ilma absorboi säteilyä vähiten, joten keuhkot näyttävät mustilta.

Luustoikä määritetään luiden kehitysasteen perusteella. Näissä tutkimuksissa kehitysasteet arvioidaan tiettyjen luiden luutumisen/kehityksestä. Tärkeimpiin röntgenkuvausmenetelmiin sisältyvät ranteen, solislun, hampaiden tai lantion kuvaus. Vaikka näitä menetelmiä käytetään monissa EU+-maissa, niitä ei sovelleta samalla tavoin ja niitä käytetään usein eri yhdistelmissä ja/tai järjestyksessä. Käytäntöjen vaihtelevuus johtuu pääasiallisesti siitä, että iän arviointimenettelyt on edelleen suurelta osin määritetty kansallisessa lainsäädännössä ja menettelyt kehittyvät kansallisen juridiikan kautta.

Ranneluun (ranteen/käden) röntgenkuvaus

Tämä koostuu muodon, luuosien koon ja epifysiaalisen luutumisen asteen arvioinnista käden röntgenkuvien perusteella. Kuvaa vertaillaan seuraavaan.

1. Röntgenkuvasto, joka koostuu tietyn ikäisten ja sukupuolisten henkilöiden vakiomuotoisista kuvista kehitysasteen määrittämiseksi. Tässä lähestymistavassa vakiovertailuaineistoksi on valikoitunut Greulich–Pylon kuvasto. Menetelmän lähtökohtana on vuonna 1935 tehty tutkimus, jolla pyrittiin arvioimaan luuston kehitysastetta iän arvioinnin sijaan. Tutkimuksessa ei otettu huomioon rotujen välisiä tai sosioekonomisia eroja.
2. Yksittäisiä luita koskevassa menetelmässä määritetään yksittäisten luiden kehitysasteet ja nämä yhdistetään, jotta voidaan laskea yleinen kehitysaste. Tämän lähestymistavan osalta tärkeimpänä vertailuaineistona käytetään Tannerin ja Whitehousen lähestymistapaa (julkaistu kolmena laitoksena). Toinen laitos perustuu luuston kehitystason arviointiin ja aikuisiän pituuden ennustamiseen. Kutakin käden 20 luusta verrataan yksittäin sarjaan kuvia, jotka esittävät tämän kyseisen luun kehitystä. Vertailustandardit määritettiin 1950- ja 1960-luvulla. Käden luiden kehitys saavuttaa päätöksensä keskimäärin 17 vuoden iässä tyttöjen osalta ja 18 vuoden iässä poikien osalta ⁽¹⁴⁷⁾.

Etninen alkuperä ei vaikuta merkittävästi luutumisen nopeuksiin, mutta sosioekonominen asema on keskeinen tekijä, joka vaikuttaa luutumisen nopeuteen. Korkea sosioekonominen asema nopeuttaa luutumista, ja alhainen sosioekonominen asema puolestaan hidastaa luutumista. Näin ollen röntgenkuvastandardien soveltaminen henkilöihin, joiden sosioekonominen asema on alhainen, johtaa henkilön iän arvioimiseen liian nuoreksi. Tämä katsotaan hyväksyttäväksi, sillä se ei vaikuta haitallisesti tutkittavaan henkilöön ⁽¹⁴⁸⁾

Solislunun röntgenkuvaus

Tähän menetelmään sisältyy solislunun luutumisen arviointi. Jotta henkilö voidaan katsoa aikuiseksi, hänen molempien solisluidensa on täytynyt luutua. Perinteisissä luokittelujärjestelmissä eritellään neljä kehitysastetta; sittemmin viimeinen aste on jaettu kahteen lisäasteeseen. (Jos luutumisen on päättynyt ja näkyvissä on arpi, naisten osalta voidaan olettaa, että henkilö on vähintään 20-vuotias, ja miesten osalta, että henkilö on vähintään 21-vuotias.) Tilanne, jossa solislunu on täysin luutunut eikä arpi ole enää näkyvissä, on todettu molemmilla sukupuolilla aikaisintaan 26 vuoden iässä ⁽¹⁴⁹⁾.

⁽¹⁴⁷⁾ Lisätietoja: Tanner, J. M. ym., "Reliability and validity of computer-assisted estimates of Tanner-Whitehouse skeletal maturity (CASAS): comparison with the manual method", *Karger*, (1994), Vol. 42, No 6; Frisch, H. ym., "Computer-aided estimation of skeletal age and comparison with bone age evaluations by the method of Greulich-Pyle and Tanner-Whitehouse", *Pediatric Radiology*, (1996), Vol. 26, Issue 3, s. 226–231; Gertych, A. ym., "Bone age assessment of children using a digital hand atlas", *Computerised Medical Imaging and Graphics*, (2007), Vol. 31, Issue 4–5, s. 322–331.

⁽¹⁴⁸⁾ Schmeling, A., Garamendi, P.M., Prieto, J.L. ja Landa, M. I., "Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults" (Oikeuslääketieteellinen ikäarviointi ilman huoltajaa oleville alaikäisille ja nuorille aikuisille), teoksessa *Forensic medicine — From old problems to new challenges* (Oikeuslääketiede — Vanhoista ongelmista uusiin haasteisiin), professori Duarte Nuno Vieira (toim.), InTech, (2011), saatavilla osoitteessa: <http://cdn.intechopen.com/pdfs-wm/19163.pdf>.

⁽¹⁴⁹⁾ Lisätietoja: Schmeling, A. ym., "Studies on the time-frame for ossification of the medial clavicular epiphyseal cartilage in conventional radiography", *International Journal of Legal Medicine*, (2004), Vol. 118, Issue 1, s. 5–8.

Hammasröntgenkuvaus

Tähän menetelmään sisältyy hampaiden röntgenkuva, jota kutsutaan ortopantogrammiksi. Luuston kehitystä mitataan hampaiden puhkeamisessa ja rakenteessa lapsuusiän kasvun aikana tapahtuvien perättäisten muutosten perusteella. Kaikki hampaat, lukuun ottamatta kolmansia poskihampaita (viisaudenhampaat), ovat täysin kehittyneet 16–20 vuoden ikään mennessä. Tässä vaiheessa kolmansien poskihampaiden kruunun ja juuren kehityksessä on suurta vaihtelua.

Kaksi keskeistä menetelmää ovat seuraavat:

1. Gleiser ja Hunt (1955) ⁽¹⁵⁰⁾ kuvailevat hampaiden kehitystä 15 vaiheessa;
2. Demirjian (1973) ⁽¹⁵¹⁾ kuvailee hampaiden kehitystä kahdeksassa vaiheessa siten, että kullekin hampaiden kehitysvaiheelle annetaan numeroarvo tilastollisen mallin ⁽¹⁵²⁾ mukaan.

Kolmansien poskihampaiden puhkeamisen ja mineralisoinnin osalta on todettu, että mustaihoisilla afrikkalaisilla kehitys on nopeampaa kuin eurooppalaisilla, kun taas aasialaisilla on todettu kehityksen olevan suhteellisesti myöhäisempää. Tästä syystä iän arvioinnin suorittamisen yhteydessä täytyy käyttää väestökohtaisia viitetutkimuksia kolmansien poskihampaiden kehityksen arvioinnissa ⁽¹⁵³⁾.

Vaikka kolmannen poskihampaan kehityksessä on laajaa vaihtelua, eri tutkimuksissa on esitetty, että tämä kehitys on paras tapa erottaa aikuinen lapsesta ja että sen pitäisi olla yksi käytetyimmistä iän arviointimenetelyistä myöhäisessä iässä oleville henkilöille.

Lantion luiden röntgenkuvaus

Koska luiden asento muuttuu henkilön lähestyessä aikuisuutta ⁽¹⁵⁴⁾, luustoikä voidaan määrittää tiettyjen lantion luiden ulkonäön perusteella.

⁽¹⁵⁰⁾ Gleiser, I. ja Hunt, E. E. "The permanent mandibular first molar: its calcification, eruption and decay", *Am. J. Phys. Anthropol.*, (1955), Vol. 13, s. 253–283, doi:10.1002/ajpa.1330130206.

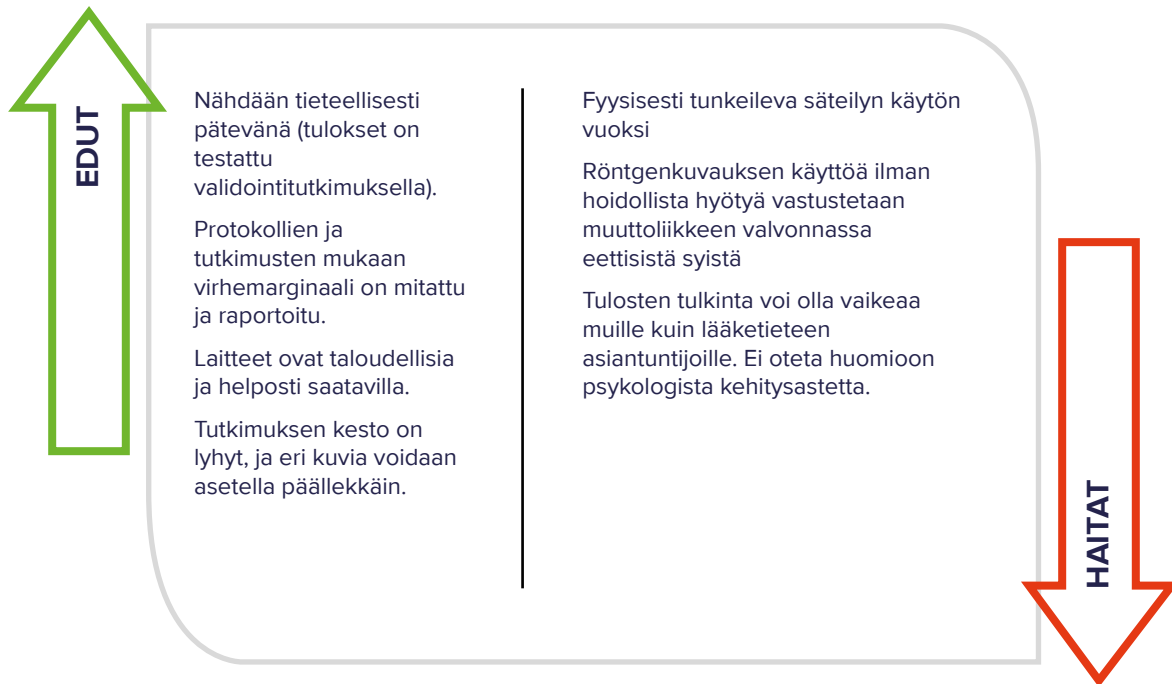
⁽¹⁵¹⁾ Demirjian, A., Goldstein, H. ja Tanner, J. M., "A new system of dental age assessment", *Human Biology*, (1973), Vol. 45, No 2, s. 211–227, saatavilla osoitteesta <http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmm/migrated/documents/dental-age-assessment.pdf>.

⁽¹⁵²⁾ Lisätietoja: (al n.d.), "Assessment of dental maturity of Brazilian children age 6 to 14 years using Demirjian's method", *Int J Paediatr Dent*, (2002), Vol. 12, No 6, s. 423–428; Liversidge, H. M., "The assessment and interpretation of Demirjian, Goldstein and Tanner's dental maturity", *Ann Hum Biol.*, (2012), Vol. 39, Issue 5, s. 412–431, doi:10.3109/03014460.2012.716080.

⁽¹⁵³⁾ Olze, A., Schmeling, A., Taniguchi, M., Maeda, H., van Niekerk, P., Wernecke, K-D. ja Geserick, G., "Forensic age estimation in living subjects: the ethnic factor in wisdom tooth mineralization", *Int J Legal Med*, (2004), Vol. 118, s. 170–173; Olze, A., van Niekerk, P., Ishikawa, T., Zhu, B. L., Schulz, R., Maeda, H. ja Schmeling, A., "Comparative study on the effect of ethnicity on wisdom tooth eruption", *Int J Legal Med*, (2007), Vol. 121, s. 445–448.

⁽¹⁵⁴⁾ Lisätietoja: Schmeling, A. ym., "Age estimation of unaccompanied minors – Part 1. General considerations", *Forensic Science International*, (2006); Schmidt, S. ym., "Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals", *International Journal of Legal Medicine*, (2011).

Käytännön esimerkkejä

Suomi – Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen osasto suorittaa lääketieteellisen iän arvioinnin hakijan iän määrittämiseksi poliisin, Rajavartiolaitoksen tai Maahanmuuttoviraston pyynnöstä. Käytettyjä menetelmiä ovat hampaiden tarkastelu, ranneluun röntgenkuvaus ja hampaiden röntgenkuvaus. Kahden asiantuntijan on laadittava yhteinen arviointi. Vähintään toisen asiantuntijoista täytyy olla Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen osaston työntekijä. Asiantuntija voi olla hyväksytty lääkäri tai hyväksytty hammaslääkäri, jolla on tarvittava osaaminen.

Alankomaat – Lääketieteellisellä iän arvioinnilla ei pyritä määrittämään hakijan ikää vaan ainoastaan erottamaan aikuisuus alaikäisyydestä. Tätä varten analysoidaan käden/ranteen röntgenkuva. Jos ranne ei ole täysin luutunut, tutkimus päättyy ja hakijaa kohdellaan lapsena. Jos ranne on täysin luutunut, otetaan lisäksi kolme solisluun röntgenkuvaa. Kahden riippumattoman radiologin on tultava erikseen siihen tulokseen, että molemmat solisluut ovat luutuneet. Kerättyään molempien radiologien päätelmät, muu asiantuntija (oikeusantropologi) tekee päätöksen heidän tulostensa perusteella. Mikäli tulokset eivät ole ratkaisevia tai radiologien raportit eivät ole yksimielisiä, hakijaa kohdellaan alaikäisenä. Päätöksestä voi valittaa.

(c) Joitakin lisähuomautuksia

MRI-kuvaukset, röntgenkuvaus ja tietokonekerroskuvaus ovat erilaisia tekniikoita, joilla kuvannetaan luun kasvua. Näitä kuvia verrataan viitetutkimuksiin sen kasvukehityksen asteen määrittämiseksi, jota kuva vastaa, ja lopulta kyseiseen kasvun asteeseen liittyvän ikähaarukan rajaamiseksi.

MRI-kuvaus

- Kuvauksessa käytetään vahvaa magneettia sekä kehittynyttä tietokonejärjestelmää ja radioaaltoja tarkkojen ja yksityiskohtaisten kuvien tuottamiseksi elimistä ja kudoksista, luista ja muista kehon sisäisistä rakenteista. MRI-kuvauksessa käytetään magneettikenttiä ja radiotaajuuksia läpileikkauskuvien tuottamiseksi.
- Sopii elinten, pehmytkudoksen ja kehon sisäisten rakenteiden kuvantamiseen.
- Säteilyvapaa.

Röntgenkuvaus

- Röntgenkuvauksessa käytetään rajoitettua määrää säteilyä, joka kulkee kehon läpi ja luo yksittäisen kuvan tutkittavan kehon piirteistä.
- Tiheät kohteet, kuten luut, pysäyttävät säteilyn ja näkyvät valkoisina röntgenkuvassa.
- Käyttää säteilyä.

CT/CAT

- Tutkimus, jossa tuotetaan röntgenkuvien ja tietokoneen avulla 360 asteen läpileikkausnäkyymiä kehosta käyttämällä useita röntgenkuvia, jotka on otettu eri kulmista.
- Sopii luun, pehmytkudoksen ja verisuonten kuvantamiseen yhtä aikaa. Esittää radiologille luurakenteiden tai vammojen yksityiskohdat. Säteilyaltistuksen vuoksi tietokonekerroskuvausta ei suositella raskaana oleville naisille eikä lapsille, ellei se ole ehdottoman välttämätöntä.

Eräs tärkeä seikka, joka on otettava huomioon, ovat viimeisimmät kehityssuuntaukset röntgenkuvien ja MRI-kuvien tietokoneavusteisen tulkinnan käytössä. Tämän ohjelmiston tarkoituksena on tarkkailijoiden välisen ja tarkkailijan omia havaintoja koskevan poikkeaman ("inter-rater") vähentäminen, jotta sama kuva luokitellaan samalla tavalla riippumatta mahdollisista tarkkailijan omia havaintoja koskevista (sama tarkkailija arvioi samaa kuvaa eri aikoina) tai tarkkailijoiden välisistä (eri tarkkailijat arvioivat samaa kuvaa) virheistä.

Euroopan unionin
julkaisutoimisto

